

YESU NANZƆƆBA TINȚINȚAA

¹ Mi nanɗonɗo Tiafilas, mi-na Luuk laa sipaan ŋmunɗe teniŋ a piŋ. Ten-*la* ɛ mi dage wialiŋ kala Yesu si ŋaa ari wialiŋ kala u si daga, a suomi bua-*la* ɛ u si suomo titiŋ u tinȚinȚaa ² a kaa mu tapulii-*la* Wia si jonu a kaa jil Wia-*jan*. Wia Diŋ-zon-*la* doluŋ ɛ u dage u nanzƆƆba-*la* u si tuɔsa tinȚimii-*la* ba si jan titiŋ, ka u-*na* jil Wia-*jan*. ³ U si sii suuŋ ɛ, u keŋ u titia ku dage u nanzƆƆba-*la* a yuge ne tapulaa mahiŋ balia pege. Wonɓiee yuga ne u keŋ u titia kaa dage ari u weye, aŋ bul Wia kuorii-*la* wiaa a piba, ka u-*na* jil Wia-*jan*. ⁴ U si he ba teen, u bula piba a bul, “Ma sí Jerusalem ɛ lii. Má gberɛ ma Nyimma Wia zile ku-*la* u fa si si u jan jono pima. Wii-*la* mi fa si bula pima ne ŋla: ⁵ Mi bula, ‘Jɔon sii fo niaa Wii-*chuole* liiŋ, liiŋ dunɗuna ne u kaa fo. Ama u bi dieni, ka mi jon mi Diŋ-zon-*la* hema ɛ.”

*Yesu jil Wia-*jan**

⁶ Yesu ari u nanzƆƆba si hilimi nii, ba piesu, “La Tiina, tapulaa deenba ɛ, ŋ jan bira leŋ di Iziral tinȚaa dii kuoruŋ?” ⁷ Nii ne Yesu bula piba, “Mi Nyimma bi che di ma jin tapuluŋ deen. U ne keŋ doluŋ a he tapulia-*la* wialiŋ si jan ŋaa. ⁸ Ama di Wia jon u Diŋ-zon-*la* hema ɛ, ma jan keŋ doluŋ. Ma jan ŋaa mi siada tinȚaa a bul mi wiaa Jerusalem ɛ, Judiya tinȚeen kala ari Samaria ɛ, a kaa mu dunia seme-*na* kala.” ⁹ Yesu si bul nii

dere, Wia jonu kaa jil Wia-jaŋ, ka ba china biben. Nii ne duonbilingbaaniŋ ku tou, ba bira buu na. ¹⁰ Ba ha si wula biben wia nyuŋ nii, di niaa balia ne nii a chin ba seme, a laale geri-pulluŋ ¹¹ a pieseba, “Galilii timma, bee ne tii ma chinaa ben wia nyuŋ nii? Yesu deen Wia si jono ma sipaan a kaa jil Wia-jaŋ, u jaŋ miira ko ari ma si nau duu jil Wia-jaŋ nii.”

Ba liise nuu u laa Judas nyuŋ

¹² Nii ne Yesu haritooro-la lii peel-la ba sii yire Olivet a miira mu Jerusalem. A chin peel-la leriŋ a kaa mu Jerusalem u yi ari meel-daan lebi ne. ¹³ Ba si yi Jerusalem, ba mu juu dia-la ba sii juu Jerusalem le, lusun nyuŋ. Piita ari Jon ari Jeems ari Anduru ari Filip ari Tomas ari Batolomi ari Matiu, ari Alifiyas bie Jeems, ari Saamon Zelot, ari Jeems bie Judas, ba kala nii juu di-bala. ¹⁴ Ba di haalaa donsun ari Yesu naan Meeri ari Yesu naanaa, ba kala naa nii-bala ne aa hilimi dime, a fiесе siin a chuchuele Wia.

¹⁵ Tapulii kubala ba ku hilimi donjo le. Ba fa yi ari niaa zolo ari mara. Nii ne Piita sii chin duu bul wiaa a bul, ¹⁶ “Mi naanbiirin, Wia Din-zon-la fa leŋe Devit dage wialin Judas si jaŋ naa. Wia niin wiaa deenba ku naa wutitii. Judas ne ken niaa ko di ba ken Yesu. ¹⁷ Yesu fa liisu duu naa la donjo ne, a maa tin la tintimin deen. ¹⁸ Judas si naa wu-bon-la, u laa moribiee. U jon moribie-la a yoo tintee kubala ne. Dime ne u tuu tele yere. U tuon kiaa kala jaase. ¹⁹⁻²⁰ Niaa si he Jerusalem le kala nii. Ba yiikoro le ba ken lee-la kaa yiyire Akilidaama. U bubuon ne chalin tinteen. Devit

ŋmuŋsa he Wia teniŋ sɛmɛ dɔŋɔ baa yire Saams a bul,

‘Wia jaŋ len duu dia piŋ jikpeen,
di nuu-kala sí dime juu.’

U bira ŋmuŋsa

di nuu laa u nyuŋ a titiŋ u tiŋtiŋŋaa.

²¹ Nii wiaa nuu ne maga duu laa u nyuŋ a pela le di la dii siada ari la Tiina Yesu sii suuŋ le. Nia deenŋ maga duu lii nialiŋ fa síi to la hariŋ, bua-la le Yesu si suomo keŋla gugolle, ²² a lii bua-la Jɔɔŋ fa si fo Yesu Wii-chuoŋe liiŋ a kaa mu yi tapulii-la Wia si jonu kaa jil Wia-jaŋ.” ²³ Nii ne ba dage niaa balia. Ba dɔŋɔ yiriŋ ne fa Josef Basabas. (U yiriŋ dɔŋɔ ma ne fa Jasitis.) Dɔŋɔ-la ma yiriŋ ne fa Matayas. ²⁴ Ba si dage nialiŋ nii, ba suomo chuoŋe Wia a bul, “La Tiina Wia, ŋ ne jiŋ nuu-kala tuɔŋ wiaa. Nii wiaa dagela niaa deenba baliaminŋ tuɔŋ ku-la ŋ si liisa, ²⁵ duu ŋaa ŋ nanzɔɔ dɔŋɔ a laa Judas nyuŋ, a tiŋ u tiŋtiŋŋaa. Judas via ne aŋ suu aa mu Sitaani leriŋ.” ²⁶ Nii ne ba tɔŋsɛ. Matayas kiaa dii. Ba diisu pɛ Yesu nanzɔɔba-la fii ari kubala-la tuɔŋ.

2

Wia Diŋ-zɔŋ-la kuu tuu

¹ Ba gbieli-bal kubala cheɛ ku yi baa yire Penŋtikos. (Tapulii-la ne ba yie ta ba bagi-bunbun kiaa a kaa mu pi Wia.) Cheɛ-la ba ku hilimi dibala. ² Ba bi yiela di ba nii goŋ. U lii wia nyuŋ a ku tuu ari peli-baliŋ síi ŋaa nii, a juu su dia-la tuɔŋ ba fa síi hɔnɔ. ³ Nii ne ba na kiaa a nage nyiŋ-geli-biisiŋ. Ba nagisiŋ nage nenɗelimee.

Ba lii pise. Nyiŋ-geli-bie kala togili nuu-kala si he dia-la le. ⁴ Ba si togili nuu-kala le nii, Wia Diŋ-zoŋ-la heba kala le, a piba doluŋ ba suomo bubul yiikori-yiri-yiriba ba si bi jin.

⁵ Juu tiŋŋaa doŋsuŋ ma fa he Jerusalem le aa fá Wia, a lii dunia seme-na kala. ⁶ Ni-daŋ-la si nii goŋ deen, ba kala ku hilimi. Ba si hilimi nii, ba nia di baa bul wiaa ba titia yiikorusuŋ le. U ŋaaba wu-kpuŋkpere. ⁷ Ba faasa hiriki a bula pi doŋo, “Niaa deenba kala ŋaa Galilii tiŋŋaa ne. ⁸ Ee ne saa ba bubul wiaa la nyimma yiikoro le la ninii? ⁹ La doŋsuŋ lii Paatia, doŋsuŋ lii Miidia, doŋsuŋ lii Ilam. La doŋsuŋ lii Mesopoteemia, doŋsuŋ lii Judiya, doŋsuŋ lii Kapadoosia, doŋsuŋ lii Poŋtos, doŋsuŋ ma lii Esia. ¹⁰ La doŋsuŋ lii Firijia, la doŋsuŋ lii Panfilia, la doŋsuŋ lii Ijipiti, la doŋsuŋ ma lii Liibia seme doŋo si kpage taŋ-la ba sii yire Sariini. La doŋsuŋ ma ŋaa nuhuɔraa a lii Rom. La doŋsuŋ ŋaa Juu tiŋŋaa, la doŋsuŋ ŋaa niaa si bi Juu tiŋŋaa ŋaa aŋ tuto Juu tiŋŋaa hariŋ. ¹¹ La doŋsuŋ lii Kiriiti, la doŋsuŋ lii Ariibia. La kalaa bul yiikoro daban daban ne, ka la nii di baa bul wiaa la yiikoro le. Wia si tiŋ tiŋtiŋ-duori-la wiaa ne ba bubul nii.” ¹² Ba kala hiriki, ba tuoŋ vugime, ba pipiese doŋo, “Bee kuŋ ne ŋla?” ¹³ Doŋsuŋ ma sisieriba le di ba bugo ne.

Piita bul Wia wiaa a pi niaa

¹⁴ Piita ari Yesu nanzɔɔba-la fii ari kubala fa si he dime nii, Piita sii chin a faasa bul wiaa a bul, “Mi naanbiirin Juu tiŋŋaa ari ma nialin kala si he Jerusalem le. Má wuoli ma digilaa di mi bul wii-la si ŋaa a pima. ¹⁵ Ma biina niaa deenba

bugo nɛɛ? Ba bi bugo. Chichuo-fiɛla deenɔ ba bi jaŋ wuo bugi. ¹⁶ Jowel ma fa bul wiinɔ deenɔ si ɲaa wiaa nɛ. U fa ɲaa nii-la sii bul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la dolunɔ ɛ. U si,

¹⁷ ‘Wia si, ɲla nɛ u jaŋ ɲaa tapulaa diderinɔ:

Mi jaŋ jonɔ mi Diŋ-zɔŋ-la hɛ nuu-kala ɛ.

Ma biirinɔ ari ma toloo jaŋ bul wiaa mi Diŋ-zɔŋ-la dolunɔ ɛ.

Ma bapuoŋ-biisinɔ ma jaŋ nina wiaa ari duosoo tuɔŋ.

Ma kuhiasinɔ ma jaŋ duduosi duosoo.

¹⁸ Chɛɛ-la mi jaŋ jonɔ mi Diŋ-zɔŋ-la pi baala-la ari haala-la si ɲaa mi tinɔtinnaa

di ba kaa bubul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la dolunɔ ɛ.

¹⁹ Mi jaŋ ɲinaa wu-kpunɔkperisinɔ wia nyunɔ, aŋ ɲinaa wu-magilaa ma tinɔteenɔ ɛ.

Chalinɔ, nyininɔ ari nyuo-bine jaŋ hɛ dimɛ.

²⁰ Di taŋ nɛ pula maa, lerinɔ jaŋ biri.

Chɛnɛ ma jaŋ fiɛɛ a nage chalinɔ,

ka di la Tiina tapul-bal-la-na yi.

²¹ Tapul-bii-la, nii-la kala si yire la Tiina Wia, u jaŋ laau ta.’ ”

²² Nii nɛ Piita bira bul, “Iziral tinɔnaa, má jegile nii wiaa deenɔba mi sii chɛ mi bula pima. Yesu si lii Nazaret, Wia nɛ timu. Wu-magilaa ari wu-kpunɔkperisinɔ Wia si leŋe u ɲaa ma siinɔ ɛ nɛ dage ɲii. Ma ma jima nɛ. ²³ Wia jima aŋ leŋ Yesu juu ma nisinɔ ɛ. Ma nɛ leŋe haache tinɔnaa kpaasu mere daa-gɛɛɛ nyunɔ u suu. ²⁴ Ba si kpaasu daa-gɛɛɛ nyunɔ ɲii u suu, Wia chisu suunɔ ɛ, a liise hɛɛ-la u si na bua-la ɛ u sii suu. Suunɔ

fa buu wuo kaa bibil. ²⁵ Dedit fa tin wiin deen wiaa ne a bul,

'Mi yie na mi Tiina.

U laa mi sipaan a naa mi hari-chinna, di wii simi juu.

²⁶ U nii naa mi tuutorun, mi bubul wiaa ma ari tuutorun.

Mi jan na wiese.

Mii yiele wialin Wia si jan naa le ne.

²⁷ Di mi ne suba, na Wia bi jan len di mi he len le.

N bi cho di mi-na na tintinni-titii-la pua.

²⁸ N dagemi wonbie-la mi si jan to a ken miisin.

N si he mi teen jan naa di mi ken tuutorun worun.' "

²⁹ Nii ne Piita bira bul, "Mi naanbiirin, mi jan chaasa bul la naabalima Dedit wiaa pima. U suba ne, ba jonu hugi, u vaamin ha pina ne la jan le.

³⁰ U fa naa nialin sii bul wiaa, Wia Din-zon-la dolun le donon ne a wuo jin wialin Wia si si u jan naa pu. Wia nmiesa ne a bul duu jan len di Dedit doho niaa donon, duu dii kuorun u nyun le.

³¹ Dedit si na wii-la Wia fa sii che duu naa, u wuo bubul ari Kirisito jan sii suun le, a ma bul di Wia bi jan len duu he len le duu yaraa pua. ³² Yesu deen ne Wia chise suun le. La kala na a naa wiin deen siada. ³³ Wia chisu u sii a jila hon Wia seme, ni-duon di-honun, a bira pu u Din-zon-la ari u fa si bul nii. Din-zomun deen Yesu si jonon hela le jinin, u ne wialin ma sii na a ninii maa. ³⁴ Dedit titia fa bi Wia-jan jila, ama u ta bula pa a tige Yesu a bul,

'La Tiina Wia bula pi mi Tiina

duu ku hōŋ u seme, ni-duoŋ di-hōnuŋ,
³⁵ see duu yuo dii u diŋdoŋŋoo kala dexe.’

³⁶ Ma Iziral tinŋaa, ma jin u sene ŋaa wutitii ari Yesu deen ma si kaa kpaase daa-gesee nyuŋ, u ne Wia len u ŋaa la Tiina. U ne bira len u ŋaa Kirisito maa.”

³⁷ Nialin si nii wiin deen Piita si bula, u faasa wiwalimeba kinkeŋ. Nii ne ba pieŋe ba di Yesu nanzooaba-la doŋsun, “La naanbiirin, bee kuŋ ne saa la jan ŋaa?” ³⁸ Nii ne Piita bula piba a bul, “Má birime a lii ma haacheba le, aŋ len di ba foma Wii-chuoŋe liin Yesu Kirisito doluŋ le, di Wia jon ma haacheba chema, ka u jon u Diŋ-zoŋ-la a dii zile ma le. Wia fa si si u jan jon u Diŋ-zoŋ-la pi niaa, u tapuluŋ ne ŋla. ³⁹ Wialin Wia si bula, ma ne u bula pa, ma ari ma biirin ari nialin kala si lii di-boluŋ, nuu-na kala Wia si yira duu ko u teen.” ⁴⁰ Piita si bul nii, u sulba a paala chaasa bul wiaa doŋsun yuge a bul, “Má liise ma titia ni-boŋŋoo deenba tuoŋ.” ⁴¹ Ba tuoŋ niaa yuga laa wialaa u si bula dii, ba foba Wii-chuoŋe liin. Niaa ma si pe nialin le tapulii-la yi bui batori. ⁴² Ba jon ba nyuŋ kala he Yesu nanzooaba-la wubulia-la le siifesiŋ a keŋ nii-bala. Ba kala hōno aa dii kudiile-la Yesu fa sí si di baa dii aa liisi u wiaa, aŋ pe gbaara chuchuoŋe Wia.

Nialin si laa Yesu wiaa dii di-hōnuŋ

⁴³ Nii ne ba kuŋ-kala fifá Wia, Yesu nanzooaba-la ma ŋaa wu-kpũkperisiŋ ari wu-magilaa yuge kinkeŋ. ⁴⁴ Nialin kala si laa wialin dii, ba kala ku hihilimi bua-na kala le, ba kiaa kala ma ŋaa kubala. ⁴⁵ Ba yie jon ba kiaa ma yiyalle a keŋ

moribie-la a kpikpaa donɔ mage ɲii kala nuu-kala sii che. ⁴⁶ Tapulii kala ba yie mu hilimi Wia-dia le ari ba diisinj ma le, a didii kudiile-la Kirisito fa si si baa dii a liliisi u wiaa. Baa ɲaa ɲii ari zile ari tuɔɔrunj ⁴⁷ a didenne Wia. Niaa ma kala bibeseba le. Tapulii-na kala la Tiina Wia yie laa ni-falaa ta ne, ba kuu pe Yesu nanzooaba-la le.

3

Ba vaare gberike

¹ Tapulii kubala Piita ari Joɔɲ sii aa mu Wia-dia. Ba mu dime kerifi batori wiiheye, bua-la le ba si yie chuole Wia. ² Di baal kubala ne he dime. U naan lulu duu gberike ne. Ba yie chunju tapulii-na kala a kaa mu Wia-dia-la boiɲniinj kubala baa yire boi-zomunj. Uu sul kiaa nialaa sii juu Wia-dia-la teenj. ³ U si na Piita ari Joɔɲ di ba ku juu Wia-dia-la, u sul kiaa ba teenj. ⁴ Ba beɲ u siaa le. ɲii ne Piita bula pu duu ma bibenba. ⁵ ɲii ne u bibenba an gberɛ kialin ba si jan joɲo pu. ⁶ ɲii ne Piita bula pu, “Mi bi moribii kala kene mi si jan joɲo pinj, ama mi jan joɲ ku-la mi si kene a pinj. Yesu Kirisito si lii Nazaret dolun le mi si, ɲ sii a vivenj.” ⁷ U si bul ɲii, u kenj u na-diinj nisinj le a kenu chuule, u sii. U naasinj ari u naachiginj kala guu polli. ⁸ U fula sii chinj u naasinj nyunj aa venj, ba juu Wia-dia-la. U venj an pe fuful, a didenne Wia. ⁹ Nialinj kala nau duu venj an didenne Wia. ¹⁰ Ba wuo jinj u ne nii-la fa si yie hoɲ Wia-dia-la boiɲniinj ba sfi yire boi-zomunj aa sul kiaa. Ba hiriki. Wii-la si ɲaa, ɲaaba wu-kpunkpere wii.

Piita bul Wia wiaa Wia-dia tuɔŋ

11 Nii ne Piita ari Joɔŋ ari gberiku-la juu za-wura kubala baa yire Solomɔŋ zawura. Gberiku-la keŋ Piita ari Joɔŋ nisaa ɛ, ka niaa kire to ba harin juu. U ŋaaba wu-kpunƆkƆpere. 12 Piita si na nialin di baa ŋaa ŋii, u bula piba a bul, “Mi naanbiirin Iziral tinƆŋaa, ɛɛ ne wiin deen ŋaa wu-kpunƆkƆpere ma teen, ma paala faasa chaare siaa a bibenla ŋla? Ma biina ari la titia dolun ɛ ne koo la wu-zɔŋŋɔɔ ŋaanin ne wuo ŋaa baala deen sii vinen? Ai. 13 Wia-la si ŋaa la naabalimaba Abiraham ari Aizik ari Jekɔb Wia, u ne jon yiri-balin a pi u Bie Yesu. U ne ma kaa pa di ba dii u sariya, an bul ma buu jin Paalit sariya diire-la sipaan. U faa biine duu jonu ta, ka ma bi seye. 14 Ma kaa via Wia Tuɔ-pul Tiina, nii-la si ŋaa wu-zɔŋ ŋiŋaara, an susul di ba jon ni-kpuura ta, 15 an len ba kpu u-na nii-la sii pi niaa miisi-la si bi derɛ. Ama Wia chisu suun ɛ. La ŋaa wiin deen danɔsia. 16 Yesu dolun ɛ ne ŋaa baala deen ma si na a jimu, u duori. La si ŋaa yarida u dolun ɛ ne wuo ŋaa ŋii. La si ŋaa u yarida-la ne ŋaa baala deen na yarifiɛlaa worun ma kala siin ɛ.

17 Mi naanbiirin, mi jima ma di ma kuhiasin si kpu Yesu ŋii, ma bi jin tuɔŋ ɛ ne. 18 Wia lenɛ u nialin sii bul wiaa, Wia Din-zɔŋ-la dolun ɛ, ba bul faafaa kala ari Kirisito-la jan na heɛŋ. U sene ku ŋaa wutitii ŋla. 19 Má birima lii ma haacheba ɛ an to Wia, duu jon ma haacheba chema, ka di Wia len di ma dinɔsin na wiese. 20 Nii ne ka Wia bira ta Yesu si ŋaa Kirisito, nii-la u si liisa, a pima. 21 U maga duu he Wia-jan, see bua-la yie,

wii-kala si he dunia le jaŋ birime wu-falii. Wia leŋe u nialin sii bul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doluŋ le bul wiin deen faafaa kala ne. ²² Moosis fa he ba tuoŋ ne a ma bul,

‘La Tiina Wia jaŋ leŋ di nialin sii bul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doluŋ le,
di ba doŋo ko ma teen ari u si tinmi nii.

U jaŋ ŋaa ma naanbii.

Duu ne ko, má saa to u niin wiaa le
wii-na kala u si jaŋ bul.

²³ Nii-la kala si bi u niin to,

Wia jaŋ leŋ di ba liisu Wia niaa tuoŋ a ta duu suu.’

²⁴ Nialin kala sii bul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doluŋ le, a chin Samuel nisin le aa mu nialin kala si to u harin, ba kala fa bul wiaa deenba ma sii na ŋla. ²⁵ Wialin Wia fa si to u nialin sii bul wiaa u Diŋ-zoŋ-la doluŋ le a bula pi ma naabalimaba, ba kala ŋaa ma kiaa ne, maa naba ŋla. U fa bula pi ma naabalima Abiraham a bul,

‘N doho niaa doŋo le ne mi jaŋ to
a tima pe dunia niaa kala le.’

²⁶ Nii ne Wia liise u tintinna Yesu, duu laa sipaan ko ma teen a pema le, di ma kala birima lii ma wu-boŋoŋo ŋaanin le.”

4

Piita ari Joŋ chin nialin si yie hoŋo vuvuure wiaa sipaan

¹ Piita ari Joŋ fa si bul wiaa pipi nialin nii, di nialin si kpu pusun pipi Wia ari Wia-dia kuhiasin ari nialin ba sii yire Sadusii tinŋaa, ba ko ba teen.

² Ba fa na baaniŋ a tiŋ wialiŋ ba sii dage. Ba faa dage nialiŋ ari Yesu sii suuŋ le, a dageba nii ari nuu ne suba, u jaŋ bira sii suuŋ le. ³ Nii ne ba keŋeba, a keŋba kaa mu to dia, taŋ-pul. (Bua-la ma le di wia ka che duu juu, nii ne tii ba toba taŋ-pul.) ⁴ Ka nialiŋ si nii wialiŋ ba si bula, niaa yuga ba tuoŋ a laa Yesu wiaa dii. Nialiŋ si laa wialiŋ dii, ba tuoŋ baalaa leele puŋa yi bui banoŋ.

⁵ Taŋ si pula, nialiŋ si kpu pusun pipi Wia ari ba Juu tiŋŋaa kuhiasiŋ ari Wia teniŋ kerichiba, ba kala ku hilimi Jerusalem le. ⁶ Ba di nialiŋ si kpu pusun pipi Wia kuhian Anas ari Kayafas ari Joŋŋ ari Alekizanda, ari nuu-kala si lii nialiŋ si kpu pusun pipi Wia kuhiasiŋ doho niaa tuoŋ ne ku hilimi nii. ⁷ Ba si hilimi nii, ba yire Yesu nanzooaba-la balia a kaa lii bil ba tutuobaaniŋ a piŋeŋba, “Dol beŋe yiri ne ma kaa ŋaa baala deen duori? Kubee yiriŋ le ne ma yire a ŋaa ŋla?” ⁸ Nii ne Wia Diŋ-zoŋ-la ku he Piita le woruŋ, u si, “Ma nialiŋ si kpu pusun pipi Wia kuhiasiŋ ari ma Juu tiŋŋaa kuhiasiŋ, ⁹ ma keŋla dii sariya jiniŋ a tiŋ wu-zoŋ-la la si ŋaa gberiku-la le u duori. ¹⁰ U maga di ma niaa deenba ari Iziral tiŋŋaa kala jiŋ ari Yesu Kirisito si lii Nazaret, u doluŋ le ne ŋaa baala deen duoro chin ma sipaan nii. U ne ma leŋ ba kpaasa mere daa-geŋe nyuŋ u suu, ka Wia chisu suuŋ le. ¹¹ Ba ŋmuŋŋe Wia teniŋ tuoŋ ari

tiebii-la dii-saaraa si via,

duu ne ku ŋaa tiebii-duoŋ ba si joŋo bil dia
geŋtine.

Ba si ŋmuŋŋe wiin deen, Yesu wiaa ne ba bul nii. ¹² Nu-kala bi jaŋ wuo laala ta, see Yesu

dunđuna. U yirin dunđuna ne Wia si la yire duu laala ta. Wia bira bi nuu-kala liisa duu wuo laala ta, see Yesu dunđuna.”

¹³ Nialin si hilime na Piita ari Jooŋ di baa bul wiaa ari nyu-duoŋ nii, u ŋaaba wu-kpuŋkpere, beε wiaa ba jima ba ŋaa ba tuoŋ ni-biisin ne a bi wii-kala gunna. Nii ne ba wuo jin ari ba faa to Yesu hariŋ ne a gunne u wiaa. ¹⁴ Ka ba na gberiku-la Piita ari Jooŋ si vaara, di ba kala china, ba niin kala maa. ¹⁵ Nii ne ba bula piba di ba lii dia-la tuoŋ ba fa si hoŋoo vuure wiaa. Ba lii, aŋ ka ba pipiese doŋo, “Eε ne la jaŋ keŋ niaa deenba balia kaa ŋaa? ¹⁶ Nuu-kala si he Jerusalem le ne jima ari ba ne ŋaa wu-balin deen, la saa bi wuo kaa lileε. ¹⁷ Ama ma leŋ di la kpurise ba digilaa di ba bira si Yesu yirin yiru, a bira si u wiaa bula pi niaa, di wiin deen bira si lerin deen kala teelu.” ¹⁸ Nii ne ba bira yireba kaa juu, a bula piba ari siifiesin di ba bira si wii-kala bul, koo di ba si wii-kala dagu a tige Yesu le, a bira si u yirin yiru. ¹⁹ Nii ne Piita ari Jooŋ pieseba, “La si to ma niin koo la si to Wia niin, kubee ne zomo Wia teen? Ma bul. ²⁰ La bi jaŋ wuo tore la niin, see di la bul wialaa la si na a nii maa.” ²¹ Nii ne ba bira fugisiba woruŋ ari ba jaŋ dogiseba woruŋ aŋ joŋba ta. Ba bi wonbiin na di ba dogiseba, beε wiaa nialin kala ka denne Wia a tige wii-la si ŋaa le ne. ²² Baala deen ba fa si ŋaa wu-kpuŋkpere deen u le u duori, u fa kii jisin mahin balia ne.

Nialin si laa Yesu wiaa dii sul Wia chiche nyu-duoŋ

²³ Ba si jonba ta, Piita ari Jooŋ miira mu ba naanbiirin teen, ba di ba fa si yie hilimi, a bula piba wialin kala nialin si kpu pusun pipi Wia kuhiasin ari Juu tinŋaa kuhiasin fa si bula piba.

²⁴ Ba si nii ŋii, ba suomo chuchuoŋe Wia ari tuo-bala a bul, “La Tiina Wia, ŋ ne ta wia nyun ari tinŋeen ari mugi-balaa ari fuo-biisin ari kuŋ-kala si he dime. ²⁵ Ŋ Diŋ-zoŋ-la dolun le ŋ wuo len la naabalima Devit, ŋ tinŋinna, u bul,

‘Bee ne tii nialin si bi Juu tinŋaa ŋaa, ba faasa na baanin?’

Bee ne tii nialin vuure di ba jan chei Wia tinŋinna an lol?

²⁶ Tinŋeen kuoroo keŋ ba titia he doŋo le a ŋaa siri,

ba tan kuhiasin, ba ma hilimi

di ba yuo la Tiina Wia ari Kirisito, nii-la u si liisa.’

²⁷ Wiaa deenba sene ku ŋaa wutitii. Herod ari Ponsos Paalit ari nialin si bi Juu tinŋaa ŋaa ari Iziral tinŋaa, ba kala hilime ne tan deen le di ba yuo Yesu, ŋ tinŋinni-zoŋ-la ŋ si liisa duu ŋaa Kirisito. ²⁸ Ba hilime di ba ŋaa wialin kala ŋ si paala jin ŋ dolun ari ŋ tuobiinaa le ari ba jan ŋaa.

²⁹ La Tiina Wia, bee na ba si kpurise la digilaa ŋii ari ba jan dogisela, an pe ŋ tinŋinnaa le di la wuo bul ŋ niin wiaa ari nyu-duon. ³⁰ Dage ŋ dolun an len di puwuoloo duori, di la ma wuo ŋinŋaa wu-kpunŋkperisin ari wu-magilaa ŋ tinŋinni-zoŋ-la Yesu dolun le.”

³¹ Ba si chuoŋe Wia dere, lee-la ba si hilime jigisi. Wia Diŋ-zoŋ-la ku heba kala le. Ba suomo bubul Wia niin wiaa ari nyu-duon.

Nialin si laa Yesu wiaa dii ka pe doŋo le.

³² Nialin kala fa si laa Yesu wiaa dii, ba kala keŋ tuo-bala ari nii-bala. Di nuu ne keŋ kuŋ maa, u bi jaŋ bul, “Na mi kuŋ ne ŋla”, ba kala ne yie tiiu. ³³ Wia laħorimo-bal-la ne tii Yesu nanzoo-ba-la wuo na doluŋ a bulaa pi niaa di la Tiina Yesu sii suuŋ le. ³⁴ Wia pe nialin kala si laa Yesu wiaa dii kala le woruŋ. Nialin kala fa si keŋ diisin ari bagisin, ba yie joŋo yalle, a keŋ moribie-la ba si na ³⁵ a kaa mu Yesu nanzoo-ba-la teen. Ba kpaa mage nii kala nuu-kala sii che. Nii wiaa ba nialin kuŋ-kala fa bi kuŋ chee ka. ³⁶ Baal kubala ma ne fa he dime, baa yire Josef. Yesu nanzoo-ba-la ma kenu kaa yiyire Banabas. (U bubuon ne, u fa yie bul wiaa pi niaa ba nyusuŋ nyinyaase.) U fa ŋaa Liivai doho nuu ne a lii Saapos tinteen. ³⁷ U ne joŋ u бага u fa si kene a yalle, a keŋ moribie-la kaa mu Yesu nanzoo-ba-la teen.

5

Ananaya ari Safaya

¹ Ama ba tuon baal kubala ne fa he dime. Baa yire Ananaya. U haala ma yirin ne fa Safaya. U joŋ u dua a yalle ² a liise moribie-la doŋsun faa, u haala jin, aŋ keŋ ku-kaana-la kaa mu Yesu nanzoo-ba-la teen. ³ Piita piesu, “Ananaya, bee ne tii ŋ leŋ Sitaani nyisin, ŋ joŋ tintee-la ŋ si yalla moribie-la doŋsun faa, aŋ nyia wiaa pi Wia Diŋ-zon-la? ⁴ Ka ŋ-na joŋ ku-la yalle, ŋ dee buu tii? Moribie-la maa ŋ si yalla, ŋ dee biba tii? Bee ne saa tii ŋ biine ŋ tuon le aŋ ŋaa wiin deen? Nuhuobiinee duŋduŋa dee ŋ nyia wiaa pa, ŋ nyia

wiaa pi Wia ma ne.” ⁵ Ananaya si nii wiin deen, u tuu tele suu. Fawullun ken nialin ma kala si he dime. ⁶ Bapuɔsaa jon gerin laalu a jonu kaa lii a kaa mu hugi.

⁷ U yi hawa batori di u haala ku juu. U fa bi jin wii-la kala si naa. ⁸ Piita piesu, “Moribie-la n bala si kaa ko, mage nii ne ma jon ma tintee-la yalle koo?” Nii ne haal-la bul di ba niin ne nii. ⁹ Nii ne Piita piesu, “Bee ne tii ma di n bala vuure di ma nyise Wia Din-zon-la, a biine u bi jan dogisemaa? Bee na, nialin si jon n bala mu hugi, ba ne chin boininiin nii. Ba saa jan jonun ma lii.” ¹⁰ U guu tel u sipaan a suu. Bapuɔsia-la si jon u bala kaa mu hugi, ba ku juu duu suba. Nii ne ba jonu kaa lii, a hugu a kperɛ u bala. ¹¹ Nialin kala si laa Yesu wiaa dii aa hilimi ari nialin donsun ma si nii wii-la, fawullun kenba worun.

Wu-kpun̄kperisin̄ ari wu-magilaa

¹² Yesu nanzoōba-la naa wu-magilaa ari wu-kpun̄kperisin̄ yuge niaa tuon̄. Nialin kala si laa Yesu wialin dii, ba kala hilimi don̄o le ari nii-bala. Zawura-la ba si kaa yire Solomon̄ zawura, u le ne ba hilimi. ¹³ Nuukala si bi Yesu wialin laa dii bi nyu-duon̄ kene duu guoli ba tuon̄. Ari nii kala, ka ba ha bibeseba le. ¹⁴ Nialin si laa Yesu wialaa dii a ku pe nialin le, ba kii nialin kala Wia fa si vene kaa kuu pe, baalaa ari haalaa. ¹⁵ A tin̄ wialin kala sii naa le, ba paala paa puwuoloo kaa lii won̄biin̄ niin̄, a bilba godoba le ari bosunun̄ le. Ba naa nii di Piita ne kuu bal, duu daaliimin̄ wuo he ba don̄sun̄ le di ba duori. ¹⁶ Niaa ma yuga a lii ta-biisi-la si kpage Jerusalem, a ken̄ puwuoloo

ari nialin jin-bonɔɔ si kɛnɛ a kaa kɔ u teen, ba kala duori.

Ba to naasin dɔgise Yesu nanzɔɔba

¹⁷ Nii nɛ nialin si kpu pusun pipi Wia kuhian ari u haritooro sɛi. U haritooro-la kala hɛ Sadiusi tinȚaa paati-la tuɔn nɛ Jerusalem lɛ. Ba yaraa faasa bibieri. ¹⁸ Ba kɛsɛ Yesu nanzɔɔba-la kaa mu tɔ dia, lee-la ba sɛi tɔ ba niaa. ¹⁹ Ama titaɔn-la titia Wia tinȚaara kubala ku kɛn dia-la boinɔniiree suri, a lɛn Yesu nanzɔɔba-la lii. Ka u bula piba, ²⁰ “Má mu juu chin Wia-dia lɛ a bula pi niaa wonbii-falin deen wiaa.” ²¹ Yesu nanzɔɔba-la sɛi. Siipuura ba juu Wia-dia a suomo didage niaa.

Nii nɛ nialin si kpu pusun pipi Wia kuhian ari u nanɔɔnsun, ba yirɛ Juu tinȚaa kuhiasin ari ba niaa kala di ba hilimi a vuurɛ, an tin di ba mu dia-la lɛ a kɛsɛ Yesu nanzɔɔba-la kaa kɔ. ²² Nihiasi-la si mua, ba biba na sarika lɛ. Ba miira ku bul, ²³ “La si mu sarika-la, la na di ba yaga, nuu-kala bi suro, ka nialin sɛi beɔn sarika-la, ba ma chin boinɔniin. Ama la mu suri, la bi Yesu nanzɔɔba-la naa.” ²⁴ Wia-dia nihian ari nialin si kpu pusun pipi Wia kuhiasin si nii wiin deen, u kperiba kinɛn, ba bi jin wii-la kala ba si jan ɔaa. ²⁵ Nii nɛ baal kubala ku juu a bula piba di ba bee na nialin ba si kaa tɔ dia, ba nɛ chin Wia-dia tuɔn a didage niaa. ²⁶ Nii nɛ Wia-dia nihian ari u niaa, ba mu kɛsɛba kaa kɔ. Fawullun fa kɛnba nɛ ari nialin fa si hɛ Wia-dia-la tuɔn jan paa tabiaa yageba, nii nɛ tii ba bi Yesu nanzɔɔba-la fuga.

27 Ba keŋba kaa ku juu, a leŋ ba chinj nialin si yie hilime vuvuure wiaa sipaanj. Nii ne nialin si kpu pusun pipi Wia kuhian bula piba, 28 “La bula pima ari siifiesin ari ma bira sí wii-kala dagu Yesu dolun ɛ. Ama ma bee na, ma keŋ wii-la kaa gaara cheŋ Jerusalem kala aa che ma jon taali chugela a tinj baala deen suun ɛ.” 29 Piita ari Yesu nanzooaba-la doŋsun miira bula piba a bul, “U maga di la to Wia niin ne a kii nuhuobiine niin. 30 La naabalimaba faa to Wia ne, u ne chise Yesu suun ɛ, nii-la ma fa si kaa kpaase daa-geɛɛ nyun u suu. 31 Wia chisu u sii jila hoŋ Wia seme, ni-duonj di-honun, duu ŋaa Sipaa-laara ari Laataara, a leŋ di Iziral tinŋaa birima lii ba haacheba ɛ, ka duu jon ba haacheba cheba. 32 La ŋaa wiaa deenba kala dansia ari Wia Din-zon-la maa, Wia si jonjo pi nialin si to u niin ne.”

33 Nialin si nii wiin deen, ba faasa na baanin a chiche di ba kpuba. 34 Baal kubala ma ne fa he nialin si yie hilime vuvuure wiaa tuonj. U lii Farisii tinŋaa tuonj ne. Baa yire Gamiilial. U ne faa dage wialin Moosis fa si ŋmuŋsa bil di niaa tuto. Nuu-kala pupu jirima. U sii chinj a bul di ba leŋ di Yesu nanzooaba-la lii di-jalin muapilii. 35 Ka u sii a bula piba, “Ma Iziral timma, má fieɛ ma sias ari ma sí ŋaa wii-la niaa deenba ɛ. 36 Jisin deenba ne, baal kubala ne fa he dime. Baa yire Tuudas. U bula ari u ŋaa ni-bal ne. Niaa yi ari zo-banese a peu ɛ. Ba kpuu, ka u haritooro-la kala pise donjo ɛ, u yiri-la kala dise. 37 U harin ɛ ne, baal kubala ma lii, bua-la ɛ ba sí diise niaa, baa yire Judas. U lii Galilii ne. U keɛ ni-

daŋ a kaa to u hariŋ. Ba kpuu maa, ni-daŋ-la ma sí to u hariŋ, ba ma piŋe doŋo ɛ. ³⁸ Ka ɛɛɛ wiŋ deen, mi jaŋ bula pima di ma sí wii-kala ŋaa niaa deenba ɛ, aŋ lenba ta. Di tiŋtimin deen lii nuhuobiine doluŋ ɛ ne, u jaŋ ɛɛ. ³⁹ Ama di Wia tiŋtimii ne, ma bi jaŋ wuo cheyu. Di ma ne che di ma cheyu, ma jaŋ na di ma di Wia paala yuyuo doŋo.”

⁴⁰ Nii ne ba jegile nii u niŋ. Ba yire Yesu nanzƆƆba-la ba ku juu, a ŋaa ba viireba, aŋ bula piba di ba bira sí wiaa bul Yesu doluŋ ɛ, aŋ lenba viiri. ⁴¹ Nii ne ba lii nialiŋ fa si hilime teen. Ba tuon tɔre ari ba si doŋiseba a tiŋ Yesu wiaa ɛ. ⁴² Tapulii-na kala ba yie juu Wia-dia a peɛ mu niaa diisŋ, a ha bubul Wia wu-zomɔ-la a mu tige Yesu Kirisito ɛ.

6

Niaa balipe ku pe Yesu nanzƆƆba-la ɛ

¹ Tapulaa deenba Yesu haritooro-la ku puŋa yuge. Nii ne ba tuon Giriik tiŋŋaa suomo nyinyanŋ Hiiburu tiŋŋaa. Ba bula ari ba si yie jon moribie-la a pipi yo-haalaa tapulii kala, ba yie bee kikieli ba-na yo-haalaa ne. ² Nii ne Yesu haritooro-la fii ari balia yire nialiŋ kala si laa Yesu wiaa dii a hilimi, a bula piba a bul, “U bi maga di la biben moribiee aŋ ka Wia wiaa ta. ³ Mi naanbiirin, má liise ma tuon niaa balipe ma si jima di niaa ka zilba, ka Wia Diŋ-zon-la heba ɛ aŋ ken wu-jimin maa. Má liiseba di ba biben yo-haalaa deenba. ⁴ Ka la jon la nyuŋ kala he aa chuɔɛ Wia aŋ peɛ bul Wia niŋ wiaa.” ⁵ Nii ne

nialin kala si he dime tuosaa kala tore ari wialin Yesu haritooro-la si bula. Ba liise baal kubala baa yire Sitiivin. U fa naa baal-la si ken yarida worun ne. Wia Din-zon-la ma heu le. Ba bira liise Filip ari Purokuros ari Nikeeno ari Taamon ari Paaminas ari Nikolas. Nikolas lii Antioch ne. U fa bi Juu tiina naa an tuto Juu tinnaa hari. ⁶ Nii ne ba ken nialin balipe-la ba si liisa a kaa mu Yesu nanzooa-la sipaan. Ba chuole Wia piba an jon ba nisaa danba le.

Ba ken Sitiivin

⁷ Wia niin wiaa ha gaara su lee-la kala. Nialin si laa Yesu wiaa dii pun worun Jerusalem le. Nialin ma si kpu pusun pipi Wia yuga a ma sei Wia niin wialin.

⁸ Wia lahormo le Sitiivin ken dolun worun, a wuo ninaa wu-kpunkperisin ari wu-magilaa niaa tuon. ⁹ Niaa donsun fa he dime. Ba fa naa Juu tinnaa ne a lii Sariini, donsun ma lii Alekizandia. Ba fa lii Wii-chuole dia-la ba fa sii yire 'yosun ba si jonjo ta'. Donsun ma fa naa Juu tinnaa a ma lii Siliisia ari Esia. Ba lii Sitiivin hari a ken wiaa lile. ¹⁰ Ama ba fa bi u bubuon le wuo ken a tin u wu-jimin ari Wia Din-zon-la dolun le u fa sii bul wiaa. ¹¹ Nii ne ba luora he niaa, ba bul, "La nia duu chei Moosis ari Wia yirin." ¹² Ba bul nii a nyise nialin ari nihiasi-la ari Wia tenin kerichiba he. Ba baanin sii Sitiivin nyun. Ba kenu kaa mu nihiasi-la si yie hilime vuvure wiaa teen. ¹³ Ba ken niaa kaa ko di ba ku nyia wiaa pu a bul, "Baala deen yie ku bul wiaa aa chei Wia-dia-la ba si jonjo pi Wia, ari

wialin Moosis si nmuɔsa bil di la tuto. U yie bul n̄ii, u bi tɔre, ¹⁴ bɛɛ wiaa la nia duu si di Yesu deen si lii Nazaret jan yigi Wia-dia-la lo, a ken wialin Moosis fa si dage la naabalimaba di ba tuto a kaa birime.” ¹⁵ Nialaa kala fa si hɔn lee-la, ba chaare siaa a pe Sitiivinɔn le. Ba na duu siaa nage Wia tinɔara siaa.

7

Sitiivinɔn bul Wia wiaa a pi niaa

¹ N̄ii ne nialin si kpu pusun pipi Wia kuhian piɛɛ Sitiivinɔn di wiaa deenba n̄aa wutitii neɛ?
² Sitiivinɔn bul, “Mi nyimmaba ari mi naanbiirin, má jegile nii mi teen. Wii-balin si ken yirin ken u titia ku dage la naabalima Abiraham, bua-la le u fa si hɔn Mesopoteemia tinteen le, di u ha bi tan-la ba s̄ii yire Haran le mu hɔn. ³ N̄ii ne Wia bula pu duu sii a len u dia niaa, a lii u tinteen ma le, a mu tintee-la u si jan dagu. ⁴ N̄ii ne u sii lii Kalidiya tinteen le a mu hɔn tan kubala baa yire Haran le. Dime ne Abiraham nyimma suu. N̄ii ne Wia len u sii lee-la a kɔ tinteen deen ma niaa deenba si hɔnɔ lele. ⁵ Bua-la le Wia bi lee-la kere pi Abiraham a yi naakielin kubala maa, duu titia ken, ama u bula pu duu jan jonɔ pu, ba di u doho niaa. Bua-la le Wia si bul n̄ii Abiraham le duu ha bi bii lula. ⁶ N̄la ne Wia bula pu, ‘N̄ doho niaa jan n̄aa nuhuɔraa tinteen dɔnɔ le, a birime yosun. Ba jan dɔgisɛba worun jisun zɔ-banese. ⁷ Mi saa jan ken nialin ba si jan tima pipa dii sariya. N̄ii harin le ba jan lii lee-la le, a bira kɔ daha a chuchulemi.’

8 Nii ne Wia jonj u niinj a pi Abiraham. U magilin ne, ba di u doho niaa kikeri ba penee. Nii ne Abiraham lul Aizik. Tapul-chorimunj cheenj u keru u peninj. Aizik ma lul Jekob. Jekob ne lul biirinj fii ari balia-la si ku nja la naabalimaba. 9 Ba tuonj donj yirinj ne Josef. Ku-kaana-la yaraa bibieri u nyunj, ba kenu kaa yalle pi baalaa kubalaba. Ba kenu kaa mu Ijipiti tinteenj. Ama Wia fa peu le worunj 10 a liisu wahala kala le u fa si jua. U fa si mu Feero Ijipiti kuoro sipaanj, Wia lahormo le u kenj wu-jiminj. U lenj u nja u tinteenj kuhianj a bibenj u tinteenj ari u dia kala. 11 Nii ne losunj ku juu Ijipiti tinteenj ari Keenanj tinteenj kala. Losunj kpu niaa kinkenj, la naabalimaba bi kudiilee wuo na. 12 Jekob nia ari kudiilee he Ijipiti tinteenj le. U tinj u biirinj, la naabalimaba-la, di ba mu yoo kaa ko. Ba yoo kaa ko. 13 Jekob biirinj miira mu Ijipiti liaminj le di ba yoo kudiilee. Nii ne Josef kenj u titia dageba, anj kenba ma dage Feero. 14 Nii ne Josef tinj di ba mu bula pi u nyimma Jekob, duu kenj u doho niaa kala kaa ko Ijipiti, ba kala fa nja mahinj batori ari fii ari banonj ne a mu Ijipiti. 15 Nii ne Jekob sii a mu Ijipiti. Ba di u biirinj suu dime. 16 Ba miira kenba kaa mu Keenanj tinteenj a hugiba lee kubala baa yire Sekem. Ba hugiba bua kubala le Abiraham fa si yobo Hamo niaa teenj.

17 U ka mua, ka di wii-la-na ku bal, Wia fa si bula pi Abiraham ari u janj nja pu. Bua-la le Jekob doho niaa fa punja worunj Ijipiti le. 18 Kuoru-la fa si jinj Josef suba, anj ka ni-tanii dii kuorunj Ijipiti le. U fa bi Josef wiaa jinj. 19 U nyise

niaa kinkeŋ a dɔgisɛba, a fuge la naabalimaba di ba jon ba bii-mullun kaa lii ta di ba suu. ²⁰ Bua-la ɛ nɛ ba fa lul Moosis. U fa ŋaa bii-zɔŋ-bie nɛ worun. Ba benu u nyimma dia ɛ cheŋsin batori, aŋ ka ba jonu kaa lii ta. ²¹ Ba si jonu kaa lii ta nii, Feero tolo ku jonu, a diɛsu ari u bii-lullun. ²² Ba dagu Ijipiti tinŋaa wu-jimin kala. U wu-ŋaala ari u wu-bulaa len u ŋaa ni-bal.

²³ Moosis fa si yi jisin mahin balia, u biine ari u jan mu na u naanbiirin Iziral tinŋaa. ²⁴ U si mu dime, u na Ijipiti tiina duu dɔgisɛ Iziral niaa dɔŋɔ. U mu lii paa Iziral tiina-la tuɔrun, a kpu Ijipiti tiina-la. ²⁵ U fa biina ari u naanbiirin jan jin ari Wia che duu nɛ laaba ta, ama ba fa bi wuo jin. ²⁶ Tan si pula, u na di Iziral niaa balia, baa yuo dɔŋɔ. U mu duu kenba he dɔŋɔ ɛ a bul, ‘Ma ŋaa naanbiirin nɛ, bɛɛ nɛ tii ma gura dudɔgisɛ dɔŋɔ?’ ²⁷ Nii-la fa sii dɔgisɛ u dɔŋɔ tiina-la ken Moosis yige ta aŋ bul, di kubɛɛ nɛ si u bibenba a laa ba wiaa jjin? ²⁸ Duu che duu kpuu maa, ari u dia si kpu Ijipiti tiina-la nii nɛɛ? ²⁹ Moosis si nii nii, u fá Ijipiti tinteen ɛ a mu ŋaa nuhuɔru Midian tinteen ɛ. U hɔŋ dime nɛ a jaa haala, a lul biirin balia. ³⁰ U fa hɔŋ dime jisin mahin balia.

Nii nɛ Wia tinɗaara kubala ku lii u teen giri-bine tuɔŋ a kpage peel kubala baa yire Saana. U ku lii a nage tii-bie sii dii nyinin tuɔŋ. ³¹ Moosis si na nii, u ŋaa wu-kpunkpere. U mu yi duu na tii-bie-la, a nii la Tiina Wia yiikoro. U bula pi Moosis a bul, ³² ‘Mi nɛ ŋaa ŋ naabalimaba Abiraham ari Aizik ari Jekob Wia.’ U si bul nii,

Moosis china chichel. U bira bi wuo bibenȚ.”

Ba yage SitiivinȚ ari tabiaa

³³ SitiivinȚ bira bul, “Nii ne la Tiina Wia bula pi Moosis a bul, ‘ChaareȚ Ț nenȚenȚeeȚ Ț naasinȚ le. Wia he lee-la Ț si china ne. U wase lee-la kala a ta. U bi disinnȚ kenȚ. ³⁴ Mi na ba sȚi dȚgise mi niaa Ții ne Ijipiti le, a nii ba sȚi yel maa, a ku tuu di mi laaba ta. Sii leele, mi timinȚ di Ț miira mu Ijipiti.’ ”

³⁵ Nii ne SitiivinȚ bira suomi aa bul, “Moosis deenȚ ne ba via anȚ piȚsu, ‘KubeȚ ne Țaa Ț bibenȚla a laa la wiaa jjinȚ?’ U ne Wia tinȚ u Țaa ma kuhianȚ ari ma laataara. Wia ne to Wia tinȚdaari-la fa si ku lii Moosis teenȚ a nage tii-bie-la si dii nyininȚ tuȚȚ, a peu le duu laa u niaa tita. ³⁶ Moosis Țaa wu-magilaa ari wu-kpunȚkperisinȚ Ijipiti le, anȚ-na keȚe u niaa lii Ijipiti tuȚȚ, a kenȚba to mugi-bal kubala baa yire Mugi-fianȚ. Ba to girinȚ maa jisinȚ mahinȚ balia, a peȚe Țaa wu-kpunȚkperisinȚ ari wu-magilaa wonȚbiinȚ le. ³⁷ Moosis deenȚ ne bula pi Iziral niaa a bul,

‘Wia janȚ lenȚ di nialinȚ sȚi bul wiaa, Wia DinȚ-zȚȚ-la dolunȚ le,
di ba dȚȚȚ ko ma teenȚ ari u si tinȚmi Ții.
U janȚ Țaa ma naanȚbii.’ ”

³⁸ Nii ne SitiivinȚ bira suomo bubul, “Moosis ari la naabalimaba ne fa hilimi giri-bine tuȚȚ. DimeȚ ne u na Wia tinȚdaara ma peel kubala nyunȚ baa yire Saana. U jonȚ Wia niinȚ wialaa si kenȚ miisinȚ pu duu laa bula pila. ³⁹ La naabalimaba via u niinȚ anȚ jonȚ ba hariȚ yia, ba tuȚbiinaa kala fa cho di ba fa miira mu Ijipiti. ⁴⁰ Nii ne ba bula pi EȚȚȚ

a bul, ‘Mε vesin pila di ba laa la sipaan. Moosis deen si kenla lii Ijipiti tinȚeen le a kenla ko daha, la bi jin wii-la kala si n̄aau le.’ ⁴¹ N̄ii ne ba me vene a nage ne-bie a kpaaru. Ba tuon t̄ore ku-la le ba titia si m̄ε. ⁴² Wia jon harin yiaba a jonba ta ba chuchule chenjwulaa ari chene ari wii-p̄osun. Ba n̄munse n̄ii ne Wia ten-la semε don̄o nialin s̄ii bul wiaa, Wia Din-zon-la dolun le, si n̄munsa. Ba don̄o n̄munsa a bul, Wia si,

‘Ma Iziral timma, bua-la le ma fa si he giri-bine-la
le jis̄in mahin balia-la,
mi-na dee ma fa kpu pusun pa.

⁴³ Ma vesin ne ma kpikpaare.

Ma vene ba s̄ii yire M̄olok, u lebin ne ma kaa chun̄aa ven, a chun ma chenjwulun vene maa,

vene-la ba s̄ii yire Refan u magilin ne.

Kiaa deenba ne ma me a chuchule.

N̄ii ne tii mi jan len ba kenma kaa mu di-bolii, a kieli Babilon a mu.’ ”

⁴⁴ N̄ii ne Sitiivin bira bul, “La naabalimaba fa si he giri-bine tuon, ba ken lebi-la ba fa si he pi Wia. Wia ne fa dage Moosis duu n̄aa. U dage u nagisin kala u si jan n̄aa duu nage. Moosis n̄aa n̄ii. ⁴⁵ Niaa deenba suba ne, ka la naabalimaba laa lebin deen ba nyun le a chun. Ba di Josua juu tinȚeen don̄o. Nialin fa si tii tinȚee-la, ba fa bi Wia ka to. Wia pe la naabalimaba deenba le ba yuo kiri nialin, an laa tinȚee-la tii. Lebi-la fa he ba teen, n̄ii ne deen deen, Devit, la naabalima, ku yiu. ⁴⁶ Wia lah̄orim̄o-la le u sul Wia duu len duu saa dia pu, u-na Wia-la u naabalima Jakob fa s̄ii to. ⁴⁷ Devit dee bi dia-la saa, Solomon ne

miira saa a pi Wia. ⁴⁸ Ka Wia si kii kuŋ-kala, u bi diisi-la nuhuobiinee si saa duŋduŋa ne ka juu. Nialin sii bul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doluŋ le, ba doŋo ne fa bul nii. U si,

⁴⁹ ‘Wia si, Wia-jaŋ le ne mi kuori-kpasa he, tinȚeen ne ŋaa mi naasin di-bilin.

Dii beε ne saa ma jaŋ saa pimi?

Mi di-wiesin he nii?

⁵⁰ Kiaa deenba kala, mi dee bi ŋaa?’ ”

⁵¹ Nii ne Sitiivin bul, “Ma nyuŋ dolie kinkeŋ. Ma digilaa ma kparime. Ma keŋ nyu-duoŋ ari nialin si bi Wia ka to. Ma ma yie via ma to Wia Diŋ-zoŋ-la le, ari ma naabalimaba fa si ŋaa nii.

⁵² Nialin sii bul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doluŋ le, ba tuoŋ kuŋ-kala tuo ma naabalimaba si bi naasin to doŋise. Ba fa kpu nialaa si laa sipaŋ paala bul di Wia Tuo-pul Tiina jaŋ ko. U ne ma joŋo yalle a kpu. ⁵³ Wia tinȚaaraa joŋ Wia niin wiaa pima, ama ma buu to.”

⁵⁴ Sitiivin si bul wialin deε, nialin fa si hilime vuure wiaa nii wialin u si bula. Ba baanin faasa sii, ba chichaŋ ba nyilaa. ⁵⁵ Nii ne Wia Diŋ-zoŋ-la faasa he Sitiivin le yuge. U wula beŋ wia nyuŋ a na Wii-balin tula, a na Yesu maa duu hoŋ Wia seme, ni-duoŋ di-hoŋuŋ. ⁵⁶ Nii ne Sitiivin bul, “Ma bee na, mi na Wia-jaŋ boinȚiin duu suro, ka Nuhuobiine Bie hoŋ Wia seme, ni-duoŋ di-hoŋuŋ.” ⁵⁷ Ka ba faasa ŋaa goŋ a to ba digilaa, ba kala guu mu-u le ⁵⁸ a kenu yige ta u lii ba jaŋ tuoŋ le, a paa tabiaa yiyagu. Nialin sii yage Sitiivin joŋ ba gennin a pi bapuoŋsi-bie kubala baa yire sool, u biben. ⁵⁹ Baa yage Sitiivin nii ne ari tabiaa, ka u yiyire la Tiina Yesu a sulu, “Mi Tiina

Yesu, laami kaa mu ŋ teenj.” ⁶⁰ U tuu kpirimi a faasa ŋmoo niŋ a bul, “Mi Tiina Yesu, mii sulun, sí ba haache deen chimin tɪŋ.” U bul ŋii ne aŋ suu.

8

Sɔɔl to naasin dɔgisɛ nialin si laa Yesu wiaa dii aa hilimi

¹ Sɔɔl ma sei ari ba kpu Sitiivin ŋɛ. Chɛɛ-la ba suomo to nialin si laa Yesu wiaa dii aa hilimi naasin, a dudɔgisɛba kinkeŋ Jerusalem lɛ. Ba kala piɛ Judiya ari Samaria tinteen kala lɛ, see Yesu nanzɔɔba-la dunɔɔŋa ne ka. ² Nialin síi fá Wia jon Sitiivin a hugi aŋ yel u yoho worun.

Ba bul Wia wu-zɔmɔ-la Samaria lɛ

³ Sɔɔl faa che duu pugi nialin si laa Yesu wiaa dii, a to ba naasin dudɔgisɛba. U to dii-niirin a kɛɛ haalaa ari baala-la si laa Yesu wiaa dii, a lɛrɛba lii ba diisin lɛ, aŋ len ba kenba kaa mu to dia. ⁴ Nialaa fa si pisa, ba mu gollɛ lee kala a bubul Wia niin wiaa. ⁵ Filip sii mu tan kubala baa yire Samaria, a bul Kirisito wiaa pi nialaa si hɛ dime. ⁶ Ni-dan-la kala si nii wialaa u si bula a na u wu-magila-la u si ŋaa, ba kala ken nii-bala a jon ba nyun hɛ wialin u síi bul lɛ. ⁷ Filip si bul wiaa nii, jin-bɔŋŋɔɔ fa ken niaa a yuge, ba lenba. Di ba ne lenba, ba yie lii a faasa yiyel. Niaa ma yuga a gberike, dɔŋsun ken naa-suunun ari na-suunun, ba ma kala duori. ⁸ Samaria tinŋaa kala tuon faasa tɔrɛ.

9 Taŋ-la ɛ baal kubala ma he dime, baa yire Saamɔŋ. U keŋ daalusuŋ a ŋiŋaa wu-kpuŋkperisiŋ taŋ-la ɛ niaa nina, a didage ari u ne keŋ doluŋ. ¹⁰ Ni-balaa ari haŋbiisiŋ kala joŋ ba nyuŋ he u wu-ŋaalaa ɛ a bul, “Baala deen ne ŋaa wia. U keŋ doluŋ, dol-la ba sii yire Wia dol-baliŋ.” ¹¹ U si ŋaa wu-kpuŋkperisiŋ deenba niaa na u diene, ŋii ne tii niaa joŋ ba nyuŋ kala he u wu-ŋaalaa ɛ. ¹² Ama Filip si bul Wia wu-zomɔ-la a tige Wia kuorii-la, a bul Yesu Kirisito ma wiaa, ba laa wialaa dii, ba foba Wii-chuoɛ liiŋ, baalaa ari haalaa kala. ¹³ Saamɔŋ titia ku laa wialiŋ dii, ba fou ma Wii-chuoɛ liiŋ, ka u mere Filip ɛ. U si na wu-kpuŋkperisi-la ari wu-magilaa Filip sii ŋaa, u ŋaau wu-kpuŋkpere.

¹⁴ Yesu nanzooaba-la si he Jerusalem ɛ nii ari Samaria tinŋaa laa Wia wiaa dii. Nii ne ba ta Piita ari Joŋ di ba mu dime. ¹⁵ Ba mu a chuoɛ Wia piba di Wia joŋ u Diŋ-zɔŋ-la piba, ¹⁶ beɛ wiaa bua-la ɛ Wia Diŋ-zɔŋ-la ha biba kuŋ-kala ɛ he. La Tiina Yesu doluŋ duŋduŋa ɛ ne ba fa foba Wii-chuoɛ liiŋ. ¹⁷ Ba joŋ ba nisaa danba ɛ, ŋii ne Wia Diŋ-zɔŋ-la ku tuu heba ɛ. ¹⁸ Saamɔŋ si na di Yesu nanzooaba-la joŋ ba nisaa danba ɛ Wia Diŋ-zɔŋ-la ku heba ɛ, u joŋ moribiee a sulba a bul, ¹⁹ “Má pimi ma doluŋ deen di mi ma joŋ nisiŋ dan nuu-kala ɛ, di Wia Diŋ-zɔŋ-la he tiina ma ɛ.” Nii ne Piita bula pu, ²⁰ “Ŋ biina ŋ jaŋ wuo joŋ moribiee yoo Wia si joŋ kua dii zile niaa leɛ? Ma di ŋ moribiee kala jaŋ juu nyiniŋ. ²¹ Ŋ bi wii-kala kene wiaa deenba ɛ. Ŋ bi ŋ tuɔŋ pulla Wia teen. ²² Birime a lii wu-bomun deen ɛ, aŋ

sul Wia duu jon̄ η tuobiinaa deen̄ba η si biinu a chen̄. Duu jan̄ jon̄o chen̄, u jan̄ jon̄o chen̄. ²³ N̄ yaraa bieri kin̄ken̄, haache ma ken̄in̄.” ²⁴ N̄ii ne Saam̄on̄ sulba di ba chuole Wia pu di wiaa deen̄ba kala ba si bula s̄iu le ηaa. ²⁵ Ba si bul Wia wiaa d̄ere ari wialin̄ kala u si ηaa piba, ba sii di ba miira mu Jerusalem. Ba si mu Jerusalem ηii, ba bul Wia wu-zom̄o-la Samaria tin̄teen̄ tasin̄ le a yuge.

Filip chen̄ baal-la si lii Itoopia tin̄teen̄

²⁶ N̄ii ne Wia tin̄daara kubala ku bula pi Filip, “Sii mu tan̄-bubuon̄ a mu won̄bii-binii-la si lii Jerusalem aa mu Gaza.” U mua. ²⁷ U si mu dime, u na baal kubala duu lii Itoopia tin̄teen̄. U ηaa bon̄jon̄ ne a tima pipi Itoopia kuoro ba s̄ii yire Kan̄daasi. U fa ηaa haal ne. Baal-la faa ben̄ u kiaa kala. U fa mu Jerusalem ne a chuole Wia an̄ h̄on̄ u toruko nyun̄, ²⁸ a miira mumu dia. U fa s̄ii ven̄ ηii ne u kikarime Wia tenin̄ seme d̄on̄o, Azaaya si ηmun̄sa. Azaaya fa ηaa nialin̄ s̄ii bul wiaa, Wia Din̄-zon̄-la dolun̄ le d̄on̄o ne. ²⁹ N̄ii ne Wia Din̄-zon̄-la bula pi Filip duu mu kpage toruku-la. ³⁰ Filip fá mu kpagu a nii duu karime Wia ten̄-la seme d̄on̄o Azaaya si ηmun̄sa. U piesu duu jin̄ wialin̄ u s̄ii karimu bubuon̄ nee? ³¹ N̄ii ne baal-la bul duu bi jan̄ wuo jin̄ ba bubuosa, see di nuu dagu, an̄ yire Filip duu jila h̄on̄o p̄eu le. ³² Wia niin̄ wialin̄ u fa s̄ii karimu ne ηla: U si, “U t̄ore u niin̄ a nage piese ba si kaa mu di ba kpu, ka u t̄ore ηii.

U bira nage pie-bie ma si t̄ore u niin̄, ka ba kikeri u punaa ne.

Nii-la bi u niinj suro.

³³ U si keŋ u titia muuri nii, ba girima laa u wu-siŋŋaa.

Ba liisu ni-weyee tuon a kpuu.

Ba si kpuu nii, kubee ne jan wuo to u doho naasiŋ?”

³⁴ Baal-la si karime Wia niinj wiaa dere, u piесе Filip, “Kubee wiaa ne nii-la sii bul wiaa, Wia Diŋ-zon-la doluŋ le bubul nii? U titia wiaa ne koo nuu ma don wiaa nee?” ³⁵ Nii ne Filip suomi Wia niinj wialaa lee-la titia ne a bul Wia wu-zonŋo wiaa a kaa mu tige Yesu le. ³⁶ Ba si jon wonbii-la aa mu, ba mu yi lee kubala duu keŋ liinj. Nii ne baal-la bula pi Filip a bul, “Na liinj ne nla. Bee ne jan tomi di n simi Wii-chuo le liinj fo?” ³⁷ Nii ne Filip bula pu, “Di n ne laa Yesu wialinj dii ari n tuon kala, mi jan fon Wii-chuo le liinj.” Nii ne baal-la bul, “Mi laa dii ari Yesu Kirisito ne naa Wia Bie.” ³⁸ Nii ne baal-la naa jani-la fa sii lere toruku-la chin. Ba di Filip kala tuu a juu lii-la. Filip fou Wii-chuo le liinj. ³⁹ Ba si ku lii lii-la tuon, Yesu Diŋ-zon-la ku jon Filip kaa lel. Baal-la bira bi Filip na an jon u wonbiinj viven, a kala naa tuotoru. ⁴⁰ Filip naa duu chin duu he tan kubala baa yire Asidod le. U golle ta-biisi-la kala si he dime a bubul Wia wu-zonŋo wiaa. U naa nii ne a mu yi tan kubala baa yire Sizariya.

9

Sool ku laa Yesu wiaa dii

¹ Sool ha fufugi la Tiina Yesu haritooro-la ari u jan kpuba, a sii mu nialinj si kpu pusun pipi

Wia kuhian̄ teen̄, ² a sulu duu ŋmun̄se tennin̄ pu duu kaa mu tan̄ kubala baa yire Damaasikas a kpāa Wii-chuōle diisin̄ le. U ne ŋaa ŋii duu na nuu-na kala sii to won̄bii-la dime, baalaa koo haalaa kala, duu wuo ken̄ dolun̄ a wuo kēseba voo kaa kō Jerusalem. U ŋmun̄sa pu. ³ Sool si lii jon̄ won̄biin̄ a mumu Damaasikas a ku kpage tan̄-la, pulumun̄ guu lii wia nyun̄ a faasa chaana heu le. ⁴ U tuu tel tin̄teen̄. Ka u nii nuu yiikoro. Uu bul u teen̄, “Sool, Sool, bee ne tii ŋ to mi naasin̄ a dudogisemi ŋla?” ⁵ Nii ne u piese, “Kubee ne, tiina?” Yiikoro-la bul, “Mi ne ŋaa Yesu, nii-la ŋ si to u naasin̄ a dudogise. ⁶ Sii juu tan̄-la tuon̄. Dime ba jan̄ dagin̄ wii-la ŋ si jan̄ ŋaa.” ⁷ Sool ari nialin̄ fa sii ven̄, ba china tuobiben̄, ba nii yiikori-la, ama ba bi nuu-kala naa. ⁸ Sool nyaga sii a suri u siaa. U bi kun̄-kala wuo na. Ba ken̄ u nisin̄ le ne a lere juu Damaasikas. ⁹ U nyulime a he dime u tapulaa batori. U bi kun̄-kala die, u bi liin̄ ma nyua.

¹⁰ Yesu haritooro-la kubala ma fa he Damaasikas le, baa yire Ananayas. U na wiaa ari duosoo tuon̄. Nla ne u na: La Tiina Yesu yiru a bul, “Ananayas!” Nii ne u si, “Nami, mi Tiina.” ¹¹ Nii ne la Tiina Yesu bula pu, “Sii mu won̄bii-la ba sii yire won̄bii-tegi-tegi a mu baal kubala dia u yirin̄ ne Judas, a piese che baal-la si lii tan̄ kubala baa yire Taasis. Baal-la yirin̄ ne Sool. U nii chuōle Wia sisele nii.” ¹² Nii ne Yesu bira bula pi Ananayas a bul, “Sool nii chuōle Wia nii, u na ari duosoo tuon̄, ŋ-na Ananayas, di ŋ ku juu a jon̄ ŋ nisin̄ dan̄u le di u siaa bira suri.” ¹³ Nii ne Ananayas bul, “Mi Tiina, niaa yuga kin̄ken̄

a bula pimi ari baala deen Țaa wu-bonȚoo Ț niaa Ț si he Jerusalem Ț. ¹⁴ Nialin si kpu pusun pipi Wia kuhiasin pu dolun tan deen Ț duu keŝe nialin kala sii chuolun voo.” ¹⁵ La Tiina Yesu bula pi Ananayas a bul, “Sii mu, mi ne liisu duu tima pipimi. U jan mu bul mi wiaa nialin si bi Juu tinȚaa Țaa teen, ari kuoroo, ari Iziral niaa teen. ¹⁶ Mi ne jan dagu hee-la nii u si jan na a tin mi wiaa.” ¹⁷ Nii ne Ananayas sii mu dia-la Sool si jua. U juu a jon u nisaa dan Sool Ț an bul, “Mi naanbie Sool, la Tiina Yesu-la Ț si na wonbiin Ț Ț sii ko daha, u ne tinmi. U tinmi di mi ko di Ț siaa wuo suri, ka di Wia Din-zon-la ma heȚ Ț.”

Sool bul Wia wiaa a pi niaa Damaasikas Ț

¹⁸ U si bul nii, di kiaa nage chenfilin kerikee guu lii Sool siaa Ț tel, ka u bira wuo nina. U sii, ba fou Wii-chuole liin. ¹⁹ U dii kiaa a bira dol. U he Damaasikas Ț a juu Yesu haritooro-la si he Damaasikas tuon tapulaa banmen. ²⁰ U si he dime, u guu sii mu Wii-chuole diisin a suomo bubul Yesu wiaa a pipi niaa, a bul duu ne Țaa Wia Bie. ²¹ Nialin kala si nii wialin u si bula, u Țaaba wu-kpunkpere. Baa piese dono, “Baala deen dee fa bi Jerusalem Ț he aa kpu nialin sii to Yesu deen nii? Nla wiaa saa dee u bira ko daha, duu keseba voo kaa mu nialin si kpu pusun pipi Wia kuhiasin teen?” ²² Ka Sool sii bul wialaa, u wasa ken dolun a kii bunbun-la. U wuo dage ari Yesu ne Țaa Kirisito, Wia si liisa. U paala faasa bul nii, Juu tinȚaa si he Damaasikas Ț, ba nanȚaasin kala yuore.

²³ U he dime a dieni, nii ne chee kubala Juu tinȚaa vuure di ba kpuu. ²⁴ Sool ku nii. Ba yie po taŋ-la boiŋnii-baalin wiiheye ari titanin kala ne di ba kpuu.

Sool he Jerusalem le

²⁵ Titan kubala Sool haritooroo jonu he sime tuon a ken nmenin voo, a leru u kieli jee-la a tuu jeen harin, a lii mu Jerusalem.

²⁶ Sool si mu Jerusalem, u chiche duu juu Yesu haritooro-la tuon. Ba bi laa dii ari u nna Yesu haritooro-la dono. Ba fifau. ²⁷ Yesu nanzooaba-la dono ba sii yire Banabas ne peu le a kenu kaa mu Yesu nanzooaba-la teen. U ne bula piba nii Sool si na la Tiina Yesu wonbiin le, u bul wiaa pu nii. Banabas ne saa bira bula piba nii Sool si ken nyu-duon a bul Yesu wiaa pi niaa Damaasikas le. ²⁸ Ba sei u juu ba tuon a gugolle ari tuotorun Jerusalem le, ²⁹ a bubul Wia wiaa ari nyu-duon la Tiina Yesu dolun le. Ba di Juu timma-la sii bul Giriik tinȚaa wu-bulun, ba ken wiaa lilere. Ba wiwalime di ba kpuu. ³⁰ U naanbiiri-la si nii wiin deen, ba kenu kaa mu Sizariya a nna u mu Taasis.

³¹ Nii harin le nialin si laa Yesu wiaa dii aa hilimi Judiya ari Galilii ari Samaria tinteen le kala na wiese, a wasa nna Wia yarida, a to la Tiina Yesu a fifau. Wia Diŋ-zon-la ma peba le. Ba puja pe.

Piita mu Lida ari Jopa

³² Piita fa golle lere kala ne. Tapulii kubala u sii mu Lida duu na Wia niaa dime. ³³ U si mu dime, u na baal kubala baa yire Iniyas. U gberike

piŋ dia ƛe jisiŋ chori. ³⁴ Nii ne Piita bula pu a bul, “Iniyas, Yesu Kirisito vaariŋ ne, sii chuoli ŋ bɔsɔ.” U guu sii a duori. ³⁵ Nialiŋ kala si lii Lida ari Sarɔŋ na nii, a birime to la Tiina Yesu.

³⁶ Haal kubala ne fa he Jɔpa ƛe. U faa to Yesu ne. U yiriŋ ne Tabita. (Giriik tinȚaa kaa yiru Dɔɔkas. U bubuɔŋ ne bagil.) U keŋ zile kiŋkeŋ a pipe summoo ƛe. ³⁷ Bua-la ƛe u wiwiile a suu. Ba fou liiŋ a kaa jila bil lusun nyun dia ƛe. ³⁸ Jɔpa ari Lida fa bi bol. Nialiŋ si laa Yesu wiaa dii a he Jɔpa ƛe nii ari Piita he Lida ƛe. Ba tinȚ niaa balia u teenȚ di ba sulu duu he dolun aŋ kɔ ba teenȚ lima lima. Ba mu a bula pu. ³⁹ Piita sii to ba hariŋ mu. U si mu dime, ba kenu jil lusun nyun dia-la. Yo-haalaa kala chinȚ u sɛme aa yel, a paa geri-laalaa ari geri-vɔbia-la Dɔɔkas fa si yere u fa si he u miisiŋ ƛe, a didage Piita. ⁴⁰ Piita ŋaa ba kala lii dia-la tuɔŋ. Ba si lia, u tuu kpirimi a chuɔle Wia. U chuɔle Wia dere aŋ birime suu-la teenȚ a bul, “Tabita, sii.” U suri u siaa. U si na Piita, u sii hɔŋ. ⁴¹ Piita mu yiu a keŋ u nisiŋ ƛe u sii. Nii ne u yire Wia niaa ari yo-haalaa-la a joŋo piba. Ba kala nau duu bira weye. ⁴² WiinȚ deenȚ teeli Jɔpa kala ne. Niaa yuga a ku laa la Tiina Yesu wiaa dii. ⁴³ Piita he puri-tiseru kubala dia ƛe ne Jɔpa ƛe a didieni. U yiriŋ ne fa Saamɔŋ.

10

Piita ari Koniilias

¹ Baal kubala ne fa he Sizariya ƛe. U yiriŋ ne fa Koniilias. U fa ŋaa laali-yuoro-la ba si kaa

kpaá zólo zólo ba dǎŋo kuhianŋ nɛ, laali-yuoro-la ba kaa yirɛ Itali laali-yuoroo. ² Uu fá Wia, ba di u dia niaa kala ma tuto Wia. U yie pipe summoo ɛ, a chuchuɔɛ Wia ma bua-na kala ɛ. ³ Wiiheyɛ kubala ari kerifi batori bua ɛ, Kɔniilias paala chaasa na ari duosoo tuɔŋ di Wia tinȚaara kubala ku juu a yiru, “Kɔniilias!” ⁴ U chaare siaa bibenu. Fawullunŋ kɛnu. U piɛɛ, “Bɛɛ kuŋ nɛ mi Tiina?” Nii nɛ Wia tinȚaari-la bula pu, “Wia nii ŋ si yie chuchuɔlu nii nɛ a na ŋ si yie pipe summo-la ma ɛ nii. A tinŋ wiaa deenba wiaa uu liisi ŋ wiaa nɛ. ⁵ Tinŋ niaa ɛɛɛ di ba mu Jɔpa a che yirɛ baal kubala duu kɔ ŋ teenŋ. U yirinŋ nɛ Saamɔŋ Piita. ⁶ Uu juu puri-tiseru kubala dia nɛ, u ma yirinŋ nɛ Saamɔŋ. U dia kpage mugi-balinŋ nɛ.” ⁷ Wia tinȚaari-la si bul wialinŋ dɛɛ, u miira viiri. Nii nɛ aŋ ka Kɔniilias yirɛ u dia tinȚinnaa balia a pɛ laali-yuoro kubala ɛ. Laali-yuori-la hɛ nialaa si yie hɔnɔ gbaaru tuɔŋ nɛ a fifá Wia. ⁸ U bul wii-la kala u si na nɛ aŋ lɛŋ ba mu Jɔpa.

⁹ Tanŋ si pula, wia ma mage nyu-gbaŋa di ba mu kpage Jɔpa. Ba sí mu nii, Piita ma jil lusunŋ duu chuɔɛ Wia. ¹⁰ Losunŋ fa kɛnu u chiche kudiilee duu dii. Ba sii ŋŋaa kudiilee di ba pu. Ba sí ŋaa kudiile-la nii, u na ari duosoo tuɔŋ ¹¹ di wia nyunŋ kpaá. Ka kuŋ a nage geri-balinŋ a lii wia nyunŋ ku tuu tinȚeenŋ. Ba kɛŋ u niipine-la baneseminŋ ɛ. ¹² Ka puŋ-yiriba ari zaari-yiriba ari kialinŋ si kɛŋ bɔyɛ tutuuri tinȚeenŋ hɛ u tuɔŋ. ¹³ Nii nɛ u nii nuu yiikoro duu bul, “Piita, sii kpu a dii.” ¹⁴ Piita bul, “Ai, mi Tiina, mi ha bi ku-la kala si kɛŋ disinninŋ die.” ¹⁵ Yiikori-la bira miira bula pu, “Ku-la kala

Wia si si u zomɔ, bira sí bul duu keŋ disinniŋ.”
 16 U na kialin deenba di ba ku tuu naan̄siin butori ne, ka ba miira jil wia nyun. Ba bira bi tibe.

17 Wii-la kperi Piita. U hono bibiine wii-la u si na bubuon, di nialin Koniiias fa si tima, di ba ne piesa ku chin Saamon boin̄nii-balin̄ nii.
 18 Nii ne ba yire a pieɛ di baal kubala he dia deen tuon baa yire Saamon Piitaa? 19 Piita fa ha keŋ wii-la u fa si na a bibiine u bubuon. Nii ne di Wia Din-zon-la bula pu, “Bee na baalaa batori ne he daha a chicheŋ. 20 Sii tuu a sí logo logo ŋaa, aŋ keŋba mu. Mi ne tinba ŋ teen.” 21 Nii ne Piita sii tuu ba teen a bula piba, “Mi ne nii-la ma síi che. Bee ne ma kaa chicheŋi?” 22 Nii ne ba bul, “Laali-yuoroo kuhian̄ kubala, baa yire Koniiias ne tinla. U ŋaa tuo-pul tiina ne a fifá Wia. Juu tinŋaa ma kala bibeseu le. Wia tin̄daara kubala ne ku bula pu duu yirin̄ di ŋ ko u dia, di ba nii wii-la ŋ si jan̄ bula piba.” 23 Nii ne Piita yireba di ba juu chua, tan-pul.

Tan si pula u sii ba di ba mu. U naan̄biiri-la ma don̄sun̄ si laa Yesu wiaa dii Jopa le ma pe kenu mu. 24 Che-liamin̄ cheeŋ ba mu yi Sizariya. Dime Koniiias ari u naan̄biirin̄ ari u nan̄don̄sun̄ u si yira, ba kala hono gberu. 25 Piita fa si ku juu, Koniiias sii chemu, a tuu kpirimi u sipaan̄ a chuolu. 26 Nii ne Piita kenu aŋ bul duu sii. Ka u bula pu, “Mi ma ŋaa nuhuobiin̄ ne.” 27 Piita ari Koniiias fa haa bul wiaa ne aŋ to don̄o jujuu dia. Piita juu na di niaa yuga a hilimi dime. 28 Nii ne u bula piba a bul, “Ma titia jima ari Juu tin̄ŋaa kisin̄ ne di ba guoli nialin̄ si bi Juu tin̄ŋaa ŋaa

tuon. Ba bi ba diisinj maa mu. Ama Wia dagemi di mi sí nuu-kala kaa yire disinninj tiina. ²⁹ Nii ne tii, ba si ku yiremi, mi bi wii-kala bula aŋ kó. Mi si kó ŋla, bul wii-la si tii ŋ yiremi.”

³⁰ Nii ne Koniilias bula pu a bul, “Tapulaa batori ne ŋla ari bua deenj titia le, mii chuole Wia wiiheyε mi dia le. Di baal kubala ne nii a chinj mi sipaanj. U genninj faasa tutul. ³¹ U bula pimi, ‘Koniilias, Wia nii ŋ si yie chuchuole Wia nii ne, a na ŋ si yie pipe summo-la ma le nii. ³² Saa tinj niaa di ba mu Jopa, a che yire baal kubala duu kó. U yirinj ne Saamonj Piita. Uu juu puri-tiseru kubala dia ne, baa yire Saamonj. U dia kpage mugi-balinj ne.’ ” ³³ Koniilias bira bul, “Nii ne tii mi tinj niaa lima lima, ba kó ŋ teenj di ba yirinj. Ŋ ma he dolunj ŋ si kó ŋla. Lεεε la kala hilime ne Wia sipaanj, a gbigbere di la nii wii-la kala Wia si daginj di ŋ bula pila.”

Piita bul Wia wiaa a pipi niaa

³⁴ Nii ne Piita suomo bubul, “Mi lεεε jima ari wutitii ne, Wia jonj niaa kala ba ŋaa kubala ne. ³⁵ Nuukala sí fáu a ŋŋaa wialinj síi to wonbiinj, Wia laau ne. U sipaanj tuo yiri-la kala u si ŋaa le. ³⁶ Ma ma nii Wia wu-zomó-la u si jonjo pi Iziral tinjŋaa. U bula piba di ba to Yesu Kirisito le a na wiese. (U ne ŋaa nuu-kala Tiina.) ³⁷ Wialinj si tige Yesu si lii Nazaret le suomi Galilii tinteenj a teeli Judiya tinteenj kala. Joonj laa sipaanj bubul Wia wiaa, a fo niaa Wii-chuole liinj. ³⁸ Ma ma nii Yesu wiaa ne. Wia jonj u Din-zonj-la heu le a puu dolunj. U sii mu lee kala, aa ŋaa wu-zonjŋoo pipi niaa, aa vaare nialinj kala Sitaani si kene a nyaga

bil. Wia fa chinȚ u hariȚ nȚ tii u wuo ȚinȚaa wiaa deenȚba kala. ³⁹ WialinȚ kala u si Țaa Jerusalem Țe ari Juu tinȚaa tinȚeenȚ kala, la na a Țaaba danȚia. Ții nȚ ba kpaasu mȚre daa-gȚȚȚ nyuȚ u suu. ⁴⁰ Ama Wia chisu suuȚ Țe tapul-torimuȚ cheȚȚ a ȚȚȚ niaa bira nau. ⁴¹ Nuu-kala dee buu na, ama la nialinȚ Wia fa si liisa di la Țaa u danȚiaba, la nȚ nau. U si sii suuȚ Țe, la kala hȚȚ di-bala a dii kiaa. ⁴² U bula pila di la bul Wia wiaa a pi niaa, a dageba ari Wia liisu nȚ duu Țaa ni-weyee ari ni-suunuȚ kala sariya diire. ⁴³ U wiaa nȚ nialinȚ kala fa sȚȚ bul wiaa, Wia DiȚ-zȚȚ-la doluȚ Țe faa bul Ții. Ba si nuu-kala si laa u wiaa dii, Wia janȚ jonȚ u haacheba cheu u doluȚ Țe.”

Wia jonȚ u DiȚ-zȚȚ-la a hȚ nialinȚ si bi Juu tinȚaa Țaa Țe

⁴⁴ Piita ha sȚȚ bul wiaa Ții nȚ, Wia DiȚ-zȚȚ-la ku tuu hȚ nialinȚ kala fa sȚȚ jegili wialinȚ Țe. ⁴⁵⁻⁴⁶ Juu timma-la fa si laa Yesu wiaa dii a lii JoȚa a to Piita hariȚ kȚ, ba nia ari baa bul wiaa yiikori-yiriba Țe ba si bi jinȚ a didenne Wia. U Țaaba wu-kpuȚkperȚe. Ba fa bi biina ari Wia janȚ jonȚ u DiȚ-zȚȚ-la a dii zile nialinȚ ma si bi Juu tinȚaa Țaa Țe. Ții nȚ Piita bul, ⁴⁷ “Wia si jonȚ u DiȚ-zȚȚ-la pila Ții, Ții nȚ u jonȚo pi niaa deenȚba maa. BȚȚ nȚ janȚ wuo tȚ niaa deenȚba di ba sȚȚ Wii-chuoȚȚe liinȚ fo?” ⁴⁸ U Țaa ba fȚba Wii-chuoȚȚe liinȚ Yesu KiriȚito doluȚ Țe. Ții nȚ ba sulu duu hȚȚ ba teenȚ tapulaa banȚmȚȚe.

11

Piita bul u tinȚinȚaa wiaa a pi nialin si laa Yesu wiaa dii aa hilimi Jerusalem le

¹ Yesu nanzƆƆba-la ari nialin dɔɔsun si laa Yesu wiaa dii a lii Judiya nia ari nialin dɔɔsun si bi Juu tinȚaa ɲaa ma nii Wia niin wiaa a sei. ² Nii ne Piita miira mu Jerusalem. Nialin si cho di ba keru nialin si bi Juu tinȚaa ɲaa penee, ka ba-na to Yesu, ba bulu woruɲ aɲ piɛsu, ³ “Bee ne tii ɲ mu nialin si bi Juu tinȚaa ɲaa teen, ma di ba paala dii kiaa?” ⁴ Nii ne Piita suomo bubul wiila kala si paala chaasa ɲaa. ⁵ U bula, “Mi fa he Jɔpa le ne a chuchuɔle Wia, a na ari duosoo tuɔɲ di kuɲ a nage geri-balin lii wia nyuɲ ku tuu mi teen. Ba keɲ geri-la niipine-la banesemiɲ le. ⁶ Mi nyilimi u tuɔɲ a na pusun ari bagilaa ari kialin si keɲ boye tutuuri tinȚeen ari diibiisin. ⁷ Ka mi nii nuu yiikoro duu bul, ‘Piita, sii kpu a dii.’ ⁸ Nii ne mi bul, ‘Ai, mi Tiina, mi ha bi ku-la kala si keɲ disinnin die.’ ⁹ Yiikori-la bira lii wia nyuɲ a bula pimi, ‘Ku-la kala Wia si si u zomɔ, bira si bula bul duu keɲ disinnin.’ ¹⁰ Wiin deen ɲaa naansiin butori ne, ka kialin miira jil wia nyuɲ.

¹¹ Bua-la titia le ne baalaa batori ba si tima mi teen a lii Sizariya, ba ku juu dia-la mi fa sii juu. ¹² Wia Din-zɔɲ-la bula pimi di mi si logo logo ɲaa aɲ to ba hariɲ mu, di mi joɲ niaa kala ba ɲaa kubala ne. La di mi naanbiirin deenba balidu sii lii Jɔpa, la kala ne mu Sizariya, a juu Konillias dia. ¹³ Nii ne u bula pila ari ɲii u si na Wia tinȚaara duu chin u dia tuɔɲ a bula pu, “Tin niaa di ba mu Jɔpa a yire baal kubala baa yire

Saamɔŋ Piita, a kɛnu kaa kɔ. ¹⁴ U jan bul wiaa pima a dagɛma wialin si jan laa ma di η dia niaa kala ta.’ ¹⁵ Mi si suomo bubul wiaa, Wia Diŋ-zɔŋ-la ku tuu hɛba lɛ, ari u fa si laa sipaaj hɛla lɛ nii. ¹⁶ Wiin deen si ŋaa, mi liisi wii-la la Tiina Yesu fa si bula. U fa si, ‘Jɔɔŋ sii fo niaa Wii-chuɔle liin, liin dunduna nɛ u kaa fo.

Ama mi-na jan jon mi Diŋ-zɔŋ-la a hɛma lɛ.’

¹⁷ Wia si jon u Diŋ-zɔŋ-la pila nii bua-la lɛ la si ku laa Yesu Kirisito wiaa dii, nii nɛ u jonɔ dii zile ba ma lɛ. Kubɛɛ nɛ saa kami di mi tɔ Wia duu siba lɛ pɛ?” ¹⁸ Ba si nii wialin deenba, ba bira bi wii-kala wuo bul. Ba denne Wia a bul, “Wia paala pi nialin ma si bi Juu tinŋaa ŋaa wonbiin di ba wuo birima lii ba haacheba lɛ aŋ kɛŋ miisin.”

Nialin si laa Yesu wiaa dii aa hilimi Anɔiok lɛ

¹⁹ Bua-la lɛ ba fa si to naasin dudɔgise nialin si laa Yesu wiaa dii a tin Sitiivin wiaa, ba pise. Ba si pise nii, ba mu yi Fɔniisia ari Saapɔs tinteen ari taŋ-la ba sii yire Anɔiok, a bul Wia niin wiaa pipi Juu tinŋaa dunduna dime. ²⁰ Ama nialin dɔnsun si laa Yesu wiaa dii a lii Saapɔs ari Sariini sii mu Anɔiok, a bul la Tiina Yesu wiaa a pi nialin si bul Giriik wu-bulun maa. ²¹ Wia pɛba lɛ a chin ba hariŋ. Niaa yuga a laa Yesu wiaa dii a birima tutou.

²² Nialin si laa Yesu wiaa dii aa hilimi Jerusalem lɛ nii wiin deen. Ba tin Banabas duu mu Anɔiok. ²³ U si mua, u na nii Wia si pɛ nialin lɛ. U tuɔŋ tɔrɛ. U chagileba worun a bul di ba chin la Tiina Yesu yarida lɛ ari ba tuɔŋ kala, a si jonɔ ta. ²⁴ Banabas fa ŋaa ni-pula nɛ a kɛŋ

yarida woruŋ. Wia Diŋ-zoŋ-la ma heu le woruŋ. Niaa yuga a laa la Tiina Yesu wiaa dii a ku tutou. ²⁵ Nii ne Banabas sii mu Taasis duu che Sool lerin. ²⁶ U si nau, u kenu ba ko Anȡiok. Ba di nialin si laa Yesu wiaa dii, ba yie hilimi. Ba hoŋ dime ji-pilin a dage Wia wiaa pi niaa yuge. Anȡiok le ne ba sumo keŋ Yesu haritooro-la kaa yiyire Kirisitianba.

²⁷ Bua-la le ne nialin sii bul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doluŋ le doŋsuŋ lii Jerusalem a ko Anȡiok. ²⁸ Ba doŋo yirin ne Agabos. U sii chin a bul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doluŋ le a bul di losuŋ jan juu dunia kala. Losu-la ku juu di Kuloodios ne fa ŋaa kuori-balin. ²⁹ Nii ne Yesu haritooro-la vuure a sei di ba jan joŋ moribiee tin, di ba kaa mu pe ba naanbiiri-la si he Judiya le, di nuu-kala tia mage nii kala u si kene. ³⁰ Ba kaa ko. Ba joŋo tin Banabas ari Sool, di ba kaa mu pi nialin si laa Yesu wiaa dii kuhiasin Judiya le.

12

Ba wasa to naasin dogise Yesu nanzooaba

¹ Kuoro kubala ne he dime a biben Juu tinŋaa tinteen. U yirin ne fa Herod. Bua deen le u sumo to naasin dudogise nialin doŋsuŋ si laa Yesu wiaa dii aa hilimi. ² U ŋaa ba joŋ tokobii a kpu Joŋ naanbie Jeems. ³ U si na di Juu tinŋaa tuoŋ toro wii-la u si ŋaa le, u ŋaa ba keŋ Piita ma to dia. (Wiiŋ deen ŋaa ba gbieli-bal-la le ne ba si yie dii boroboro si bi si-buruŋ kene.) ⁴ Ba si keŋ Piita, ba kenu kaa mu to dia. Dime ne ba ŋaa laali-yuoroo fii ari balidu bibenu. Banese yie

benu mua, banɛɛ ma bira ku laaba ɛ. Hɛrɔd fa biina di diisinj kielinj gbiele-la nɛ bal, ka u kɛnu lii pi nialinj di ba dii u sariya. ⁵ Piita fa si hɛ sarika ɛ nii, nialinj si laa Yesu wiaa dii aa hilimi chuɔɛ Wia pupu ari siifɛsinj.

Ba liisɛ Piita sarika ɛ

⁶ Titanj kubala Piita fa pinj donj laali-yuoro-la baliaminj sii benu pɛgɛ. Ba fa kɛnj chɔrumɔɔ balia nɛ a kaa vɔɔ u nisaa ɛ, ka laali-yuoroo balia ma chinj sarika-la boinjniinj a pɔ. U tanj nii pul di Hɛrɔd fa kɛnu kaa lii nialinj tuɔnj di ba dii u sariya. ⁷ Piita hɛ dime njii di Wia tinjdaara kubala nɛ chinj dime njii. Pulumunj chaanɛ sarika-la tuɔnj. Wia tinjdaari-la ku pɛɛsɛ Piita vaanj pɛ a chisu, a bula pu duu sii lima. Chɔrumɔɔ-la guu lii Piita nisaa ɛ tuu tel. ⁸ Njii nɛ Wia tinjdaari-la bula pu duu paa u kiaa laalɛ a hɛ u nɛntɛnjɛɛ. Piita njaa njii Wia tinjdaari-la si bula pu. U bira bula pu duu jonj u gɛri-bɔsɔ baagɛ a to u harinj. ⁹ U to u harinj a lii sarika-la tuɔnj. U sii to Wia tinjdaari-la harinj njii, u fa ha bi jinj ari wii-la Wia tinjdaari-la sii njaa, njaa wutitii. U biina u na ari duosoo tuɔnj nɛ. ¹⁰ Ba mu kielii laali-yuoro-la si chinj sipaanj a bibɛnj sarika-la, a bira mu kielii laali-yuoro-la donsunj ma si chinj harinj a ma ha bibɛnj sarika-la, a mu yi hɔɔnj boro-la si tɔ boinjii-baalinj a jujuu tanj-la. Boi-la suri u titia ɛ, ba lii. Ba lii jonj wonjbii kubala aa vɛnj. Ba si mu mua, Wia tinjdaari-la jonj Piita ta. ¹¹ Njii nɛ Piita sisɛɛ ku jinj ari wii-la si njaau ɛ njaa wutitii nɛ. U bul, “Mi lɛɛɛ jima ari Wia nɛ tinj u tinjdaara u ku laami

tii baa sulu Ții. ²¹ Herod he tapulii ne di ba ko. Tapulii-la si yie, Herod sii laale u kuori-genniȚ a hoȚ u kuori-kpasa nyuȚ, a bul wiaa pipi nialinȚ. ²² Ții ne nialinȚ faasa ȚiȚaa goȚ a bul, “U bi naga nuhuobiine nii bul wiaa deenba, Wia ne.” ²³ Ba si bul Ții, Herod bi Wia zile pa. Ții ne tii Wia tinȚdaara ku tuu Țmoo Herod lo lima lima u suu, nanȚhuoġaa diiu.

²⁴ Ka Wia niinȚ wiaa ha teeli lerinȚ. Niaa yuga a nii a laa dii. ²⁵ Banabas ari Sool si tinȚ tinȚimii-la deɛ, tinȚimii-la ba si si di ba mu tinȚ Jerusalem ɛ, ba miira mu AnȚiok, a pe keȚ JoȚȚ Maak ma peba ɛ mu.

13

Ba liise Banabas ari Sool a tinȚba di ba mu leree doȚsuȚ a bul Wia wiaa.

¹ NialinȚ sii bul wiaa, Wia DiȚ-zoȚ-la doluȚ ɛ ari kerichiba doȚsuȚ fa he AnȚiok ɛ, nialinȚ si laa Yesu wiaa dii aa hilimi teenȚ. Ba yirinȚ ne Banabas, ari SimianȚ ba sii yire ni-bine, ari Lusias si lii Sariini, ari Sool ari ManeyanȚ. (TinȚteenȚ kuoro Herod ne diɛɛ ManeyanȚ.) ² Niaa deenba tinȚ tinȚinȚaa pipi Wia a vuvoo niinȚ. Ții ne Wia DiȚ-zoȚ-la bula piba a bul, “Ma liise Banabas ari Sool pimi di ba tinȚ tinȚimii-la mi si joȚo piba di ba Țaa.” ³ Ba chuole Wia a voo niinȚ, a joȚ ba nisaa danba ɛ, aȚ taba.

Banabas ari Pooł he Saapɔs ɛ

⁴ Wia DiȚ-zoȚ-la si tinȚba Ții, ba sii mu Selusia, a lii dime a juu liinȚ daboro, a mu tinȚtee kubala liinȚ si gollo chu baa yire Saapɔs. ⁵ Ba si yi dime,

ba mu Saapɔs taŋ dɔŋɔ baa yirɛ Salamis. Ba bul Wia niŋ wiaa Juu tinȚaa Wii-chuoɛ diisin ɛ dimɛ. Ba kɛŋ Joɔŋ Maak ma pɛ kɔ duu pɛ tinȚintimii-la. ⁶ Ba gollɛ tinȚee-la kala liŋ si gollo chu, a mu yi taŋ kubala baa yirɛ Paafɔs. Dimɛ nɛ ba na daalusun tiina kubala baa yirɛ Baa-Yesu. U fa ŋaa Juu tiina nɛ aŋ nyia wiaa bul duu-na bul wiaa, Wia Din-zɔŋ-la dolun ɛ nɛ. ⁷ U fa hɛ ba taŋ kuoro dia ɛ nɛ, baa yirɛ Saajas Pɔɔɔs. Kuoru-la fa ŋaa wu-jinnu nɛ. U yirɛ Banabas ari Sool u sipaan. U faa chɛ di ba bul Wia niŋ wiaa pu nɛ. ⁸ Daalusun tiina Elimas lii ba harin aa walimɛ di kuoru-la si Yesu wialaa laa dii. (Giriik ɛ ba kɛŋ Baa-Yesu yiyirɛ Elimas nɛ.) ⁹ Nii nɛ Wia Din-zɔŋ-la ku hɛ Sool ɛ. (Ba fa kɛnu kaa yiyirɛ Pɔɔɔ ma nɛ.) U chaare siaa pɛ daalusun tiina-la ɛ ¹⁰ a bula pu, “N-na Sitaani bie deen, ŋ ŋaa ku-zɔŋ kala dinɔŋ nɛ. N ŋaa zɛŋbɛ tiina maa a ŋaa wu-bɔŋŋɔ kinɛŋ. Wia wonbii-titiiba-la ŋ kaa golibi nɛ. ¹¹ Bee na, Wia jan ku tuun ɛ, ŋ jan nyulimɛ, a magɛ magina kubala ŋ bi jan na pulumun.” U si bul nii, kun guu tɔ u siaa, u bira bi na. U gollo chichɛ nuu duu kɛŋ u daan ɛ. ¹² Kuoru-la si na wii-la si ŋaa, u laa Yesu wiaa dii. Wialin u si gunna a tige la Tiina Yesu ɛ ŋaa wu-kpunɛkperɛ.

Banabas ari Pɔɔɔ hɛ Antioɔk ɛ, Pisiidia tinȚeen ɛ

¹³ Pɔɔɔ ari u nanɔŋsun sii juu liŋ daboro a lii Paafɔs, a kiele mu taŋ kubala baa yirɛ Pɛɛga a hɛ Panfilia tinȚeen ɛ. Joɔŋ Maak taba dimɛ aŋ miira mu Jerusalem. ¹⁴ Ba ma sii dimɛ a mu

Antioċ, Pisiidia tinȚeen ƣ. Chƣ-wiesii-la chƣƣ, ba mu juu Wii-chuoƣe dia a hƣ. ¹⁵ Ba si hƣ n̄ii, nuu karime wialin Moosis fa si n̄muŋsa bil di niaa tuto, ari Wia tenni-la nialin s̄ii bul wiaa, Wia Din-zƣn-la dolun ƣ fa si n̄muŋsa. Ba si karima dƣƣ, Wii-chuoƣe dia-la kuhiasin tin di ba bula piba a bul, “Mi naan̄biirin, di ma nƣ kƣn wii si jan wuo pƣ niaa deenba ƣ di ba nyun nyaase, má bul.”

¹⁶ N̄ii nƣ Pƣol sii chin a kƣn u nisin vigi di ba kƣn gon, an suomo bubul, “Mi naan̄biirin Iziral timma ari ma nialin si bi Juu tinȚaa n̄aa a hƣ daha a fifá Wia, má jegile nii mi teen. ¹⁷ Wia-la ma Iziral tinȚaa deenba s̄ii to, u nƣ tuƣe la naabalimaba a n̄aa ba pun a yuge, bua-la ƣ ba fa si n̄aa nuhuƣraa Ijipiti tinȚeen ƣ. U dolun ƣ nƣ u kƣnba kaa lii Ijipiti ƣ. ¹⁸ U benba ari kenyiri jis̄in mahin balia giri-bine tuƣ. ¹⁹ U lenƣ ba yuo ta-gent̄isin balipe Keenan tinȚeen ƣ a laa tinȚee-la a dii. Ba hƣn dime jis̄in zƣ-banese ari mahin balia ari fii. ²⁰ Ba si hƣn lee-la, Wia liise ba tuƣ nihian duu biben ba tinȚeen. Ba venƣƣ n̄aa n̄ii nƣ, ka Samuel-na kƣ. U fa n̄aa nialin s̄ii bul wiaa, Wia Din-zƣn-la dolun ƣ dƣnƣ nƣ. ²¹ N̄ii nƣ ba sul Wia duu piba kuoro. Wia sei a liise Sƣol piba. Sƣol fa n̄aa Kis bie nƣ a lii Benjamin doho niaa tuƣ. U dii kuorun jis̄in mahin balia. ²² N̄ii nƣ Wia kiru kuorun ƣ an n̄aa Devit dii kuorun. U bul wiaa a tige Devit ƣ a bul, ‘Jesi bie Devit nƣ n̄aa mi tuƣƣru nia. U jan n̄aa wii-kala mi s̄ii chƣ duu n̄aa.’ ²³ Devit doho niaa tuƣ nƣ Yesu lii. Wia n̄aa u ku n̄aa Iziral niaa Laataara, ari u fa si bul n̄ii. ²⁴ Ka di Yesu-na kƣ, Jƣn bul Wia wiaa

pi Iziral tinƆaa kala, a bul di ba birima lii ba haache le aƆ fo Wii-chuo le liiƆ. ²⁵ JooƆ tinƆtinƆaa si kpage deriƆ, u piese niaa, 'Kube le ma biine di mi Ɔaa? Mi dee nii-la ma sii gberu duu ko. U jaƆ ko mi hariƆ. Nii-la-na mi paala bi maga di mi keƆ u neƆteƆeƆe ƆmeniƆ a puri!'

²⁶ Mi naaƆbiiriƆ Abiraham doho niaa ari ma nialiƆ si bi Juu tinƆaa Ɔaa a he daha a fifa Wia, la wiaa ne ba tiƆ di ba bul wialiƆ deeƆba si jaƆ wuo laala ta. ²⁷ Yesu si ko, nialiƆ si he Jerusalem le ari ba kuhiasiƆ fa bi jiƆ ari u ne Ɔaa la Laataara. Ba ma bi nialiƆ fa sii bul wiaa, Wia DiƆ-zoƆ-la doluƆ le wu-bulii-la bubuoƆ jiƆ, wialiƆ ba si yie karime che-wiesii-la cheeƆ kala. Ama ba ha leƆ nialiƆ sii bul wiaa, Wia DiƆ-zoƆ-la doluƆ le niƆ wialiƆ ku Ɔaa wutitii, a kpu Yesu. ²⁸ Ba paala bi wii-kala na u si Ɔaa chei a mage di ba kpuu, ka ba sul Paalit duu leƆ di ba kpuu. ²⁹ Ba si Ɔaa wialiƆ kala dere ba si laa sipaaƆ ƆmuƆse Wia teniƆ tuoƆ a mu tige Yesu le, ba soru daa-gesee nyuƆ a joƆu hugi. ³⁰ Ama Wia chisu suuƆ le. ³¹ U si sii suuƆ le, u keƆ u titia ku dage ba di nialiƆ fa si lii Galilii a mu Jerusalem. Ba nau yuge. Ba ne lele saa bul u wiaa pipi Iziral tinƆaa. ³² La ma saa ko di la bul Wia wu-zomo-la pima. Wii-la Wia fa si bula pi la naabalimaba duu jaƆ Ɔaa, ³³ lele u Ɔaa pila, la nialiƆ si Ɔaa ba doho niaa. Wia chise Yesu suuƆ le u keƆ miisiƆ. Ba fa ƆmuƆse Ɔii ne Wia teniƆ seme doƆo le ba sii yire Saams. Ba ƆmuƆsa a tige Yesu le a bul,

'N Ɔaa mi Bii ne.

 Mi ne luluƆ jiniƆ.'

³⁴ Ba ŋmunɔse Wia teniŋ sɛmɛ dɔŋɔ ma a tigeu le ari Wia si,

‘Mi jan sɛnɛ tou le a pɛma le woruŋ ari mi fa si bul ŋii a pi Devit.’

U bul ŋii nɛ aŋ chise Yesu suuŋ le, duu bira bi jan suu a pua. ³⁵ Wia teniŋ baa yirɛ Saams sɛmɛ dɔŋɔ maa ba bira ŋmunɔsa,

‘Ŋ bi jan leŋ di ŋ Tuɔ-pul Tiina suu a pua.’

³⁶ Devit fa ŋaa wialiŋ Wia sii che duu ŋaa. U ŋaa ŋii u miisiŋ le aŋ suu. Ba jonu hugi u naabalima sɛmɛ, u pua. ³⁷ Ama nii-la Wia si chise suuŋ le, u-na bi pua. ³⁸ Mi naanɔbiiriŋ, u maga di ma kala jin woruŋ di baala deenɔ wiaa nɛ ŋaa la wuo bubul di Wia jan jon ma haacheba chema. ³⁹ Nuu-kala si laa u wiaa dii, u laa u haacheba kala ta nɛ, haacheba-la kala wialiŋ Moosis fa si ŋmunɔsa bil di niaa tuto fa si bi wuo laa ta. ⁴⁰ Má fiele ma siaa di wialiŋ nialiŋ sii bul, Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ le, sí ma le ŋaa. Ba si,

⁴¹ ‘Ma nialiŋ sii mɔŋ Wia, má bee na tinɔtimii-la mi si jan tin ma miisiŋ tapuluŋ le. Di nuu nɛ bula pima, ma bi jan laa dii duu sɛnɛ ŋaa wutitii. U jan ŋaama wu-kpunɔkperɛ a leŋ di ma suu.’ ”

⁴² Pɔɔl ari Banabas si bul wiaa deenɔba kala dɛrɛ, ba sii lii Wii-chuoɔle dia le. Ba sii mu, nialiŋ sulba di ba miira kɔ hariŋ che-wiesii-la cheɛŋ, a bira bul wiaa deenɔba piba. ⁴³ Ŋii nɛ nialiŋ kala lii Wii-chuoɔle dia le. Juu tinɔŋaa ari nialiŋ si bi Juu tinɔŋaa ŋaa aŋ tuto Juu tinɔŋaa, ba yuga a to Pɔɔl ari Banabas hariŋ. Pɔɔl ari Banabas bul wiaa

piba a susulba di ba chinȚ Wia wu-zomɔ-la ɛ a sí jonɔ ta.

⁴⁴ HariȚ che-wiesii-la si yie, niaa jesinȚ kala si he taȚ-la ɛ ne mu Wii-chuoɛ dia di ba jegile nii Wia niinȚ wiaa. ⁴⁵ Juu tinȚaa fa si na ni-danȚ-la si hilime nii, ba didii hadorunȚ. Ba juuu Pɔol ɛ ari wialinȚ u síi bul a tutuusu. ⁴⁶ Ka Pɔol ari Banabas bul wiaa ari nyu-duonȚ a bul, “U fa maga di la laa sipaanȚ bul Wia niinȚ wiaa pi ma Juu tinȚaa ne, ka ma viaba ta anȚ bibiine ma bi maga di ma kenȚ miisi-la si bi derɛ. La janȚ leȚma anȚ mu nialinȚ si bi Juu tinȚaa Țaa teenȚ. ⁴⁷ Wia ne bula pila di la Țaa nii. U bul wiinȚ deenȚ Wia teninȚ semɛ dorɔ. U si,

‘Mi ne liisinȚ di Ț Țaa nialinȚ si bi Juu tinȚaa Țaa pulumunȚ.

NȚ janȚ bul Wia niinȚ wiaa dunia semɛ-na kala, di Wia laa nialaa ta.’ ”

⁴⁸ NialinȚ si bi Juu tinȚaa Țaa si nii wiinȚ deenȚ, ba tuonȚ kala tɔre, ba bul di Wia niinȚ wiaa sima kinȚenȚ. NialinȚ Wia si liisa di ba kenȚ miisi-la si bi derɛ, ba laa wialinȚ dii. ⁴⁹ La Tiina Yesu niinȚ wiaa teeli lee-la kala. ⁵⁰ Ama Juu tinȚaa nyise taȚ-la nihiasinȚ ari haala-la si Țaa ni-balaa a fifá Wia a he. Ba di Juu tinȚaa suomo to naasinȚ dudɔgise Pɔol ari Banabas, a Țaa ba lii ba tinȚteenȚ ɛ. ⁵¹ Pɔol ari Banabas kpesi ba nenȚenȚee hagila heba ɛ, a dageba nii di ba wii dee, anȚ lii mu Icooniam. ⁵² Ka nialinȚ si laa Yesu wiaa dii AnȚiok ɛ, ba tuonȚ kala tɔre. Wia DinȚ-zonȚ-la ma heba ɛ worunȚ.

14

Banabas ari Pɔɔl mu Icooniam

¹ Pɔɔl ari Banabas si he Icooniam ɛ, ba juu Juu tinȚaa Wii-chuoɛ dia a bul Wia wiaa. Ba si chaasa bul Wia wiaa nii, ni-dan̄ ku laa Yesu wiaa dii, Juu tinȚaa ari Giriik tinȚaa kala. ² Ama Juu tinȚaa si bi Yesu wiaa laa dii, ba nyise nialin̄ si bi Juu tinȚaa Țaa he. Ba tuɔbiinaa bira bi nialin̄ si laa Yesu wiaa dii teen̄ mua. ³ Pɔɔl ari Banabas hɔȚ lee-la a dieni. Ba bul la Tiina Yesu wiaa ari nyu-duoȚ. U ma pɛba ɛ a piba doluȚ ba ȚinȚaa wu-magilaa ari wu-kpuȚkperisin̄. Niaa ku jin̄ ari la Tiina Yesu zile wiaa ne ba seneɛ bul. ⁴ Nialin̄ fa si he taȚ-la ɛ keȚ ba titia kpaa balia. DɔȚsuȚ tuto Juu tinȚaa, dɔȚsuȚ ma tuto Yesu nanȚooɔba-la. ⁵ Nii ne nialin̄ si bi Juu tinȚaa Țaa ari Juu tinȚaa ari ba kuhiasin̄ wiwalime di ba dɔgise Pɔɔl ari Banabas aa che di ba paa tabiaa yiyageɔba. ⁶ Ba ku jin̄ a sii fá mu Lisita, a lii dime a mu Dɛɛbi. Ba kala Țaa ta-biisin̄ ne Lakoonia tinȚteen̄ ɛ. Ba ma mu ta-biisi-la si golli Lakoonia tinȚteen̄ chu. ⁷ Dime kala ne ba bul Yesu wu-zomɔ-la wiaa.

Banabas ari Pɔɔl mu Lisita ari Dɛɛbi.

⁸ Ba fa si mu Lisita nii di baal kubala gberike hɔȚ dime. Ba lulu duu gberike ne. U ha bi vene na. ⁹ U hɔno jegile nii Pɔɔl fa sí bul wialin̄. Pɔɔl chaare siaa benu, a na duu laa dii ari Yesu jan̄ wuo a vaaru. ¹⁰ U faasa bula pu, “Sii chin̄ Ț naasin̄ nyuȚ.” U pura sii chin̄ u naasin̄ nyuȚ aa ven̄. ¹¹ Nialin̄ fa si hilime a na wii-la Pɔɔl fa si Țaa, ba suomo kpikpia goȚ aa bul ari ba yiikoro

le a bul, “Vesin ne birime nuhuobiine ku tuu la tuon.” ¹² Nii ne ba ken Banabas yiyire Zuus. Zuus ne fa nna ba ven-hian. Pool ne fa nii-la sii bul wiaa, nii ne tii ba yiru Hεemis maa, ba ven-hian nanzƆƆ yirin ne nii. ¹³ Ba vene Zuus dia ba fa si juu kpikpaare, fa chin ba tan sipaan. Vene tiina ken ne-bellin ari tii-filaa ba si kaa guori kaa ko dia-la boinniin. Ba di nialin fa si hilime ka che di ba kpaare Yesu nanzƆƆba-la ne. ¹⁴ Banabas ari Pool si nii wii-la ba sii che ba nna, ba ken ba gennin kiesε, a dageba nii ari ba bi seye, an fa juu nialin tuon a faasa bul, ¹⁵ “La nanɗonɗon, bee ne tii maa nna nla? La ma nna nuhuobiinee ne. La ko di la bul la Tiina Yesu wu-zomɔ-la ne pima, di ma wuo len ma vui-tɔɔnu-la an birima to Wia-la si weye. U ne nna wia nyun, ari tinteen, mugibalaa ari fuonun, ari kun-kala si he dunia le. ¹⁶ Bunbun Wia lenε la naabalimaba tuto ba titia wonbiiin ne. ¹⁷ U fa nna wu-zonɗonɗon pipi niaa, a didageba nii ari u he dime. U nna duonun ninii a nna baga kiaa wiwase, ma didii kiaa a vuvoge a kala ken tuotɔrun.” ¹⁸ Banabas ari Pool bul wiaa deenba kala ne, ka nialin ha bi seye an chiche di ba kpaareba. Ba na heen ne, ka nialin-na len.

¹⁹ Di Juu tinnaa donsun lii Antioch, Pisiidia tinteen le, a ma ko. Donsun ma lii Ikooniam a ko. Ba ku kese nialin pe ba titia le a yage Pool ari tabiaa, a kenu lere lii ba tan tuon. Ba biina u fa suba ne. ²⁰ Yesu haritooro-la mu a gollu. Nii ne u sii a miira juu tan tuon. U tan si pula, ba di Banabas sii mu Deebi.

Ba miira lii Siiria a mu Antioch

²¹ PƆƆl ari Banabas bul Yesu wu-zƆmƆ-la wiaa lee-la ma le. Ba si bul nii, niaa yuga a laa Yesu wialin dii a tuto ba harin. Nii ne ba miira mu Lisita, a sii dime a mu Ikooniam, a bira sii dime a miira mu AntioƆk Pisiidia tinteen le. ²² Leree deenba kala ba yie bul wiaa pi nialin si laa Yesu wiaa dii di ba wasa ken yarida aa nnaa di ba nyun nyaase di ba chin ba yarida le, a si jono ta. Ba ma bula piba di nialin si laa Yesu wialin dii, di ba jan na heen kinƆen, ka di ba-na juu Wia kuorii-la tuon. ²³ Lee-na kala nialin si laa Yesu wialin dii aa hilimi, ba ma liise niaa ba tuon di ba nnaa ba kuhiasin. Ba ne nnaa nii, ba yie chuole Wia piba aa voo niin, an jonba he la Tiina Yesu nisin le. U-na la Tiina Yesu wiaa ne ba laa dii.

²⁴ Nii ne ba golle Pisiidia tinteen kala dere an lii mu Panfilia tinteen. ²⁵ Dime ba bul Wia niin wiaa tan kubala baa yire Pega, a bira lii dime a mu tan kubala baa yire Atalia. ²⁶ Ba lii dime a juu liin daboro, a bira miira mu AntioƆk. Dime ne ba fa jonba he Wia nisin ari u lahorimo le di ba wuo tin ba tinŋnaa. Leele ba tin tinŋmii-la dere. ²⁷ Ba si miira ku yi AntioƆk, ba yire nialin kala si laa Yesu wiaa dii aa hilimi, a bula piba wu-zƆmƆ-la kala Wia si toba le a nnaa, a dageba nii Wia si wuo suri wonbiin a pi nialin si bi Juu tinŋnaa nnaa, ba ma wuo laa Yesu wiaa dii. ²⁸ Ba hon dime, ba di nialin si laa Yesu wiaa dii teen, a dieni.

15

Yesu nanzƆƆba ari nialin si laa Yesu wiaa dii kuhiasin hilime Jerusalem le

¹ Baalaa dɔnsun ma lii Judiya a kɔ Antioƙ, a suomo didage ba naanbiiri-la si laa Yesu wiaa dii a bul, “Wia bi jaŋ wuo laama ta, see ma keri ma penee, ari Moosis fa si bil niin pima nii.” ² Nii ne Pɔɔl ari Banabas keŋ nii-dolun worun. Ba di nialin si lii Judiya keŋ wii-la lileɛ. Ba vuure di Pɔɔl ari Banabas ari nialin dɔnsun si lii Antioƙ, di ba mu Jerusalem a na Yesu nanzɔɔba-la ari nialin si laa Yesu wiaa dii aa hilimi kuhiasin dime, a mu tige wiin deen ɛ. ³ Nialin si laa Yesu wiaa dii aa hilimi keŋba lii he wenin ɛ. Ba sii mu nii, ba to Fɔniisia ari Samaria tinteen a bula pi nialin si laa Yesu wiaa dii dime nii nialin si bi Juu tinɔaa ŋaa si birima tuto Wia. Ba si bul wu-zomun deen nii, nialin tuon tɔre kinkeŋ. ⁴ Ba si mu yi Jerusalem, Yesu nanzɔɔba-la ari nialin kala si laa Yesu wiaa dii aa hilimi ari ba kuhiasin, ba keŋba worun. Ba bula piba wialin kala Wia si ŋaaba ɛ. ⁵ Ama nialin dɔnsun ma si laa Yesu wiaa dii aa to nialin ba sii yire Farisii tinɔaa, ba sii chin a bula piba a bul, “U maga di ba keri ba penee an tuto wialin Moosis fa si bile di maa to.”

⁶ Yesu nanzɔɔba-la ari nialin si laa Yesu wiaa dii kuhiasin bira hilimi di ba bira biine wiin deen wiaa. ⁷ Ba hono keŋ wii-la a lere dieni. Nii ne Piita sii chin an bul, “Mi naanbiirin, ma jima ari faafaa kala ne Wia liisemi ma tuon di mi bul Wia wu-zomɔ-la wiaa a pi nialin si bi Juu tinɔaa ŋaa, di ba ma wuo laa Yesu wiaa dii. ⁸ Mi mu bula piba. Wia jon u Din-zon-la heba ɛ ari u fa si jono hela ɛ nii, a dage nii ari u maga di ba ma laa Yesu wiaa dii. U saa jin nuu-kala tuon. ⁹ U bi nialin si ŋaa Juu tinɔaa ari nialin si bi Juu tinɔaa

Țaa kaa pɔrɛ. Nialin si bi Juu tinȚaa Țaa ma laa Yesu wiaa dii, Ții nɛ tii u jon ba ma haacheba cheba. ¹⁰ Bɛɛ nɛ tii ma jon chugi-balin aa chuȚ nialin si bi Juu tinȚaa Țaa an laa Yesu wiaa dii, aa magise Wia Ții? La di la naabalimaba kala, la fa bi chuga deȚ wuo chuȚ. ¹¹ La laa dii ari la Tiina Yesu dunȚuȚa lahorimo ɛ nɛ Wia jan laala kala ta ari u si laaba ta Ții.”

¹² Piita si bul wii-la dɛrɛ, nialin kala fa si hilime Țaa fuui, a jegile nii Banabas ari Pɔol teenȚ. Ba bul wu-magila-la ari wu-kpunȚperisi-la Wia si toba ɛ Țaa nialin si bi Juu tinȚaa Țaa ɛ. ¹³ Ba si bul wialin dɛrɛ, Jeems ma bul, “Mi naanȚbiirin, má jegile nii mi teenȚ. ¹⁴ SaamȚ Piita bula pima Wia si laa sipaanȚ cho nialin si bi Juu tinȚaa Țaa Ții, a tuɔɛ niaa ba tuȚ di ba Țaa u niaa. ¹⁵ Nialin síi bul wiaa, Wia Din-zȚȚ-la dolun ɛ ma fa bul wiin deȚ Wia tenin tuȚ. Ba si, Wia bula a bul, ¹⁶ ‘Mi jan miira kɔ a chuule Devit dia-la si tele.

 Mi jan wasa taase je-kieri-la duu chinȚ worunȚ.

¹⁷ Mi jan Țaa Ții di dunia niaa ni-kaanaa ma ku che Wia a tou.

 Nialin mi si tuɔsa nialin si bi Juu tinȚaa Țaa tuȚ di ba Țaa mi niaa,

 ba ma jan ku chemi a tomi.’

¹⁸ Wia bul Ții faafaa kala nɛ di niaa jinȚ.” ¹⁹ Nii nɛ Jeems bul, “Mi biina u bi maga di la walime nialin si bi Juu tinȚaa Țaa an birima tuto Wia.

²⁰ Ama má leȚ di la ȚmunȚɛ tenin piba a bula piba di ba bira sí vuinȚ kaa tinȚ a birisi ba titia, di ba leȚ ba-chȚunȚ ari ha-chȚunȚ wu-Țaalaa, a sí pusunȚ si suu pimee dii, a sí pusunȚ chalinȚ ma dii.

²¹ Bɛɛ wiaa ba yie dage wialin Moosis fa si bile

di la tuto ta-biisi-la kala ɛ nɛ. Ba ɲaa ɲii faafaa kala nɛ a kaa kɔ jiniɲ. Ba ma yie karime wialinȚ Wii-chuoɓɓe diisiɲ ɛ che-wiesii-la-na kala cheɛɲ.”

Ba ɲmuɲɛ teniɲ pi nialiɲ si bi Juu tinȚaa ɲaa aɲ laa Yesu wiaa dii.

²² Yesu nanzooɓa-la ari kuhiasi-la ari nialiɲ si laa Yesu wiaa dii aa hilimi, ba vuure a liise ba tuɔɲ niaa, a tinȚba di ba di Pɔɔl ari Banabas mu Aɲtiok. Ba liise Judas ba sii yire Basabas ari Saalas. Niaa deenȚba balia nɛ fa ɲaa ba tuɔɲ sipaa-laaraa. ²³ Ba jon teniɲ piba a tinȚba. TenȚ-la ɛ ba fa ɲmuɲɛ ɲla nɛ, “La nialiɲ si laa Yesu wiaa dii a ma ɲaa Yesu nanzooɓa, ari nialiɲ si ɲaa kuhiasiɲ la tuɔɲ, laa chuoɓɓema, ma nialiɲ si laa Yesu wiaa dii aɲ bi Juu tinȚaa ɲaa a he Aɲtiok ari Siiria ari Siliisia ɛ. ²⁴ La nia ari la niaa doɲsuɲ kɔ ma teenȚ a walimema, a keɲ ma tuɔbiinaa vugime. La bi bula piba di ba ɲaa ɲii. ²⁵ ɲii wiaa la hilime nɛ a vuure. U zomɔ pila di la liise niaa a tinȚba ma teenȚ, di ba di la nanȚdoɲsuɲ Banabas ari Pɔɔl nɛ janȚ kɔ. ²⁶ Niaa deenȚba jonȚba miisiɲ a yoo suuɲ ba fa sii tinȚ la Tiina Yesu Kiriito tinȚinȚaa. ²⁷ La saa tinȚ Judas ari Saalas. Ba ma janȚ bula pima wialiɲ titia la si ɲmuɲsa pima. ²⁸ Wia Diɲ-zɔɲ-la ari la kala keɲ nii-bala ari la bi janȚ jonȚ chugi-yuɲi kala chuɲma. Ama u maga di ma to kisinniɲ deenȚba la sii dagema nɛ. Ba nɛ ɲla: ²⁹ Ma sɪ vuiɲ namia chanȚ, ma sɪ kuɲ-kala chaliɲ dii, ma sɪ puna-la kala si suu pimee chanȚ, a sɪ ba-chorunȚ ari ha-chorunȚ wu-ɲaalaa ɲinȚaa. Di ma nɛ wuo liise ma titia wiaa deenȚba ɛ, ma he dolunȚ. Ma janȚ hoɲ worunȚ.”

³⁰ Nii ne ba ta nialin ba si liisa. Ba sii mu Antioċ. Ba si mu dime, ba yire nialin kala si laa Yesu wiaa dii aa hilimi, a jon ten-la piba. ³¹ Ba si karime ten-la, wialin ba si nmunsa naa ba ken tuotoron. Ba nyun kala nyaase. ³² Judas ari Saalas fa naa nialin sii bul wiaa, Wia Din-zon-la dolun le ne. Ba bul wiaa yuge piba kinken. Ba si naa nii, ba nyun nyaase, ba wasa chin ba yarida le. ³³ Nialin dieni mua Antioċ le. Nii ne nialin si laa Yesu wiaa dii Antioċ le taba ari yarifielaa, ba miira mu nialin si tinba teen.[³⁴ Ama u naa wuzon ne a pi Saalas duu dieni Antioċ le.] ³⁵ Pool ari Banabas ma ka Antioċ le. Niaa donsun yuga a peba le a bul la Tiina Yesu niin wiaa a pi niaa.

Pool ari Banabas pore donjo le.

³⁶ U nii harin ne Pool bula pi Banabas a bul, "Len la miira mu, a na nialin si laa Yesu wiaa dii tan kala le la si bul la Tiina Yesu niin wiaa, a na ba sii naa nii." ³⁷ Banabas faa che duu ken Jon ba sii yire Maak kaa pe mu. ³⁸ Nii ne Pool biine duu wonbiin dee di ba kenu pe ba titia le, bee wiaa u via duu peba le a tin tinna Panfilia le, lee-la ba fa si laa sipaan mu di ba tin, ka u miire. ³⁹ Ba faasa ken wiin deen kaa lere kinken, ba pore donjo le. Nii ne Banabas ken Jon Maak. Ba juu liin daboro a duoro mu Saapos. ⁴⁰ Ka Pool ma liise Saalas. Nialin si laa Yesu wiaa dii jonba he Wia nisin le duu bibenba. ⁴¹ Nii ne ba sii mumu a mu yi Siiria ari Siliisia tinteen. Ba wasa bul wiaa pi nialin si laa Yesu wiaa dii aa hilimi dime, di ba wasa chin ba yarida le.

16

Timoti to Pool ari Saalas harin

¹ Nii ne Pool sii mu Dεebi, a lii dime a mu Lisita. U mu dime nii di Yesu haritooroo kubala he dime, baa yire Timoti. U naan fa naa Juu tiina ne a ma fa laa Yesu wiaa dii, an ka u nyimma fa naa Giriik tiina. ² Nialin si laa Yesu wiaa dii Lisita ari Ikooniam kala le bibese baal-la le. ³ Pool faa che di Timoti to u harin. A tin Juu tinjaa si he lere-la le wiaa Pool kenu keru u penin, bee wiaa ba kala jima ari u nyimma naa Giriik tiina ne. ⁴ Ba sii mu tasi-la nii, ba bul wiaa a pi nialin si laa Yesu wiaa dii dime. Ba bula piba wialin Yesu nanzoo-ba-la ari nialin si laa Yesu wiaa dii kuhiasin Jerusalem le si bile piba di ba tuto. ⁵ Nii ne nialin si laa Yesu wiaa dii aa hilimi wasa ken yarida. Ba ku punaa pe tapulii kala.

Pool na wiaa ari duosoo tuon Turawas le

⁶ Pool ari Saalas golle nii halii a to Firijia ari Galiisia tinteen, bee wiaa Wia Din-zon-la biba wonbiin pa di ba bul Wia niin wiaa Esia tinteen le. ⁷ Ka ba jon ba wonbiin a mu yi Maasiya. Dime ne ba walime di ba juu Bitiinia tinteen, ama Yesu Din-zon-la biba wonbiin pa. ⁸ Nii ne ba to Maasiya tinteen a mu yi Turawas. ⁹ Dime, titanin Pool na ari duosoo tuon di baal kubala a lii Masidoonia, duu china aa sulu duu ko Masidoonia tinteen a peba le. ¹⁰ Pool si na nii dεe, la duu naa siri di la mu Masidoonia, bee wiaa la jima ari Wia sene dagela di la mu bul Wia wu-zom-la a pi nialin si he lee-la ne.

Haal kubala baa yire Lidia laa Yesu wiaa dii Filipa ɛ.

¹¹ Ba bira sii dime a sii juu liiŋ daboro, a duoro chol tegi tegi a mu Saamotas. U taŋ si pula la bira sii a mu Niyapolis. ¹² La bira lii dime a vene mu Filipa. U fa ŋaa ta-bal ne Masidoonia seme doŋo a tuto Rom. La hoŋ taŋ-la ɛ tapulaa banmene. ¹³ Che-wiesii-la cheeŋ si yie, la lii taŋ-la tuoŋ a mu fuoŋ niŋ. La fa biina la jaŋ na Wia di-chuolun dime. La si mu dime, la tuu hoŋ a bul wiaa pipi haala-la fa si hilime dime di ba chuole Wia. ¹⁴ Haala-la si jegile nii la wialiŋ, ba tuoŋ haal kubala ne fa he dime, baa yire Lidia. U fa lii Taataya tinteen ne. U fa biri genniŋ ne a yiyalle. U faa chuole Wia ne. U si jegile nii wialiŋ Pool fa sii bul, Wia pulle u tuoŋ, u laa wialiŋ dii. ¹⁵ Ba fo ba di u dia niaa Wii-chuole liiŋ. Nii ne haal-la sulla a bul, “Di ma ne biina di mi sene laa Yesu wiaa dii ne, má ku juu chua mi dia ɛ.” U si sulla dieni nii, la mu chua.

Ba keŋ Pool ari Saalas to dia Filipa ɛ

¹⁶ Chee kubala la bira mu Wia di-chuolun. Yomo toli-bie ku cheŋla. Jima ne kenu, u vuga pipi niaa. U vuga na moribiee yuge a pi nialiŋ si tiuu. ¹⁷ U to la di Pool hariŋ a yie faasaa bul, “Niaa deenba tin tinŋa a pi Wii-baliŋ si yuga a kii kuŋ-kuŋ-kala. Ba bulaa pima nii ma si jaŋ ŋaa di Wia laama ta.” ¹⁸ U yie ŋaa nii tapulii kala. Nii ne Pool baaniŋ sii. U miira birima chaase tolo-la, aŋ bula pi jima-la a bul, “Yesu Kirisito dolun ɛ mi si, ŋŋ lii aŋ len tolo-la.” Jima-la guu lii tolo-la ɛ.

19 Tolo-la tinȚaa si na ari ba bira bi moribie-la ka na, ba keȚ PƆol ari Saalas a lere mu ba taȚ kuhiasinȚ teenȚ ba si yie hihilimi lee-la. 20 Ba keȚba kaa mu ba Rom kuhiasinȚ teenȚ, a bula piba a bul, “Niaa deenȚba Țaa Juu tinȚaa ne aȚ wiwalime niaa la taȚ tuȚ. 21 Baa dagela di laa Țaa wialaa la Rom tinȚaa sii kisu.” 22 Ni-danȚ-la kala fa si hilime, ba sii pe ba nihiasi-la le a keȚ PƆol ari Saalas. Nii ne Rom tinȚaa kuhiasinȚ keȚ ba genninȚ wuri aȚ bul di ba viireba. 23 Ba faasa viireba aȚ keȚba to dia, aȚ bula pi sarika bibenni-la duu toba woruȚ di ba sȚ wuo lii. 24 U nii ba niinȚ a keȚ PƆol ari Saalas a kaa kiele juu sipaanȚ dia tuȚ, a keȚ ba naasinȚ baliaminȚ kala he kuruȚ.

25 Ari tita-siesee PƆol ari Saalas chuchuele Wia a yii yiilaa a didenne Wia. NialinȚ ba si kaa to dia ku-kaanaa ma jijegili aa nii. 26 Nii ne tinȚteenȚ guu zigili a keȚ sarika dia-la ma kala kaa zigili. BorusuȚ kala guu suri. Nuu-kala kuruȚ ma lii tel. 27 Sarika bibenni-la hirike sii donȚ le a na di sarika-la borusuȚ kala suro. U biina nialinȚ kala ba si kaa to dia, ba lii fá viiri ne. U liise u tokobii duu kpu u titia. 28 Nii ne PƆol faasa kpia a bula pu a bul, “SȚ Ț titia kpu. La kala ne he daha.” 29 Sarika bibenni-la Țaa ba keȚ chaaninȚ kaa ko. U laa fá juu, a tuu tel PƆol ari Saalas naasinȚ le a chichel. 30 U keȚba kaa lii a piereba a bul, “Mi nanȚdonȚsuȚ, ee ne mi janȚ Țaa di Wia laami ta?” 31 Nii ne ba bula pu a bul, “Laa la Tiina Yesu wiaa dii, di Wia laa ma ari Ț dia niaa kala ta.” 32 Nii ne ba bul la Tiina Yesu niinȚ wiaa pi ba di u dia niaa kala. 33 TitanȚ-la titia ne sarika bibenni-

la kenba a chese ba yaraa naawiilaa, ka ba fo ba di u dia niaa kala Wii-chuoŋe liiŋ. ³⁴ Sarika bibenni-la ken Pɔɔl ari Saalas a kaa mu u dia, a piba kudiilee ba dii. Ba di u dia niaa kala ŋaa tuutoru ari ba si laa Wia wiaa dii.

³⁵ Taŋ si pula, Rom nihiasin tin di ba mu bula pi porisiba kuhiasin di ba bula pi sarika bibenni-la duu liise Pɔɔl ari Saalas. ³⁶ Nii ne sarika bibenni-la bula pi Pɔɔl di Rom nihiasi-la tima di ba bula pu duu liise ba di Saalas. Nii wiaa ba jaŋ wuo mu ari yarifielaa. ³⁷ Nii ne Pɔɔl bula pi porisi kuhiasi-la a bul, “Ba viirela niaa tuon, aŋ bi la sariya die a dagela wu-cheyin, aŋ ka la ma ŋaa Rom tinŋaa. Nii ne ba kenla to dia. Ka lɛɛɛ baa che di la luora viiri. Ai, la bi sei. U maga di Rom nihiasi-la titia ko daha ne a ku liisela.” ³⁸ Nii ne porisi kuhiasi-la mu bula pi Rom nihiasi-la ari Pɔɔl ari Saalas ma ŋaa Rom timma ne. Ba si nii nii, fawullun kenba. ³⁹ Nii ne ba sii mu sulba ari ba cheye ne aŋ liiseba sarika le, aŋ bula piba di ba lii ba taŋ le. ⁴⁰ Ba lii sarika le a mu Lidia dia. Dime ne ba na nialin donsun si laa Yesu wiaa dii. Ba bul wiaa piba a ŋaa ba nyun nyaase, aŋ viiri.

17

Pɔɔl ari Saalas mu Tesalonaaka tinteen

¹ Ba sii viiri nii, ba mu to taŋ kubala baa yire Anfiipolis, a bira sii dime a to taŋ donɔ maa baa yire Apolonia, a lii dime a mu taŋ kubala baa yire Tesalonaaka. Juu tinŋaa Wii-chuoŋe dia fa he dime. ² Pɔɔl mu juu Wii-chuoŋe dia ari u si veneɛ ŋaa nii lee-na kala. Che-wiesii-la cheen yosun

batori pege, ba di niaa vuvuure Wia wiaa. ³ U karime Wia tenin piba a dageba nji ari u si maga di Yesu na heen a suu an bira sii suun e, a bira bula piba ari Yesu deen u si bul u wiaa piba ne nna Kirisito. ⁴ Nialin donsun laa wialin dii a pe Pool ari Saalas e. Ba tuon Giriik tinna ari haalala si nna ni-balaa ba tan e ma yuga a laa wialin dii a peba e. ⁵ Nii ne Juu tinna yaraa bibieri. Ba che kee nyu-duo tinna si yie bibaare wonbiee ari yosun tuon a pe ba titia e. Ba bira che kee niaa donsun, ba kala hilimi di ba ken tan-la kala a vugime. Ba mu juu Jeesin dia di ba che Pool ari Saalas di ba kenba kaa ku lii niaa tuon. ⁶ Ba biba naa an ken Jeesin ari nialin donsun si laa Yesu wiaa dii a lereba lii ba tan kuhiasin teen, an nna gon a bul, "Niaa deenba chei lee kala ne an lele ko la jan. ⁷ Ka Jeesin laaba bil u dia e. Ba kala chei wii-la la kuori-balin si bile ne an bul di kuori don ne he dime, baa yire Yesu." ⁸ Wiaa deenba ba si bula nna nialin ari ba tan kuhiasin kala bi jin wii-la kala ba si jan nna. ⁹ Nii ne tan kuhiasin nna Jeesin ari u nanjonsun liise ta-time, an ka ba lenba.

Pool ari Saalas mu Biriya tinteen

¹⁰ Tan si bire, nialin si laa Yesu wiaa dii nna Pool ari Saalas lii mu Biriya. Ba si yi Biriya, ba mu juu Juu tinna Wii-chuole dia. ¹¹ Lee-la Juu timma-la kpia Juu timma-la si he Tesalonaaka e. Ba chaga laa Wia niin wialin ari na-kparin a kkarime Wia tenin ari siifisin tapulii-na kala, di ba na di wialin sene nna wutitiiba ne. ¹² Ba tuon niaa yuga ne laa Yesu wiaa dii. Giriik tinna

haalaa si Țaa ni-balaa ari ba baalaa kala laa Yesu wialinȚ dii.

¹³ Juu timma-la si he Tesalonaaka le nia di Pooł bira bul Wia wiaa Biriya ma le. Ba sii mu dime maa a nyise ni-dan-la he. ¹⁴ Nii ne nialinȚ si laa Yesu wiaa dii Țaa Pooł lii a mu mugi-balinȚ niinȚ, ka Saalas ari Timoti bi mua anȚ he Biriya le. ¹⁵ Niaa doȚsunȚ lii Biriya a to Pooł harinȚ, a kenu kaa mu AteȚ. Pooł miira tinȚba di ba mu bula pi Saalas ari Timoti di ba ku chemu lima.

Pooł mu AteȚ tinȚeenȚ

¹⁶ Pooł si hoȚ AteȚ le a gbigbere Saalas ari Timoti, u na di daalusunȚ su tan-la kala le. U tuoȚ faasa viisi. ¹⁷ Nii ne Pooł mu Juu tinȚaa Wii-chuołe dia. U bul Wia wiaa pi Juu tinȚaa ari nialinȚ sii fá Wia, ba kaa lere. U yie juu yobo maa chee-na kala a bul Wia wiaa a pi nialinȚ si yie ko dime. ¹⁸ Kerichiba-la doȚsunȚ sii to Epikuuras woȚbiinȚ ari Sitoik kerichiba doȚsunȚ ma ku nau. Niaa doȚsunȚ ma piесе, “Beе kиаa ne ni-yaarinȚ deenȚ ma chinaa bul?” DoȚsunȚ ma si, “U naga veȚ-falii wiaa ne u bubul.” Pooł si yie bul Yesu wiaa ari u si sii suȚ le ne tii ba bul nii. ¹⁹ Nii ne ba kenu kaa mu ba si yie hilimi dia-la le baa yire AriyoȚpagis a bul, “La cho di la nii wu-falinȚ deenȚ wiaa Ț sii daga ne. ²⁰ WialinȚ doȚsunȚ Ț sii bul Țaa wu-kpuȚkperisinȚ ne la teenȚ. La saa cho di la nii ba bubuoȚ ne woruȚ.” ²¹ AteȚ niaa ari ba nuhuoȚraa kala bi wii-kala kaa pe, see di ba bul wu-falia-la ba si nia a pi niaa, a ma cho di ba jegile nii wu-falaa niaa teenȚ. Ba wiinȚ kala ne nii.

22 Nii ne Pool sii chin nialin fa si hilime tutuobaanin a bula piba a bul, “Mi si ko daha, mi na ari ma cho vuiaa kpaarin ne worun. 23 Mi sii golle ma tan le, mi na ma vesin. Mi bira na korun maa ma si saa. Nla ne ma tuuro heu le, ‘Wia-la la si bi jin di-kpaarin le nla.’ ” Nii ne Pool bira bul, “Wia-la ma sii chuole an buu jin, u wiaa ne mi bulaa pima nii. 24 Wia-la si naa dunia ari kun-kala si he dime, a naa wia nyun ari tinteen kala Tiina, u bi lee-la nuhuobiine si saa aa kpaare vuiaa ka juu. 25 U bi naga u si che kun ka ne tii uu che nuhuobiinee tima pu. U ne pi nuhuobiinee miisin ari wiese ari kun-kun-kala. 26 Wia fa naa ni-bala ne bunbun-la. Ni-bala-la le ne dunia niaa ta-gentisin kala to ko. Ba hon dunia seme kala. Ka di u naaba, u ne dage bua-la ba si jan ken miisin, ari lere-la kala ba si jan hon. 27 U naaba nii di ba wuo bee cheu a lilaare lee-kala di ba nau. Ama Wia saa bi di-bolii he. U kpagela kun-kala ne. 28 Nu kubala ne bula ari u dolun le ne la ken miisin aa ven a he dime. U saa naa wutitii. Ma gogo dindennee donsun ma fa bul nii a bul ari la naa u biirin ne. 29 La saa si naa u biirin, u bi maga di la biine Wia nage kialin nuhuobiine si ken selime kaa me, koo kula ba si ken hon koo tabiin kaa naa ne. U bi naga kiaa deenba nuhuobiine si ken u wu-jimin kaa naa ne. 30 Bua-la le nuhuobiinee si buu jin, u fa toriko ne ba nyun. Ama lele u bula pipi nuu-kala lee-na kala di ba birima lii ba haacheba le, 31 bee wiaa u he tapulii ne u si jan dii dunia niaa kala sariya ari tuo-bala. U jan to nuhuobiin-la le u si liisa ne a dii sariya-la. Nii-la si suba, u chisu

suun le, di nuu-kala wuo jin ari wutitii ne.”

³² Nialin si nia ari Pɔɔl bul suun siinin le wiaa, ba dɔnsun mumomu, ama dɔnsun ma si di ba cho duu maachie bira bul wii-la di ba nii. ³³ Nii ne Pɔɔl sii a lii lee-la ba si hilime. ³⁴ Niaa dɔnsun laa wialin dii a to u harin. Ba tuɔn dɔnɔ baa yire Dayonaasias. U fa he nialin sii hilimi Ariyɔpagis dia-la tuɔn dɔnɔ ne. Haal kubala maa baa yire Damaris ari niaa ma dɔnsun laa wialin dii.

18

Pɔɔl mu KɔrinƆti tinƆeen

¹ Nii ne Pɔɔl sii Aten le a mu tan dɔnɔ baa yire KɔrinƆti. ² U na baal kubala a lii Pɔntɔs, Rom tinƆeen tan ne, baa yire Akuila. U fa naa Juu tiina ne. Ba di u haala Pisisila si lii Rom kɔ, u bi diene. Kuori-balin ba sii yire Kulɔodios fa bula pi Juu tinƆaa kala di ba lii Rom le. Nii ne tii ba sii kɔ. Pɔɔl mu ba dia duu chuɔleba. ³ U mu juu ba dia a chuchua dime, bee wiaa ba kala tin tinƆin-bala ne. Ba fa ken tennin yiyere lenƆee ne aa yalle moribee. ⁴ Che-wiesii-la cheen kala u yie mu ba Wii-chuɔle dia. Ba di Juu tinƆaa ari Giriik tinƆaa ken wiaa lilere. U wiwalime di ba sei wii-la.

⁵ Nii ne Saalas ari Timoti lii Masidoonia kɔ. Bua-la le ba si kɔ, Pɔɔl jon u nyun kala he aa bul Wia wiaa, a dage worun a pi Juu tinƆaa ari Yesu ne naa Kirisito. ⁶ Nii ne ba lii u harin an tuusu. Ba si naa nii, u kpesi u gennin kun-kollun heba le an bula piba a bul, “Ma wu-bɔnƆɔ jan nyua ma nyun le. Mi wii dee. A lii jinin mi jan mu a bul Wia wiaa pi nialin si bi Juu tinƆaa naa.” ⁷ U

bul ňii aŋ sii mu juu baal kubala dia, baa yire Taatis Jasitis. U faa chuole Wia ne. U dia kpage Wii-chuole dia. ⁸ Baal kubala baa yire Kirisipas ne fa ňaa Wii-chuole dia-la kuhian. Ba di u dia niaa kala laa la Tiina Yesu wiaa dii. Niaa ma yuga Korinti le a nii Wia wialaa a laaba dii. Ba foba Wii-chuole liin. ⁹ Titan kubala Pool na ari duosoo tuon di Wia bula pu a bul, "Si fawullun fa. Haa bul wiaa pipi niaa a si len. ¹⁰ Mi chin ň hariŋ. Nu-kala bi jan wuo kenin a ňaan wu-bon kala, be wiaa mi niaa yuga tan deen le." ¹¹ Pool hon dime ňii jina ari lebi a didage Wia wiaa pipi niaa.

¹² Bua-la le baal kubala baa yire Galio ne fa ňaa Giriik kuoro. U fa si dii kuoron ňii, Juu tinŋaa sii he dono le a ken Pool, a kenu kaa mu ba sariya didiilin. ¹³ Ba bul, "Baala deen walime di niaa sei a chuchuole Wia wonbii-la si jan chei la kisin le ne." ¹⁴ Pool si ňaa duu bul wiaa, ňii ne Galio bula pi Juu timma-la a bul, "Juu timma, di baala deen ne fa ňaa wii chei, u fa jan ken wonbii di mi ken kenyiri a jegile nii ma teen. ¹⁵ Ama u si ňaa wu-bulii ne ma kaa lere ari yiraa wiaa, ari ma titia kisinnin wiaa, u maga di ma titia kaa mu bula wase ne dia le. Mi bi jan wuo laa wiin deen jin." ¹⁶ U kiriba ta ba lii sariya didiilin. ¹⁷ Ba kala lii gollo ken Sositenis, nii-la fa si ňaa Wii-chuole dia kuhian dono, a nmobu sariya didillin boinŋiin. Ama Galio sipaa kala fa tuo dime.

Pool miira mu Antioch tinŋeen

¹⁸ Pool he Korinti le a dieni. Nii ne u sii a chuole nialin si laa Yesu wiaa dii Korinti le an

lii. Ba di Pirisila ari Akuila kala sii mu a juu liiŋ daboro di ba mu Siiria tinteen. Ka di ba-na juu liiŋ daboro-la, Pɔɔl ta niin Wia teen taŋ kubala baa yire Keŋkiriya le aŋ fuŋ u nyuŋ, aŋ-na juu daboro-la. ¹⁹ Ba mu yi taŋ kubala baa yire Efesis. Dime Pɔɔl leŋ Pirisila ari Akuila aŋ mu juu Wii-chuoɔ dia. Ba di Juu tinŋaa keŋ wialiŋ lilere. ²⁰ Nialiŋ doŋsuŋ bul duu hoŋ ba teen dieni, ka u bi seye. ²¹ U si sii dime, u bula piba a bul, “Di Wia ne pimi woŋbiin, mi jaŋ miira ko ma teen.”

Nii ne u sii mu juu liiŋ daboro a lii Efesis le, ²² a mu yi taŋ kubala niin baa yire Sizariya. U sii dime a mu Jerusalem, a mu chuoɔ nialiŋ si laa Yesu wiaa dii aa hilimi dime. U bira sii dime a mu Antiok. ²³ U hoŋ dime a dieni mua a bira sii, a to Galiisia ari Firijia tinteen, a bul wiaa pipi nialiŋ si laa Yesu wiaa dii dime di ba wasa keŋ yarida.

Apɔɔɔs mu Efesis ari KorinƆi tinteen

²⁴ Juu tiina ma ne fa he dime, baa yire Apɔɔɔs. U lii Alekizandia ne. U ma sii ko Efesis. U fa jin wiaa buluŋ woruŋ a jin Wia tenin ma woruŋ. ²⁵ Ba fa dagu la Tiina Yesu woŋbii-la tonuŋ woruŋ. Uu dage Yesu wiaa woruŋ ari siifiaŋ. Wialiŋ kala u si bula aa tige Yesu le ŋaa wutitiiba ne. Ari ŋii kala, duu nii bul Wii-chuoɔ liiŋ fonuŋ wiaa, Joɔŋ Wia lii-foori-la sii fo niaa Wii-chuoɔ liiŋ dunɔna wiaa ne u jin. ²⁶ U si he Efesis le, u bul Wia wiaa ari nyu-duoŋ Wii-chuoɔ dia le. Pirisila ari Akuila he dime a nii wialiŋ u sii bul. Nii ne ba kenu kaa mu ba dia a wasa dagu Wia woŋbii-la woruŋ. ²⁷ Nii ne Apɔɔɔs chiche

duu mu Giriis tinteen. Nialin si laa Yesu wiaa dii Efesis le pɛu le a nmunɛ tenin a pi nialin sii laa Yesu wiaa dii Giriis le, a bula piba di u ko ba kenɔ woron. U si mu dime, u puu nialin si laa Yesu wiaa dii, Wia lahorimo le. U pɛba le woron. ²⁸ U di Juu tinnaa faasa ken wiaa lilere niaa tuon. U yie ken nii-dolon a jon Wia tenin dageba ari Yesu ne naa Kirisito. U bul nii a wuo loba.

19

Pɔɔl mu Efesis tinteen

¹ Apolos fa si he Korinti le nii, Pɔɔl bira golli nii a bira ko Efesis. U si ko dime, u na nialin donsun si laa Yesu wiaa dii. ² Nii ne Pɔɔl pieseba, “Wia jon u Din-zon-la hema le neɛ bua-la le ma si laa Yesu wiaa dii?” Nii ne ba si, “Ai, la ha bi Wia Din-zon-la wiaa nia.” ³ Nii ne Pɔɔl bira pieseba, “Ni-beɛ ne ma to ka ba foma Wii-chuo le liin?” Nii ne ba bul, “La to wialin Jon Wia lii-foori-la si dagela ne.” ⁴ Nii ne Pɔɔl bira si, “Nialin si birima lii ba haacheba le ne, Jon fufo Wii-chuo le liin. U fa bula piba ari nuu jan ko u harin, u yirin ne Yesu, duu ko di ba laa u wiaa dii.” ⁵ Ba si nii wiin deen Pɔɔl si bula, ba naa ba foba Wii-chuo le liin la Tiina Yesu dolon le. ⁶ Nii ne Pɔɔl jon u nisaa danba le. U si naa nii, Wia Din-zon-la ku tuu heba le. Ba suomo bubul yiikori-yiriba ba si bi jin, a bul Wia wiaa Wia Din-zon-la dolon le maa. ⁷ Niaa deenba kala fa naa ari baalaa fii ari balia ne.

⁸ Pɔɔl si he Efesis le, u veneɛ juu Wii-chuo le dia cheɛsin batori, a chaasa bubul Wia kuorii-la

wiaa ari nyu-duonj. Ba di niaa kenj wialinj lilere, u wiwalime di ba sei wii-la. ⁹ Ama nialinj donsun nyun si dolie, ba bi wii-la laa dii, anj bubul wu-bonjoo a tige la Tiina Yesu wonbii-la tonunj wiaa. Nialinj si laa Yesu wiaa dii aa hilimi tuonj ne ba bul nii. Pool lenba anj kenj nialinj si laa Yesu wiaa dii kaa mu. Ba mu juu baal kubala dii-bal baa yire Tiranis. Pool ari niaa yie kenj wiaa lilere dime tapulii-na kala. ¹⁰ U venee naa nii a yi jisinj balia ne. Juu tinnaa ari Giriik tinnaa kala si he Esia tinteenj le wuo nii la Tiina Yesu wiaa.

Sikiiva biirinj gollo kiri jinj-bonjoo

¹¹ Wia fa jonj dol-bal kubala ne a pi Pool, u njnaa wu-kpunjkerisinj. ¹² Pool yaraa gericosumoo ma paala ba yie paa kaa mu pi nyanyal tinnaa ba duduori. Di jinj-bonjoo ne kenj nuu maa, ba lii tiina le. ¹³ Juu tinnaa donsunj ma fa he dime a ma fa golle aa kiri jinj-bonjoo niaa le. Ba wiwalime di ba naa nii la Tiina Yesu dolunj le ne. Ba bula pi jinj-bonjoo-la a bul, "Mi si, ma lii Yesu dolunj le, nii-la wiaa Pool sii bul." ¹⁴ Baalaa balipe ne faa naa nii. Ba nyimma yirinj ne Sikiiva. U fa naa Juu tinnaa nialinj si kpu pusunj pipi Wia kuhianj donjoo ne. ¹⁵ Nii ne jinj-bonjoo-la bula piba a bul, "Mi jinj Yesu a jinj Pool maa, anj ka ma ma naa kubeeba ne?" ¹⁶ Nii ne jinsinj si kenj baal-la wuoba. U sii a kenjba a nmooba worunj a pireba. Ba genninj kala kiesee. Ba kala fa lii dia-la tuonj ari yaribiree. ¹⁷ Juu timma-la ari Giriik timma-la ari nialinj kala si he Efesis le nii wiinj deenj. Fawullunj kenjba kala. Ba denne la Tiina Yesu worunj. ¹⁸ Nialinj ma donsunj si laa Yesu wiaa dii

yuga kɔ, a ku dage ba wu-bomɔ-la ba si ɲaa a pi Pɔɔl, niaa tuɔŋ. ¹⁹ Ba tuɔŋ niaa yuga a faa ɲaa daalusun. Ba kala paa tenni-la ba fa si karima aa ɲaa daalusu-la. Ba paa nyige nuu-kala siaa ɛ. Ba si keŋ tenni-la kala yaliŋ pe dɔŋɔ ɛ, u ɲaa siidi bui bui bui ne. ²⁰ La Tiina niin wiaa teeli lerin kala a dol worun.

Niaa ɲaa taawei Efesis le

²¹ Nii ne Pɔɔl biine ari u jan to Masidoonia tinteen a Giriis tinteen a mu Jerusalem. Nii ne u bul, “Di mi ne mu dime, u maga di mi mu Rom maa.” ²² Nii ne Pɔɔl tin nialiŋ fa si pe u ɛ ba tuɔŋ balia di ba mu Masidoonia. Timoti ari Irasitas ne u tin. An ka u titia hoŋ Efesis le Esia tinteen a dieni mua.

²³ Bua-la le yuosun fa juu Efesis le siifesiŋ a tige la Tiina Yesu wonbii-la tonun wiaa. ²⁴ Libiri kubala ne fa he dime. U yiriŋ ne fa Demiitias. U fa keŋ selime ne a kaa lilibi kiaa, ba nage ba taŋ veŋ-baliŋ Atemis. Tințimin deen ɛ ba di u tinținnaa na moribiee kiŋkeŋ. ²⁵ Chee kubala u yire u tinținnaa ari u tinținni-dɔŋsun a bula piba a bul, “Mi nanɔŋsun, ma jima ari tințimin deen ne ɲaa la kuori. ²⁶ Ma titia nia a nina maa wialiŋ Pɔɔl sii bul. U si, vuia-la nuhuobiinee sii libi, ba bi wia ɲaa. U saa wuo keŋ ni-dan nyusun birime ba sei wii-la. U ɲaa nii Efesis deen ɛ ari Esia tinteen jesiŋ kala ɛ ne. ²⁷ Wii-la la sii fá ne ɲla: Niaa jan chei la tințimin deen yiriŋ. La biraa fá ari la veŋ-baliŋ Atemis jan ku ɲaa ku-tɔɔ. Niaa bira bi jan zizilu. Leele Esia niaa ari dunia nuu-kala nii zilu.”

28 Nialin si nii wii-la, ba baaniŋ sii. Ba ŋaa goŋ a bubul, “La veŋ-balin Atemis si he Efesis le ne keŋ doluŋ.” 29 Nii ne ba keŋ taŋ kala vugime. Nidaŋ-la keŋ Gayas ari Arisitaakis si lii Masidoonia a tuto Pɔɔl hariŋ. Ba lereba kaa mu lee-la taŋ-la niaa si yie hihilimi. 30 Ba si keŋba kaa mu dime, Pɔɔl fa cho duu mu juu nialin tuɔŋ, ama nialin si laa Yesu wiaa dii bi seye. 31 Esia tinteen kuhiasin doŋsuŋ si dii Pɔɔl nanɔdoŋsuŋ tin di ba sulu duu si nialin tuɔŋ juu. 32 Nialin kala si hilime bi jin wii-la si ŋaa. Doŋsuŋ ŋaa goŋ a bul ŋla ne, doŋsuŋ ma si wiin deen ne. Ba kala jesin paala fa bi jin wii-la si tii ba ku hilimi doŋɔ le. 33 Juu tiina kubala ne fa he nialin tuɔŋ. Baa yire Alekizanda. Juu tinŋaa lenje u lii chin ba sipaan ne. Nii ne tii nialin doŋsuŋ biine duu ŋaa wii-la tuɔŋ ni-bal ne. Nii ne Alekizanda keŋ u nisin vigi di ba keŋ goŋ, aŋ wiwalime duu bula pi nialin di ba di u nanɔdoŋsuŋ bi wii cheye. 34 U si ŋaa ŋii, ba bene duu ŋaa Juu tiina. Nii ne ba kala bira ŋaa goŋ a he doŋɔ le a yi hawaba balia aa bul, “La veŋ-balin Atemis si he Efesis le ne keŋ doluŋ.” 35 Nii ne ba taŋ kerichi-hian doŋɔ ku lii a wuo ŋaa ba keŋ goŋ. U bula piba a bul, “Efesis niaa, nuu-kala ne jima ari la taŋ Efesis ne tii la veŋ-balin Atemis ari u di-kpaarin kala, a pe tabii-la si lii wia nyuŋ ku tuu tel, la kpikpaare le. 36 Nuu-kala bi jan wuo keŋ wiin deen kaa lere. Nii wiaa, ma len goŋ aŋ si wii-la si bi bubuo kene ŋaa. 37 Niaa deenba bi kuŋ gaa jon la veŋ-balin di-kpaarin, ba bira bi wii bula chei la veŋ-balin yirin maa, ka ma keŋba kaa

ko daha. ³⁸ Di Demitias ari u tinȚinnaa ne ken wii ari nuu, sariya ken u tapul-diilie ne, ma tan kuhiasin ma he dime di ba dii sariya. Má lenj di ba mu dime a nyanj dɔɔɔ. ³⁹ Ama di wii dɔɔɔ ma ne he dime maa che di ma bul, má lenj bua-la tan kuhiasi-la si yie ko a hilimi di ba bula wase. ⁴⁰ Di ba ne piesela, la bi wii-kala jan wuo bul a tige taawei deen wiaa si nja jinin. Wii-la mi sii fá ne nla, ba jan bul di la ne he taawei-la.” ⁴¹ U si bul nii dere, u nja nialin fa si hilime sii a viiri.

20

Pɔɔl mu Masidoonia ari Giriis tinȚeen

¹ Nii ne taawei-la dere. Ka Pɔɔl yire nialin si laa Yesu wiaa dii Efesis le a bul wiaa piba di ba nyun nyaase. U si bul wialin dere, u taba an sii mu Masidoonia tinȚeen. ² U gollɛ Masidoonia tinȚeen kala a bul wiaa yuge piba di ba nyun nyaase. Nii ne ka u lii dime a mu Giriis tinȚeen. ³ U he Giriis tinȚeen le cheɔsin batori. Nii ne u nja siri duu juu liin daboro a mu Siiria tinȚeen. U si nja siri nii, u nia ari Juu tinȚaa vuure u wiaa di ba kpuu. Nii ne u ken u tuɔbiinaa birime a miira sii to Masidoonia. ⁴ Baal kubala ne fa to u harin. Baa yire Sopata a lii Biriya. U fa nja Piras bie ne. Ka niaa deenba: Arisitaakis ari Sekundas a lii Tesalonaaka, baal kubala maa baa yire Gayas a lii Dɛɛbi, ari Timoti. Niaa balia ma he dime a lii Esia. Baa yire Tikikas ari Turɔfimos. ⁵ Ba ne laa sipaan a mu gberela Turɔwas le. ⁶ La he dime bua-la le ba si yie dii boroboro si bi siburun kenɛ. U kieli, ka la sii Filipa le a juu liin

daboro, a veŋ tapulaa banɔŋ aŋ-na yi Turowas. La he dime tapulaa balipe.

Pɔɔl mu Turowas tinteen

⁷ Lahadi cheeŋ la kala he doŋɔ le a dii kudiile-la Kirisito fa si si di la didii a liliisi u wiaa. U taŋ nii pul di Pɔɔl sii viiri. Nii ne u bul wiaa deen deen taŋ siesi. ⁸ La hoŋ lusun nyun dia le ne a nyige chaanaa yuge. ⁹ Bapuosi-bie kubala ma he dime. Baa yire Yutikas. U fa hoŋ tokoro niin ne. Pɔɔl si bul wiaa didieni nii, u hoŋo didiege doŋ a joŋo pin doŋ, a foro lii lusun nyun dia-la nyun a tuu tel. Ba tuu joŋu duu suba. ¹⁰ Nii ne Pɔɔl ma sii tuu a tin a guoru, aŋ bula pi nialin a bul, “Ma si leŋe duu ŋaa wii, u weye ne.” ¹¹ Nii ne ka Pɔɔl bira jil lusun nyun dia-la ba didii kudiile-la Kirisito fa si si ba didii a liliisi u wiaa. U si dii dere, ba bira keŋ ba wu-bulun halii taŋ-pul. Nii ne u viiri. ¹² Ba keŋ bapuosi-bie-la kaa mu dia duu weye. U ŋaaba tuotoruŋ.

Pɔɔl sii Turowas le a mu Miliitas

¹³ Nii ne la sii a mu juu liin daboro a duoro mu Asos. Pɔɔl fa bula pila ari la juu liin daboro a duoro mu Asos, ka duu veŋ naasiŋ le ko a juu liin daboro Asos le. Nii ne la juu liin daboro a mu Asos. Dime ne la fa mu di la joŋ Pɔɔl. ¹⁴ Pɔɔl si ku puula Asos le, la joŋu ari liin daboro a mu to Mitilini. ¹⁵ La bira sii dime. U taŋ si pula, la ku yi Kiyos. Taŋ doŋɔ bira si pula, la ku yi Samos. U taŋ si pula, la ku yi Miliitas. ¹⁶ La bira sii Miliitas le. Pɔɔl si duu bi jaŋ chin Efesis le. U si, u bi che duu dieni Esia tinteen, duu faa che

duu mu Jerusalem lima lima ne a puu PenȚikos che-gbielii-la dime.

Pŏol bul wiaa a pi nialin si laa Yesu wiaa dii aa hilimi kuhiasin Efesis le

¹⁷ Nii ne la kiele kŏ Miliitas. Pŏol tima yire nialin si laa Yesu wiaa dii aa hilimi kuhiasin Efesis le di ba kŏ. ¹⁸ Ba si kŏ, u bula piba a bul, “Ma ma jin nii mi si naga ne, a chin bua-la le mi si bumo kŏ Esia tinȚeen ne a kukŏ jinin. ¹⁹ Mi si tinȚinȚaa pi la Tiina Wia nii, mi ken mi titia muuri ne kinken. Mi ma yel sii-liirin a tin ma wiaa. Mi na heen maa Juu tinȚaa teen, ba si yie vuvuure di ba kpumi. ²⁰ Mi dagema wii-na kala si jan pema le, mi bi kaa faama. Mi dagema Wia wiaa, niaa tuŏn ari ma diisin kala ma le. ²¹ Mi bula pi Juu tinȚaa ari Giriik tinȚaa kala siifiesin di ba birima lii ba haacheba le an ku to Wia, a laa la Tiina Yesu wiaa dii. ²² Wia Din-zŏn-la dagemi di mi mu Jerusalem. U nin le ne mi leele to aa mu ņla. Mi bi jin wii-la kala si jan ņaami le dime. ²³ Mi ta jin ne ari taņ-na kala le mi si mua, Wia Din-zŏn-la yie bula pimi siifiesin ari wiaa jan juumi, di ba kenmi tŏ dia maa. ²⁴ Ama mi si yie beņ mi miisin, u bi kuņ-kala ņaa mi teen. Mi taa che di mi tinȚitimii-la dere mi Tiina Yesu si si mi tin ne. U ne si di mi bul Wia wu-zŏmŏ-la a pi niaa, a bula piba nii u si jan fába nennige. ²⁵ Leele mi jima ari ma niaa deenba mi si yie gŏlle ma tuŏn a bul Wia kuorii-la wiaa pima, ma bira bi jan kŏ di ma nami. ²⁶⁻²⁷ Mi si bul Wia wialin pima nii, mi bi wialin kala Wia si ņaa kaa faama. Mi saa bulaa pima siifiesin jinin tapulun deen di

ma nuu-kala kɔ duu lɛlɛ, mi bi wii cheye. Ma wu-bɔŋŋɔɔ jaŋ nyua ma nyuŋ ɛ. ²⁸ Má beŋ ma titia nyuŋ woruŋ, aŋ pɛ beŋ nialin maa u Diŋ-zɔŋ-la si joŋo hɛ ma nisin ɛ. Má beŋ nialin si laa Yesu wiaa dii a hihilimi nyuŋ, ari pie-daara si yie beŋ u piesee nyuŋ nii. Wia nɛ joŋ u titia bie chalin yɔɔba. ²⁹ Mi jima, di mi nɛ lenma, ni-bɔŋŋɔɔ jaŋ ku juu ma tuɔŋ, ari gungurusuŋ si yie juu pusuŋ tuɔŋ nii. Ni-bɔmɔ-la bi jaŋ lenma, ba jaŋ walimɛma. ³⁰ Niaa jaŋ lii ma tuɔŋ maa a keŋ wialin kaa birimɛ, a nyisɛ nialin si laa Yesu wiaa dii di ba miire harin a toba. ³¹ Nii nɛ tii mi si, má beŋ ma titia nyuŋ nii. Máa liisi ari mi dagema nuu-kala jisin batori nɛ ŋla wiiheye ari titaŋin kala, a yel sii-liirin ma woruŋ ma wiaa. ³² Mi lɛlɛ joŋma hɛ Wia nisin ɛ nɛ. Wia wu-zɔmɔ-la lahɔrimɔ ɛ u jaŋ pɛma ɛ. U jaŋ wuo pɛma ɛ di ma keŋ doluŋ a chin ma yarida ɛ. U jaŋ len di ma wuo dii kialin u si ŋaa bil ma sipaan Wia kuorii-la ɛ a gbigberɛ nialin si laa u wiaa dii ɛ. ³³ Mi ha bi ma kuŋ-kala moribiee koo gennin biina di mi kaa laa. ³⁴ Ma titia jima di mi tima woruŋ, a na kialin kala la di mi nanɔŋsuŋ sii chɛ. ³⁵ Mi ŋaa nii di mi wuo dagema di ma faasa tin tinȚinȚaa nii, ma jaŋ wuo pɛ puwuoloo ɛ aa liisi ari la Tiina Yesu fa si bul nii. U si,

‘N si joŋ kua pi nia,

u nɛ keŋ tuɔɔruŋ

a kii ŋ si laa kua nia teen.’ ”

³⁶ Pɔɔl si bul wiaa dɛrɛ, u tuu kpirimi a chuɔlɛ Wia a piba kala. ³⁷ Ba guoru a yel sii-liirin. ³⁸ Ba tuɔŋ chei woruŋ, bɛɛ wiaa u fa bula piba ari

ba bira bi jaŋ nau. Nii ne ba kenu kaa mu liiŋ daboro lerinŋ.

21

Pɔɔl mu Jerusalem

¹ La ta dɔŋɔ aŋ juu liiŋ daboro. La venŋ tegi tegi a mu lee kubala baa yire Kɔs, a bira sii dime. Taŋ si pula la mu lee kubala baa yire Roodis, a bira lii dime a mu Patara. ² Dime ne la na liiŋ daboro duu mu Fɔniisia. La juu mu. ³ La sii mu nii, la na lee kubala la na-gua, baa yire Saapɔs. La kieli dime a mu yi Siiria tinŋteenŋ. La mu chinŋ taŋ kubala le baa yire Taya. Dime ne liiŋ daboro-la che duu chinŋ di ba chaare kiaa si he liiŋ daboro-la le. ⁴ La che mu na nialiŋ si laa Yesu wiaa dii dime. La hoŋ ba teenŋ tapulaa balipe. Ba bula pi Pɔɔl Wia Diŋ-zɔŋ-la doluŋ le duu sí Jerusalem mu. ⁵ La si hoŋ dime tapulaa balipe nii, la bira lii dime a joŋ la woŋbiinŋ. Baalaa ari ba haalaa ari ba biirinŋ kenŋla kaa lii taŋ-la tuɔŋ. La kala tuu kpirimi liiŋ niinŋ a chuɔle Wia. ⁶ La ta dɔŋɔ dime aŋ juu liiŋ daboro, ka ba ma miira mu dia.

⁷ La lii Taya le a joŋ la woŋbiinŋ a mu taŋ kubala baa yire Pitolimiiyas. La mu chuɔle nialiŋ si laa Yesu wiaa dii dime aŋ chua. ⁸ U taŋ si pula, la sii a mu Sizariya, a mu juu baal kubala dia baa yire Filip. U fa gollo bul Wia wiaa ne aa pi niaa. U fa ŋaa nialiŋ balipe dɔŋɔ ne ba fa si liisa Jerusalem le. ⁹ U fa kenŋ toloo banese ne. Ba fa bi balaba jaa aŋ fa bubul Wia wiaa Wia doluŋ le. ¹⁰ La he dime nii tapulaa banmenɛ, di baal kubala lii Judiya tinŋteenŋ a ma ko, baa yire Agabɔs. U fa

Țaa nii-la sȚi bul wiaa, Wia DiȚ-zoȚ-la doluȚ Țe ne. ¹¹ U ko la teenȚ a laa PooȚ damere a kaa voo u titia naasiȚ ari u nisaa aȚ bul, “Țla ne Wia DiȚ-zoȚ-la bul, ‘Țuu tinȚaa jaȚ keȚ damere deenȚ tiina a vobu Țla Jerusalem Țe, a joȚu he nialiȚ si bi Țuu tinȚaa Țaa nisiȚ Țe.’ ”

¹² La si nii wiȚȚ deenȚ, la di nialiȚ fa si he dimeȚ sul PooȚ duu sȚi Jerusalem mu. ¹³ Ții ne PooȚ bula piba a bul, “BeȚ ne tii ma yiyel Țla a Țaa mi tuoȚ chei Țla? Di ba ne jaȚ keȚmi voo, koo di ba ne kpumi maa Jerusalem Țe a tinȚ mi Tiina Yesu wiaa, mi seȚe ne.” ¹⁴ U si bul Ții, la na ari la buu wuo nyagaa bil. Ții ne la leȚ aȚ bul, “Wia jaȚ leȚ di wii-kala u sȚi che u Țaa duu Țaa.”

¹⁵ Ții ne aȚ ka la Țaa siri a sii mu Jerusalem. ¹⁶ NialiȚ doȚsuȚ si laa Yesu wiaa dii a lii Sizariya ma to la hariȚ a mu, a keȚla kaa mu juu baal kubala dia baa yire MineesiȚ. U lii Saapos ne. U laa Yesu wiaa dii bua-la Țe ba fa si suomo bubul Yesu wiaa pipi niaa ne.

PooȚ mua duu na Jeems

¹⁷ La si yi Jerusalem, nialiȚ si laa Yesu wiaa dii dimeȚ keȚla woruȚ. ¹⁸ TaȚ si pula, la di PooȚ mu di la na Jeems. La mua di nialiȚ kala si laa Yesu wiaa dii kuhiasiȚ kala he dimeȚ. ¹⁹ Ții ne PooȚ chuoleba aȚ bula piba Ții kala Wia si peu Țe u tinȚ tinȚaa nialiȚ si bi Țuu tinȚaa Țaa tuoȚ.

²⁰ Ba si nii wiȚȚ deenȚ, ba lolle Wia aȚ bula pi PooȚ a bul, “La naaȚbii, bee na Țuu tinȚaa yuga si laa Yesu wiaa dii. Ba yi niaa bui bui bui a kala tuto wialiȚ woruȚ Moosis fa si ȚmuȚsa bil di niaa tuto. ²¹ Ba nii Ț wiaa. Ba si Ț dage Țuu

tinŋaa kala si he nialin si bi Juu tinŋaa ŋaa tuon di ba via wialin Moosis fa si ŋmunŋa bil di niaa tuto, a bira bul di ŋ si di ba sí ba biirin penee keru a sí Juu tinŋaa naabalimaba wiaa to. ²² Ba jan nii ari ŋ ko. Beɛ ne saa la jan ŋaa? ²³ Saa to la niin wii-la la si si ŋŋ ŋaa. Baalaa banɛɛ ne he daha. Ba ta niin ne Wia teen, baa che di ba liise niin deen Wia teen. ²⁴ Keŋ baalaa deenba a ma toba le, a ma piise ŋ disinnin ta, a tin moribiee di ba ma piise ba disinnin ta an fun ba nyusun maa. Ŋ ŋaa nii nuu-kala jan wuo to nii le jin ari wialin kala ba si bula a tigen le bi wutitii ŋaa. Ba jan na ari ŋ ma titia ka to wialin Moosis fa si ŋmunŋa bil di niaa tuto ne. ²⁵ Ama nialin si laa Yesu wiaa dii an bi Juu tinŋaa ŋaa, la ŋmunŋɛ tenin a bula piba di ba seye di ba bira sí vuin namia chan, di ba bira sí pusun chalin ma dii, a sí pusun si suu pimee dii, a liise ba titia ba-chorun ari ha-chorun wu-ŋaalaa le.” ²⁶ Pɔɔl nanɔɔnsun si bul nii, u tan-pul, Pɔɔl keŋ baala-la banɛɛmin mu, ba kala piise ba disinnin ta an juu Wia-dia. U dage nialin si kpu pusun pipi Wia tapulaa magee nii ba si jan piise ba disinnin ta, ka di ba kuŋ-kala-na kpu pusun pi Wia. Tapulaa balipe ne u dage.

Ba keŋ Pɔɔl Wia-dia le

²⁷ Tapulaa balipe-la sí yi, Juu tinŋaa dɔnsun si lii Esia na Pɔɔl duu he Wia-dia le. Ba nyise ni-dan he ba keŋ Pɔɔl. ²⁸ Ba faasa kpia a bul, “Iziral timma, má ku pela le. Baal-la si golle lee kala a didage wiaa lee-na kala a chichei la niaa sí to wonbii-la, aa chei Moosis fa si ŋmunŋɛ wialin bil

di niaa tuto maa, a bul wu-bonɔɔ a tige Wia-dia deen ma ɛ, u nii ko daha nii. U paala ken Giriik tinɔaa kaa ku juu Wia-dia-la, a ɔaa lerin deen ken disinnin.” Wii-la si tii ba bul ɔla: ²⁹ Ba fa na baal kubala duu to Pɔɔl harin taɔ-la ɛ. U yirin ne Turɔfimos a lii Efesis. Ba fa biina Pɔɔl kenu kaa juu Wia-dia-la ne. ³⁰ Nii ne taawei sii taɔ-la kala ɛ, nialin kala to dɔɔɔ a ken Pɔɔl a kenu kaa lere lii Wia-dia-la ɛ. Nii ne aɔ ka ba guu ken Wia-dia-la boinɔniiree to. ³¹ Ba sii walime di ba kpuu, Rom laali-yuoroo kuhian nii ari taawei sii Jerusalem kala ɛ. ³² U si nii nii, u sii a guu liise laali-yuoroo dɔɔsun ari ba kuhiasin, ba fá mu taawei-la lerin. Nialin si nau ari laali-yuoro-la, ba bira bi Pɔɔl ɔmobo. ³³ Laali-yuoroo kuhian-la mu ken Pɔɔl, a ɔaa ba ken chɔrumɔɔ balia kaa vɔbu. Nii ne u piɛɛ nialin a bul, “Kubɛɛ ne nia deen? Bɛɛ ne u ɔaa chei?” ³⁴ Ba kala ɔaa goɔ. Dɔɔsun bubul wiin deen, dɔɔsun ma bul wiin deen. Niaa fa sii ɔaa goɔ nii, laali-yuoroo kuhian-la bi wii-la si paala ɔaa wuo jin. Nii ne u ɔaa u niaa ken Pɔɔl kaa mu laali-yuoroo diiduon. ³⁵ Ba si yi dia-la lusun cholun, nialin ken Pɔɔl lilere a wiwalime di ba kpuu, nii ne laali-yuoro-la jonu chun. ³⁶ Nialin kala to u harin a ɔaa goɔ a bubul, “Má kpuu.”

Pɔɔl bul wiaa duu laa u titia

³⁷ Ba si jil lusun chol-la a chiche di ba juu dia-la, nii ne Pɔɔl sul laali-yuoroo kuhian-la duu len duu bul wii pu. Nii ne laali-yuoroo kuhian-la piɛɛ Pɔɔl a bul, “Nii-na ɔ nii Giriik wu-bulun neɛ? ³⁸ N deɛ bi Ijipiti tinɔaa baal-la ɔaa, baal-la si suomo

ŋaa taawei aŋ keŋ niaa bui banese-la si kpu niaa a kaa mu giri-bine tuɔŋ?” ³⁹ Pɔɔl si, “Ai, mi ŋaa Juu tiina ne a lii Taasis, Siliisia tinteen ta-balin. Mii sulun di ŋ leŋ di mi bul wiaa pi nialin.” ⁴⁰ Nii ne u pu wonbiin. Pɔɔl si chin lusun chol-la le nii, u keŋ u nisin vigi di nialin keŋ gon. Nii ne ba kala ŋaa fuii. Pɔɔl suomo bubul wiaa Juu tinŋaa yiikoro le.

22

¹ Nii ne u bula piba a bul, “Mi nyimmaba ari mi naanbiirin, má jegile nii wii-la mi si kene di mi bula laa mi titia.” ² Ba si nia duu bul wiaa ari ba yiikoro, ba kala ŋaa fuii. Nii ne Pɔɔl bul, ³ “Mi ŋaa Juu tiina ne. Ba lulmi Taasis le, Siliisia tinteen. Mi hanbiirin le ne ba keŋmi kaa ko daha a beŋmi. Gamiilal ne dagemi. U dagemi la naabalimaba wonbii-la ba sí to ari siifesiŋ. Mi tou worun a jon mi titia pi Wia, ari ma ma si he daha jinin si ŋaa nii. ⁴ Mi ma to a dogise nialin fa sí to Yesu wonbii-la a chiche di mi kpuba. Mi ŋaa ba keseba vɔɔba a keŋba to dia, baalaa ari haalaa kala. ⁵ Nialin si kpu pusun a pipi Wia kuhian, ari kuhiasi-la kala si yie hilime vuvuure wiaa ma jan wuo bula pima ari wiin deen mi si bula ŋaa wutitii ne. Ba ŋmunse tennin pimi di mi kaa mu Damaasikas a jon pi Juu timma-la si he dime. Ba ŋaa nii di mi wuo kese nialin si laa Yesu wiaa dii dime a vɔɔba, a kaa ko Jerusalem a dogiseba daha.”

⁶ Nii ne Pɔɔl bira bul, “Mi si lii jon wonbiin aa mu Damaasikas a mu kpage tan-la ari wihei-siesee, pulumun guu lii wia nyun a faasa chaana

hemi le. ⁷ Mi tuu tel tin̄teen̄ aŋ nii nii-la yiikoro duu bul mi teen̄ a bul, ‘Sool, Sool, beɛ ne tii ŋ to mi naasiŋ a dudogise mi ŋla?’ ⁸ Nii ne mi pieɛ, ‘Kubeɛ ne, tiina?’ Yiikori-la bul, ‘Mi-na Yesu si lii Nazaret, nii-la ŋ sii to u naasiŋ a dudogise.’ ⁹ La di nialiŋ fa sii ven̄, ba na puluŋ-la, aŋ bi nii-la fa sii bul wiaa mi teen̄ yiikoro nia. ¹⁰ Nii ne mi pieɛ, ‘Mi ŋii mi Tiina?’ Mi Tiina bira bul, ‘Sii juu Damaasikas. Dime ba jaŋ dagiŋ wii-la kala mi si liisiŋ di ŋ ŋaa.’ ¹¹ Puluŋ-la chuule mi siaa, mi bira bi naa, ŋii ne la di nialiŋ fa sii ven̄ keŋ mi nisiŋ le a lere juu Damaasikas.

¹² Baal kubala fa he dime, baa yire Ananayas. U faa fá Wia ne a tuto wialiŋ Moosis fa si ŋmuŋsa bil di niaa tuto. Juu timma-la kala fa si he Damaasikas le zizilu. ¹³ U ko mi teen̄ a chin̄ mi seme a bula pimi a bul, ‘Mi naan̄bii Sool, keŋ ŋ siaa suri.’ Bua-la titia le mi siaa suri, mi bee nau. ¹⁴ Nii ne Ananayas bula pimi a bul, ‘Wia-la la di la naabalimaba sii to ne liisiŋ di ŋ jin̄ wii-la u sii che di ŋ ŋaa. U leŋ ŋ na Wia Tuo-pul Tiina a nii u yiikoro maa u si bul wiaa piŋ. ¹⁵ Ŋ jaŋ ŋaa u siada tiina, a bula pi niaa wii-la ŋ si nia aŋ pe naa. ¹⁶ Beɛ ne saa tii ŋ hoŋo dieni? Sii mu a leŋ di ba foŋ Wii-chuule liiŋ a fo ŋ haacheba ta Yesu doluŋ le.’

Wia yire Pɔol duu bul Wia wiaa a pi nialiŋ si bi juu tin̄ŋaa ŋaa

¹⁷ Nii ne mi miira mu Jerusalem a juu Wia-dia a chuchuole Wia. Mi sii chuole Wia ŋii, ¹⁸ mi na la Tiina Yesu ari duosoo tuoŋ. U bula pimi a bul, ‘Sii lii Jerusalem le lima, beɛ wiaa nialiŋ si

he daha bi jaŋ sei mi wialin ŋ si jaŋ bula piba.’
 19 Nii ne mi bula pi Yesu a bul, ‘Mi Tiina, ba jima woruŋ di lee-na kala mi si mua, mi yie juu Wii-chuoŋe diisin a keŋe nialin si laa ŋ wiaa dii dime, a ŋmooba aŋ keŋba to dia. 20 Bua-la ɛ ba si kpu Sitiivin, nii-la fa si ŋaa ŋ siada tiina a bul ŋ wiaa pipi niaa, mi-na Pool ma fa he dime a sei di ba kpuu. Ba sii kpuu, mi ne fa po niaa deenba gennin ba si wuro, aŋ ka ba kpuu.’ 21 Nii ne mi Tiina bula pimi a bul, ‘Sii daha, mi jaŋ timin di ŋ mu di-bolii, nialin si bi Juu tinŋaa ŋaa lerin.’ ”

22 Pool fa sii bul wiaa nii, nialin kala fa jegile nii. Ama u si bul wiin deen, ba bira suomo ŋaa gon a bul, “Má kpu ni-toon deen, u bi maga duu he dunia ɛ.” 23 Ba ŋinŋaa gon, aŋ keŋ ba gennin kpikpesi a ŋaa hagila yuyuo. 24 Nii ne Rom laali-yuoroo kuhian-la bul di laali-yuoro-la keŋ Pool kaa juu laali-yuoroo dii-duo-la. U si di ba viiru aŋ piesa na wii-la si tii ba kala lii u harin aŋ ŋinŋaa gon ŋla. 25 Nii ne ba vobu di ba viiru. Ba sii che di ba viiru, Pool piese laali-yuoroo kuhian-la fa si chin dime a bul, “U maga di ba viire nuu si ŋaa Rom tiina aŋ bi u sariya die, a dagu u wu-cheelin koo?” 26 U si nii wii-la Pool si bula, u ma bira mu u kuhian teen a bula pu a bul, “Bee na ŋ sii che di ŋ ŋaa wii-la, baal-la ŋaa Rom tiina ne.” 27 Nii ne laali-yuoroo kuhian-la titia sii ko Pool teen a piesu, “Ŋ ŋaa Rom tiina nee? Bula pimi.” Nii ne Pool si, “Oo.” 28 Laali-yuoroo kuhian-la ma bul, “Mi ma ŋaa dono ne. Mi ta tin moribiee yuge ne aŋ-na ku ŋaa Rom tiina.” Nii ne Pool si, “Ba paala lulmi di mi ŋaa Rom tiina ne.” 29 Nii

ne nialin fa sii che di ba viire Pɔɔl an piesu, ba suusa lii u teenj lima lima. Laali-yuoroo kuhian-la si ku jinj ari Pɔɔl ɲaa Rom tiina ne, ka u ɲaa ba kenj chorumɔɔ kaa vɔbu, fawullunj kenu maa.

Pɔɔl chinj nialin si yie hilime vuvuure wiaa sipaanj

³⁰ Nii ne laali-yuoroo kuhian-la chiche duu sene jinj wii-la si tii Juu tinjɲaa bubul Pɔɔl teenj ɲii. U tanj si pula u ɲaa ba kenu puri, a ɲaa nialin si kpu pusunj pipi Wia kuhianj ari kuhiasi-la si yie hilimi a vuvuure wiaa ku hilimi. Ba si hilimi ɲii, u kenj Pɔɔl kaa lii a ɲaa u chinj ba sipaanj.

23

¹ Pɔɔl fa si chinj ɲii, u chaare u siaa pe nialin fa si yie hilime vuvuure wiaa le anj bula piba a bul, “Mi naanbiirinj, mi to Wia mi miisinj kala le ne. Mi si tou, mi tuɔbiinaa kala yie chesi ne a kaa ko tapulunj deenj.” ² Nii ne nialin si kpu pusunj pipi Wia kuhianj dɔɲɔ, baa yire Ananayas, bula pi nialin si china kpage Pɔɔl di ba ɲmoo u niinj le. ³ Ba si ɲmobu ɲii, Pɔɔl ma bula pu a bul, “Nj lɔɔ nage jeenj si yere, ka ba ɲaa tuɔrunj buge ne di niaa si na. Wia ma janj ɲmobunj ɲii. Nj hono di ɲ to wialin ba si ɲmunjɲa bil di la tuto ne a didii mi sariya, anj ka ɲ bul di ba ɲmoomi a chei wialin ɲii.” ⁴ Nialin si china kpage Pɔɔl piesu a bul, “Nialin si kpu pusunj pipi Wia kuhianj ne ɲ tuuse ɲii?” ⁵ Nii ne Pɔɔl bira bul, “Mi naanbiirinj, ma kiaa sima. Ba ɲmunjɲe Wia teninj tuɔɲ ari u bi maga di la bul wu-bɔɲɲɔɔ a pi nii-la sii benj

nīaa. Mi bi jīn ari u nē ŋaa nialīn si kpu pusun pipi Wia kuhian.”

⁶ Pɔɔl si bene nialīn si yie hilime vuvuure wīaa tuɔŋ, u na ari dɔŋsun ŋaa nialīn ba sīi yire Sadusii tinŋaa, dɔŋsun ma ŋaa Farisii tinŋaa. Nii nē u faasa bul nialīn si yie hilime vuvuure wīaa teen a bul, “Mi naanbiirin, mi ma ŋaa Farisii tiina nē, nii-la si lulmi ma ŋaa Farisii tiina nē. Mi laa dii ari nialīn si suba jan sii suun lē a keŋ miisin. Nii nē tii baa dii mi sariya.” ⁷ U si bul wiin deen, Farisii timma-la ari Sadusii timma-la bira bi nii-bala kenē. Ba pɔre dɔŋɔ lē. ⁸ Sadusii tinŋaa si di nuu nē suba, u bira bi jan sii suun lē a keŋ miisin, a bira bul di Wia tinɔaraa ma tuo, di ni-dinŋin ma tuo, ka Farisii tinŋaa si di ba kala hē dime, di nuu ma nē suba, u jan sii suun lē a keŋ miisin. ⁹ Nii nē nialīn sii a faasa ŋinŋaa goŋ. Wia tenin kerichiba-la dɔŋsun si hē Farisii nīaa paati-la tuɔŋ sii a faasa keŋ wialīn lilerē a bul, “La bi na baala deen si ŋaa wii-la chei. U naga ari ni-dima nē koo Wia tinɔara nē senē bul wīaa pupu, la bi u-na jīn.” ¹⁰ Nii nē ba keŋ wii-la faasa lere, lerin kala hosi. Fawullun keŋ laali-yuoroo kuhian-la ari ba jan keŋ Pɔɔl lere puɔse. Nii nē u ŋaa u laali-yuoroo juu nialīn tuɔŋ a loriko laau nialīn teen, a kenu kaa mu laali-yuoroo dii-duo-la.

¹¹ U tan si bire, titan-la titia la Tiina Yesu kɔ Pɔɔl teen, a chin u semē, a bula pu a bul, “Nyire ŋ bɔye. U maga di ŋ dii mi siada a bul mi wīaa Rom lē ari ŋ si bul mi wīaa nii Jerusalem lē.”

Juu tinŋaa ka vuure di ba kpu Pɔɔl

¹² U taŋ si pula, Juu tinȚaa doŋsun hilimi doŋo le a vuure di ba kpu Pɔol. Ba ta niŋ ne ari ba ne buu kpua, ba bi jaŋ dii kiaa. Ba bi jaŋ nyua liiŋ maa. ¹³ Nialiŋ fa si vuure wiŋ deŋ kii niaa mahiŋ balia. ¹⁴ Nii ne ba mu nialiŋ si kpu pusun pipi Wia kuhiasin ari nialiŋ kuhiasin teen a bula piba a bul, “La ta niŋ ne di la ne bi Pɔol kpua, la bi jaŋ dii kiaa. ¹⁵ Ma di nialiŋ si yie hilime vuvuure wiaa kuhiasin saa tin di ba bula pi Rom laali-yuoroo kuhian-la duu len di Pɔol ko ma teen. Ma fugi ari maa che di ma wasa dii u sariya ne. La jaŋ ŋaa siri duu ne len u kuko, u bi jaŋ yima, ka di la kpuu.”

¹⁶ Pɔol dihaala bie ma nii ba si vuure ŋii, a mu juu laali-yuoroo dii-duo-la a bul wii-la pi Pɔol. ¹⁷ Nii ne Pɔol yire laali-yuoroo kuhian doŋo a bula pu a bul, “Keŋ bapuosi-bie deŋ kaa mu ma kuhian teen, u keŋ wii ne duu bula pu.” ¹⁸ Nii ne u kenu kaa mu ba kuhian teen a bula pu a bul, “Pɔol, nii-la ba si kaa to dia ne yiremi a bula pimi di mi keŋ bapuosi-bie deŋ kaa ko ŋ teen, duu keŋ wii ne duu bula piŋ.” ¹⁹ Nii ne kuhian-la keŋ bile nisin le a kenu lii mua, a fiela piesu di wu-bee ne u keŋ di u bula pu? ²⁰ Nii ne u bul, “Juu tinȚaa vuure ne di ba bula piŋ di ŋ chie len di Pɔol ko nialiŋ si yie hilime vuvuure wiaa kuhiasin teen. Baa fugi ari baa che di ba wasa dii u sariya ne. ²¹ Saa si sei, bee wiaa nialiŋ doŋsun jaŋ faa wonbiin le a gberu. Ba kii niaa mahiŋ balia. Ba ta niŋ ne di ba bi Pɔol kpua, ba bira bi jaŋ dii kiaa, ba bi jaŋ nyua liiŋ maa. Ba ŋaa siri ne di ŋ ne pu wonbiin duu kuko.” ²² U si bul

ŋii dεε, kuhian-la bula pi bapuoŋi-bie-la a bul,
 “SÍ bula pi nuu-kala ari ŋ bul wiin deen pimi,”
 an ŋaa u viiri.

Ba keŋ Pool mu tinŦeen kuoro Fiilis teen

²³ Nii ne laali-yuoroo kuhian-la yire u laali-yuoroo kuhiasin balia a bula piba a bul, “Má liise laali-yuoroo zɔ-balia di ba ŋaa siri di ba di Pool mu Sizariya, a pe ja-jillaa mahin batori ari fii le, ari nialaa ma si keŋ tinŦee zɔ-balia. Len di ba ŋaa siri di ba lii titanin deen kerifi nibi le. ²⁴ Má che janin a liisa pi Pool duu ma jil, a kenu worun a kaa mu Sizariya, a kenu kaa mu he tinŦee-la kuoro Fiilis nisin le.” ²⁵ Nii ne ka laali-yuoroo kuhian-la ŋmunse tenin a piba di ba kaa mu pi kuoru-la a tin wiin deen wiaa. Nla ne u bul ten-la le:

²⁶ “Mi-na Kuloodios Lisias ne ŋmunse tenin deen a pipi mi nyimma kuoro Fiilis. Mii chuolun worun. ²⁷ Baala deen mi si ŋaa ba kaa ko ŋ lerin, Juu tinŦaa ne fa kenu di ba kpuu. Ba síi che di ba ŋaa ŋii, mi nii ari u ŋaa Rom tiina ne. Nii ne mi keŋ mi laali-yuoroo mu, la loriko laau ba nisin le. ²⁸ Mi faa che di mi nii wii-la si tii ba bubul u teen. Nii ne mi kenu kaa mu ba nihiasin si yie hono vuvuure wiaa teen. ²⁹ Ba si piesu wiaa, mi na ari u bi wii-kala cheye a mage di ba kpuu koo di ba kenu to dia. Wii-la si tii ba bubul u teen tige ba titia kisinnin le ne. ³⁰ Ba si bula pimi ari Juu tinŦaa donsun vuura ne di ba kpuu, ŋii ne mi si di ba kenu kaa ku pin lima lima. Mi saa bula pi nialin síi bul u teen ne di ba ko ŋ teen, a ma dage wii-la u si ŋaa chei a pin.”

³¹ U si ηmυn̄sɛ tɛŋ-la dɛrɛ, laali-yuoro-la ηaa ηii u si bula piba. Titan̄-la ba kɛŋ Pɔɔl kaa mu yi tan̄ kubala baa yirɛ An̄tipatis. ³² U tan̄ si pula, laali-yuoro-la sii vɛŋ naasin̄ lɛ nɛ miira kɔ ba dii-duo-la, an̄ ka janin̄ tin̄ηaa kɛnu mu Sizariya. ³³ Ba si yi dimɛ, ba jon̄ Pɔɔl pi ba tin̄teen̄ kuoro, a jon̄ tɛŋ-la ma pɛ. ³⁴ Nii nɛ kuoru-la karimɛ tɛŋ-la an̄ piɛsɛ Pɔɔl lee-la u si lia. U bul duu lii Siliisia nɛ. U si nii ηii, ³⁵ u bula pu a bul, “Bua-la lɛ nialin̄ sii bul η teen̄ nɛ kɔ, mi jan̄ nii wii-la η si kɛnɛ di η bul, an̄ ka di mi-na dii η sariya.” Nii nɛ u ηaa ba kɛŋ Pɔɔl mu hɛ dii-bal-la Herɔd si saa, a ηaa laali-yuoroo pupɔu dimɛ.

24

Juu tin̄ηaa bul Pɔɔl teen̄

¹ Tapulaa banɔŋ si kiele, nialin̄ si kpu pusun̄ pipi Wia kuhian̄ baa yirɛ Ananayas sii mu Sizariya, kuoro Fiilis teen̄. Ba di nialin̄ kuhiasin̄ dɔŋsun̄ ari sariya didiire kubala baa yirɛ Tatulas, ba kala nɛ mua. Ba si mu u teen̄, ba suomo bubul wii-la si tii ba bubul Pɔɔl teen̄. ² Tatulas nɛ ba laa sipaan̄ yirɛ duu dage wii-la Pɔɔl si ηaa chei. Nla nɛ u suomi, “Mi nyimma, η nɛ wuo biben̄la worun̄ a len̄ la hɔŋ ari yarifiɛlaa. N si wuo biben̄la ηii, η wasɛ wiaa yugɛ a pila ba zɔmɔ la tin̄teen̄ deen̄ lɛ. ³ La tan̄ sɛmɛ-na kala la tuɔŋ torɔ worun̄ wiin̄ deen̄ lɛ bua-na kala lɛ nɛ. La saa lɔllun̄ kin̄kɛŋ. ⁴ Mi bi chɛ di mi bul wiaa dieni. Mi saa sulun̄ di η kɛŋ kenyiri an̄ jegile nii wii-la la si kɛnɛ di la bul. La jan̄ kerɛ wii-la la si jan̄ bul kuii. ⁵ La na di baala deen̄ ηaa wu-hɛɛru nɛ.

Juu tinŦaa si he dunia seme-na kala le, u yie mu lee-la a Ŧaa taawei. U ne Ŧaa Nazaret niaa paati kuhian maa. ⁶ U faa che duu ma Ŧaa disinnin ne Wia-dia le. Nii ne la kenu [a faa che di la dii u sariya la naabalima wonbii-la le la sii to nii. ⁷ Nii ne laali-yuoroo kuhian ba sii yire Lisias ku hosi a kenu loriko laa la teen. ⁸ U ne bula pi la nialin kala sii bul Pool teen di la ko Ŧ teen a bula pin wii-la si tii la bubul u teen.] Di Ŧ ne piese baala deen, Ŧ titia jan jin ari wialin kala la si bula a tigeu le Ŧaa wutitii ne.” ⁹ Nii ne Juu tinŦaa ma sii pe a bul di wii-la kala u si bula Ŧaa wutitii ne.

Pool bul wiaa duu laa u titia kuoro Fiilis sipaan

¹⁰ Nii ne tinŦeen kuoru-la liisi Pool duu bul wii-la u ma si kene duu bul. Nii ne u bul, “Mi jima ari Ŧ dii sariya tinŦeen deen le u jisin bolie. Mi tuon saa toro mi si jan bul wiaa a laa mi titia Ŧ sipaan. ¹¹ Ŧ jan wuo piesa nii Ŧ titia le ari bua-la le mi si ku mu Jerusalem di mi chuole Wia Wia-dia le, u bi tapulaa fii ari balia kii. ¹² Juu tinŦaa bimi naa di la di nuu-kala ken wii lileŦ Wia-dia le, mi bi taawei ma Ŧaa Wii-chuole diisin le koo lee kala tan-la le. ¹³ Ba bira bi jan wuo dage ari wialin ba si si mi Ŧaa chei Ŧaa wutitiiba ne. ¹⁴ Wii-la mi si jan bula pin ari u Ŧaa wutitii ne Ŧla: Ba wialin kala tuon mii to wonbii-la ba sii chei ne. Wonbii-la mi sii to, mi maa to la naabalimaba Wia ne. Mi ma Ŧaa wialin kala Moosis si Ŧmunsa bil di la to yarida, aa to tenni-la nialin sii bul wiaa, Wia Din-zon-la dolun le si Ŧmunsa kala maa. ¹⁵ Mi ma laa dii ari Wia jan chise ni-zonŦoo ari ni-bonŦoo kala suun le. Niaa deenba kala si chin nii, ma laa wiaa

deenba kala dii nɛ. ¹⁶ Mi yie wiwalime woruŋ di mi tuobiinaa kala chesi Wia ari nuhuobiinee kala sipaan. ¹⁷ Mi si lii Jerusalem ɛ diene, a yi jisi ari jisi. Lɛɛɛ nɛ mi kɔ a keŋ moribiin kaa kɔ di mi pi mi tinteen niaa aŋ pɛ kpu pusun pi Wia. ¹⁸ Nii ɛ ba nami Wia-dia ɛ. Bua-la ɛ ba sii nami, di mi piise mi disinnin dɛrɛ. Ni-dan kala tuo mi teen. Mi bi taawei ma kala ŋaa. Juu tinŋaa dɔŋsun si lii Esia tinteen ma nɛ fa hɛ dime. ¹⁹ Di ba nɛ fa keŋ wii-kala a tigemi ɛ, u fa maga di ba titia nɛ kɔ daha a ku bul. ²⁰ Nii ma dee, len di niaa deenba si hɛ daha bul wii-la ba si na di mi ŋaa chei bua-la ɛ mi si chin nialin si yie hono vuvuure wiaa sipaan. ²¹ Wii-la dunɔŋa mi si ŋaa nɛ ŋla: Mi fa chin ba sipaan a faasa bula piba a bul, 'Jinin maa dii mi sariya a tin mi si laa dii ari ni-suunun jan sii suun ɛ a keŋ miisin.' "

²² Fiilis si nii ŋii, u jin wonbii-la Pɔɔl sii to wiaa woruŋ. Nii nɛ tii u bul di ba sii. Ka u bula piba a bul, "Má len di laali-yuoroo kuhian Lisias nɛ kɔ. Nii-na mi jan dii ma sariya." ²³ U ŋaa laali-yuoru kubala biben Pɔɔl, aŋ bula pu duu kenu tɔ aŋ len duu nina wiese, duu pi u nanɔŋsun wonbiin di ba ku ninau di ba bubul wiaa. Duu nii che kun maa, di ba pɛu ɛ.

Pɔɔl chin Fiilis ari Dusila sipaan

²⁴ U bi diene di Fiilis keŋ u haala kaa kɔ. U yirin nɛ Dusila. U fa ŋaa Juu tiina nɛ. Nii nɛ Fiilis tima yire Pɔɔl duu kɔ. U sí kɔ, u ŋaa u bul wiaa pu u jijegili. U bul Yesu Kirisito wiaa pu a bula pu duu laa u wiaa dii. ²⁵ Ama Pɔɔl si mu bul wiaa a tige wu-zɔŋŋɔ ŋaanin ɛ ari ŋ si wuo

keŋ ŋ titia le, a bira bul tapulii-la Wia si jaŋ dii dunia niaa sariya wiaa maa, fawulluŋ keŋ Fiilis. Nii ne u bul duu mu, ka duu nina chiniŋ u jaŋ bira yiru. ²⁶ Nii kala le u faa biine ari Pool jaŋ pu moribiin. Nii wiaa ne tii u yie yiyiru tete tete ba yie bubul wiaa. ²⁷ Jisiŋ balia si kiele, baal kubala baa yire Pookos Fesitis ne fa laa tinŋeen kuoro Fiilis lerin. Fiilis faa che di Juu tinŋaa chou, nii ne tii u ŋaa ba ha keŋ Pool to dia.

25

Pool sul di ba kenu mu tinŋeen kuori-balin teen

¹ Fesitis si ku laa tinŋeen, u hoŋ Sizariya le tapulaa batori aŋ sii mu Jerusalem. ² U si mu Jerusalem nii, nialiŋ si kpu pusun pipi Wia kuhiasiŋ ari Juu tinŋaa kuhiasiŋ ku bul wii-la Pool si ŋaa cheiba pu, aŋ sulu ³ duu peba le a ŋaa di Pool ko Jerusalem. Ba vuura ne di ba cheme kpuu wonbiin le. Nii ne tii ba bul nii. ⁴ Nii ne Fesitis bul di ba kenu to dia ne Sizariya tinŋeen le, duu si lee-la lii, duu ma jaŋ miira mu dime sisela. ⁵ Nii ne u bul di ba len di ba kuhiasiŋ to u hariŋ mu Sizariya, di u ne ŋaa wii cheiba le, di ba bul u teen dime duu nii.

⁶ Fesitis chua Jerusalem le ari tapulaa chori koo fii aŋ-na miira mu Sizariya. U taŋ si pula, u mu hoŋ sariya didillin aŋ ŋaa ba keŋ Pool kaa ko. ⁷ Pool si ko, Juu timma-la si lii Jerusalem ko, ba ku gollu chu a bul di wialiŋ Pool si cheye yuga ne siifese, ama ba bi wuo dage ari wialiŋ ba si bula a tigeu le ŋaa wutitiiba. ⁸ Nii ne Pool ma bul wiaa duu laa u titia a bul, “Mi bi Juu tinŋaa

naabalimaba wonḅii-la ba sȳi to wii-kala cheye, mi bira bi wii ma kala cheye a tigε Wia-dia ε koo Rom kuori-baliḅ ma ε.” ⁹ Fεsitis ma faa che di Juu tinȚaa chou nε, ḅii nε u piεε Pooł ari u jaḅ cho duu mu Jerusalem duu dii u sariya dime a tinȚ wiaa deenḅa ba si bula a tigεu ε koo? ¹⁰ Nii nε Pooł si, “Ai, mi jaḅ cho di mi mu kuori-baliḅ teen. U maga di u nε dii mi sariya. ḅ titia jima woruḅ ari mi bi wii ḅaa chei Juu tinȚaa ε. ¹¹ Di mi nε fa ḅaa wii chei a mage di ba kpumi, mi faa sei nε, ama di wialiḅ kala ba sȳi bul ḅaa wu-nyiarin nε, nuu-kala tuo duu wuo jonḅi hε ba nisiḅ ε di ba kpumi. Mii suluḅ di ḅ leḅ di mi mu kuori-baliḅ teen duu nε dii mi sariya.” ¹² Nii nε Fεsitis ari u nihiasiḅ vuure wiaa. Ka u bula pi Pooł a bul, “Na ḅ si ḅ jaḅ mu kuori-baliḅ teen duu nε dii ḅ sariya. ḅ saa jaḅ mu.”

Pooł chin Agiripa ari Bεenis sipaan

¹³ U bi diene di kuoro kubala ba sȳi yire Agiripa ari u dihaala ba sȳi yire Bεenis koo di ba chuole Fεsitis Sizariya ε. ¹⁴ Ba si mu dime tapulaa baḅmene, Fεsitis bul Pooł wiaa kala a piba a bul, “Baal kubala nε hε daha. Fiilis nε fa kenu kaa to dia. U ha hε dime. ¹⁵ Mi si mu Jerusalem, nialiḅ si kpu pusuḅ pipi Wia kuhiasiḅ ari ba nihiasiḅ Juu tinȚaa tuoḅ ku bul wialiḅ u si ḅaa cheiba ε, aḅ bul di mi dii u sariya a jonȚ cheerin pu. ¹⁶ Nii nε mi bula piba ari Rom tinȚaa bi sei di ba bul duu cheye nε aḅ jonȚ tiina hε u diḅdoḅḅoo nisiḅ ε, see di ba kala hoḅoo, di doḅoo bul u wiaa, doḅoo ma bul u wiaa. ¹⁷ Nii nε ba koo daha. Ba si koo, mi bi kaa dieni. U taḅ si pula, mi mu sariya didillin

ne tii mi kenu kaa ko ma teen di ma nii u wiaa. N-na kuoro Agiripa teen ne mi saa paala kenu kaa ko. Mi biina ari n ma ne juu wii-la tuon, n jan wuo na wii di mi wuo nmunse tenin pi kuori-balin. ²⁷ U bi wonbii kene mi teen di mi ne leje di ba ken dansarika kaa mu kuori-balin teen, an bi chaasa bul wii-la kala u si nna chei.”

26

Pool bul wiaa duu laa u titia Agiripa sipaan

¹ Nii ne Agiripa bula pi Pool a bul, “Wonbii n he dime di n bul wiaa a laa n titia.” Nii ne Pool suomo bul wiaa a jijaake u nisaa a bul, ² “Kuoro, mi jan bul di mi nyun sima jinin mi si jan wuo bul wiaa a laa mi titia n sipaan wiaa deenba kala le Juu tinnaa sii bul mi teen, ³ bee wiaa n-na paala chaasa jin Juu tinnaa kisinnin kala ne ari ba wu-kaa-lerin. Mi saa sulun di n ken kenyiri an jegile nii mi teen.

⁴ Juu tinnaa kala jin mi fa si nage nii ne a suomi mi hanbiirin kala le. Mi fa yie he mi tinteen ari Jerusalem dunduja le ne a ku waa. ⁵ A lii bunbun kala a kaa ko mi faa to Farisii tinnaa paati-la sii to wonbii-duo-la ne la Wii-chuolun le. Di ba ne seye, ba jan wuo bul ari ba jin nii niin le fafaa kala ne. ⁶ Ka leele ba len mi chin daha di ba dii mi sariya a tin mi sii yiele wii-la Wia si si u jan nna pi la naabalimaba. ⁷ La Iziral tinnaa ta-gentisin fii ari balia-la, la kala yiele wiin deen ne, nii wiaa ne tii la fiense siin a chuchuele Wia wiiheye ari titanin kala nii. Mi sii yiele wiaa deenba ne tii, Juu tinnaa bubul mi

teenȚ Ții, mi nyina. ⁸ Bεε nε tii ma Juu tinȚaa bi wuo laa dii ari Wia jaȚ wuo chise nialinȚ si suba, di ba bira sii suuȚ lε?

⁹ Mi ma titia fa laa dii ari u maga di mi Țaa wii-la kala mi si wuo Țaa a chei Yesu si lii Nazaret yirinȚ. ¹⁰ Ții nε mi Țaa Jerusalem lε. Mi laa doluȚ nialinȚ si kpu pusuȚ pipi Wia nihiasinȚ teenȚ, an keȚ Wia niaa yuge a tɔ dia. Di ba nε si di ba kpuba maa, mi yie sei nε, ka ba kpuba. ¹¹ Mi vene dɔgiseba yuge Wii-chuo lε diisinȚ kala lε, aa walime di ba bul ari ba bi Yesu jinȚ an via u wonȚbii-la. Mi baaninȚ sii kinȚenȚ ba nyuȚ. Mi paala mu tasinȚ dɔȚsuȚ si tuo Juu tinȚteenȚ lε, a to ba naasinȚ a dɔgiseba dime.

Pɔɔl to Ții u si Țaa a ku laa Yesu wiaa dii

¹² WiinȚ deenȚ wiaa nε tii mi sii mu Damaasikas. NialinȚ si kpu pusuȚ pipi Wia kuhiasinȚ tinȚmi a pimi doluȚ. ¹³ Mi sii mu wonȚbiinȚ lε mi nyina, ari wiiȚei-siesee mi na pulumuȚ duu lii wia nyuȚ a chaana hε la di nialinȚ fa sii venȚ lε. U pulla kii wii-pɔsuȚ. ¹⁴ La kala tuu tel tinȚteenȚ. Ka mi nii nuu yiikoro duu bula pimi Hiiburu yiikoro lε a bul, 'Sɔɔl, Sɔɔl, bεε nε tii Ț to mi naasinȚ a dudɔgise mi Țla? Ț nage nεȚenȚ nε ba si vɔbɔ an ȚmuȚmuo duu venȚ. U bi sei duu venȚ an dudɔgise u titia nε.' ¹⁵ Ții nε mi piese, 'Kubεε nε, Tiina?' Ții nε Tiina bul, 'Mi nε Țaa Yesu, nii-la Ț si to naasinȚ a dudɔgise. ¹⁶ Ama sii chinȚ. Mi keȚ mi titia ku daginȚ di mi liisinȚ di Ț tinȚ tinȚinȚaa pimi nε, a Țaa mi siada tiina, a bula pi niaa Ț si nami Ții jinȚinȚ, ari Ții Ț si jaȚ bira nami maachie. ¹⁷ Mi jaȚ timinȚ di Ț mu Iziral tinȚaa teenȚ ari nialinȚ si

bi Juu timma Țaa kala teen. Di ba nȚi waliminȚ, mi jaȚ laaȚ ta ba nisinȚ Ț. ¹⁸ Mi jaȚ timinȚ di Ț mu Țaa di ba siaa suri, a keȚba di ba birima lii biriminȚ tuȚȚ a ku juu pulumunȚ tuȚȚ, a Țaa di ba lii Sitaani nisinȚ Ț a ko Wia teen. Di ba ne Țaa Ții aȚ laa mi wiaa dii, Wia jaȚ jonȚ ba haacheba cheba. Ba jaȚ wuo na lerinȚ Wia si tuosa nialinȚ tuȚȚ.'

Pool to u tinȚinȚaa naasinȚ

¹⁹ Ții wiaa kuoro, mi bi yiikori-la si lii wia nyunȚ wiaa via. ²⁰ Ții ne mi suomo bul Wia wiaa Damaasikas Ț ari Jerusalem Ț a kaa mu Judiya tinȚteenȚ kala, ari nialinȚ si bi Juu timma Țaa tuȚȚ. Mi bula piba di ba birima lii ba haacheba Ț aȚ birima to Wia, aȚ ȚiȚaa wialinȚ si jaȚ dage ari ba birima lii ba haacheba Ț ne. ²¹ WiinȚ deenȚ wiaa ne tii Juu tinȚaa keȚmi Wia-dia Ț aa che di ba kpumi. ²² Ama ari jininȚ kala Wia haa pȚmi Ț ne, Ții ne tii mi chinȚ daha aa bul wiaa deenȚba kala mi si Țaa siada a pima, ma ni-balaa ari ma ni-biisinȚ kala. WiinȚ deenȚ mi sȚi bul, u titia ne nialinȚ fa sȚi bul wiaa, Wia DinȚ-zȚȚ-la dolunȚ Ț ari Moosis kala fa bul ari wii-la jaȚ Țaa. ²³ Ba fa bula ari Kirisito jaȚ na heȚȚ a suu, a laa sipaanȚ a sii suunȚ Ț nialinȚ si suba kala tuȚȚ. Ba bira bula pi Juu tinȚaa ari nialinȚ si bi Juu tinȚaa ma Țaa ba si jaȚ Țaa Ții a na pulumunȚ."

²⁴ Pool si bul wiaa duu laa u titia Ții, Fesitis kpiau Ț a bula pu a bul, "Pool, ȚȚ nyaase ne. Ț wu-jinȚ kinȚȚ kinȚȚ keninȚ nyinyaase ne." ²⁵ Ții ne Pool bul, "Mi bi nyaase mi nyina. Wutitii ne mii bul. Mi siaa kala ne fiȚa. ²⁶ Kuoro Agiripa,

Ŧ jiiŦ wiaa deenba kala ne. Nii ne tii mi wuo bubulba ari nyu-duon. Mi jima ari wiaa deenba kuŦ-kala tuo Ŧ si bi jiiŦ. Wiaa deenba kala si Ŧaa, ba bi wu-faalia Ŧaa. ²⁷ Kuoro, Ŧ laa nialiiŦ sŦi bul wiaa, Wia DiŦ-zon-la doluŦ le wiaa dii nee? Mi jima Ŧ laa dii ne.” ²⁸ Nii ne kuoro Agiripa piee Pool a bul, “Ŧ biina lele-bie deen Ŧ jaŦ wuo len di mi laa Yesu wiaa dii a tutou koo?” ²⁹ Nii ne Pool bul, “U Ŧaa lele-bie koo u bi lele-bie Ŧaa, mii chuole Wia ne di ma di ni-kaana-la kala sŦi jegile nii mi teen jiniŦ deen, di ma ku nagemi ari mi si laa Yesu wiaa dii nii. Ama mi bi che di ma nagemi ari ba si kenmi voo ari chorumboŦa.”

³⁰ Pool si bul wiaa deenba dere, nii ne tinteen kuoro ari nii-la si chin kuori-balin nyuŦ ari Beenis ari nialiiŦ kala fa si hono, ba sii di ba viiri. ³¹ Ba si lii di-jaliiŦ nii, ba bula pipi dono a bul, “Baala deen bi wii-kala cheye a mage di ba kpuu koo di ba kenu to dia.” ³² Nii ne Agiripa bula pi Fesitis a bul, “Di baala deen fa bi wonbiin sula ari u jaŦ mu kuori-balin teen duu dii u sariya, mi fa jaŦ bul di Ŧ jonu ta.”

27

Pool juu liiŦ daboro a duoro mu Rom

¹ Nii ne ba vuure di la juu liiŦ daboro a mu Itali. Ba jon Pool he laali-yuoroo kuhian kubala nisiŦ le a pe dansarikaba donsun le. U lii Rom ne a fa Ŧaa kuhian Rom kuori-balin laali-yuoroo tuon. Baa yiru Julias. ² La mu juu liiŦ daboro si lii taŦ kubala baa yire Adamiitam a Ŧaa siri duu mu tasi-la si he mugi-balin niin Esia tinteen

1. Baal kubala baa yire Arisitaakis ma fa he
 la tuon ne. U fa naa Masidoonia tiina ne a lii
 Tesalonaaka. La si mu nii, ³ u taŋ si pula la mu
 yi taŋ kubala baa yire Saadon. Julias fa ken zile
 Pool teen a pu wonbiin duu mu na u nanɔnɔsun,
 di u nii che kuŋ maa, di ba peu le. ⁴ La bira
 sii dime. La sii mu, di pelin lu lii lee-la la fa
 si chaasa. La miira mu to tinteen kubala liin si
 gollo chu, baa yire Saapɔs. La to seme-la si kere
 pelin. ⁵ La kperɛ to Siliisia ari Panfilia tinteen
 niin, a mu yi lee kubala baa yire Maara. U fa he
 Laasa tinteen ne. ⁶ Dime ne laali-yuoroo kuhian-
 la na liin daboro donɔ duu lii Alekizandia aa mu
 Itali. U naa la juu. ⁷ La fiela duori nii deen deen
 tapulaa banmene a na heen kinken, an sisele ku
 kpage taŋ kubala baa yire Sinaadas. Pel-la bi
 seye di la to dime. Nii ne la bira kperɛ to tinteen
 kubala liin si gollo chu, baa yire Kiriiti, a ku yi lee
 kubala baa yire Salimooni. La kperɛ to tintee-la
 seme-la si kere pelin. ⁸ La si kperɛ to lii-la niin
 nii, la na heen woruŋ an-na ku yi lee kubala baa
 yire Fee Heevins. U fa kpage taŋ kubala baa yire
 Lasiya.

⁹ La hon dime a dieni, Juu tinnaa tapul-bal-la
 ba si yie kpu pusun pi Wia, duu jon ba haacheba
 cheba, ku kieli. Bua-la le liin duoruŋ yie hei
 ne. Nii ne Pool bul wiin deen chagileba a bul,
¹⁰ "Mi naanbiirin, mi na ari la wonbii-la venin
 jan kperila. Má len di la hon daha. Di la ne si
 la mu, la liin daboro ari la chugusun jan chei,
 la donsun ma jan suu." ¹¹ Ama laali-yuoroo
 kuhian-la fa bi Pool teen jegile nii, an jegilee nii

liiŋ daboro-la kuhianȚ ari liiŋ daboro-la tiina teenȚ.
¹² Ba si lee-la bi zōŋ ari ba si jaŋ he dime yibiiniŋ
 le. Ba tuōŋ jesinȚ kala fa cho di ba juu liiŋ daboro-
 la, a wiwalime di ba ne wuolo, di ba mu yi taŋ
 kubala baa yire Fiinis a he dime yibiiniŋ. Fiinis
 ne fa ŋaa lee-la liiŋ daborusunȚ si yie chinȚ a he
 Kiriiti tinȚteenȚ. U fa he taŋ seme ari taŋ bubuōŋ
 pege, a bira pinȚ taŋ seme ari taŋ nyunȚ pege maa
 a kere pelinȚ.

Lii-pelinȚ lu mugi-balinȚ le

¹³ Nii ne pelinȚ fiela lu a lii taŋ bubuōŋ a kuko.
 NialinȚ biina ari ba jaŋ na wonȚbiinȚ a venȚ ari ba fa
 si biina nii ba tuōŋ le. Nii ne ba kenȚ hoō-bal-la ba
 si yie kaa chage liiŋ daboro-la a kaa liise a he liiŋ
 daboro-la tuōŋ, aŋ duoro kperere to Kiriiti tinȚteenȚ
 niinȚ nii. ¹⁴ U bi diene di peli-duōŋ faasa lu a lii
 taŋ nyunȚ ari wii-pōsunȚ pege. U lii tinȚteenȚ liiŋ si
 gollo chu ne a kuko. ¹⁵ U ku ŋmoo liiŋ daboro-la,
 la bi pel-la wuo chaase. La bi wii-kala wuo ŋaa.
 Nii wiaa la lenȚ pel-la kenȚ liiŋ daboro-la mu lee-la
 u si lu mumu. ¹⁶ Nii ne la to lee kubala liiŋ si
 gollo chu baa yire Kaada, a to u taŋ seme. U kere
 pel-la mua. Dime la na heeŋ worunȚ aŋ-na wuo
 kenȚ liiŋ dabori-bie-la la fa si joŋo voo liiŋ daboro-
 la harinȚ. ¹⁷ Ba lere liiŋ dabori-bie-la ku juu liiŋ
 daboro-la tuōŋ a kenȚ ŋmesinȚ vobu, aŋ voo liiŋ
 daboro-la kala kpaŋ kpaŋ. FawullunȚ fa kenȚba
 ari ba jaŋ vene mu juu hagili-bunȚbugulo-la tuōŋ
 si golli Liibia tinȚteenȚ a pe dime. Nii ne ba kenȚ
 genni-la ba fa si joŋo voo liiŋ daboro-la nyunȚ di
 pelinȚ kaa venȚ a kaa ta ba suusa tuu, aŋ lenȚ pel-
 la kenȚ liiŋ daboro-la aa venȚ. ¹⁸ Pel-la faasa lu

ŋii ne deen deen. Tan si pula ba suomo chaare chugusu-la si he liin daboro-la tuon a yuo tita. ¹⁹ Tan si pula, la titia chaare liin daboro-la kiaa ba si kaa wase liin daboro-la donsun a yuo ta. ²⁰ La tapulaa yuga wia si bi poso, chenjwulaa ma bi lia. Ka pel-la ha faasa lu kinken. Pel-la si faasa lu nii, la bira bi yiela ari la jan ken miisinj.

²¹ Nialin diene ba bi kiaa die. Ba si diene ba bi kiaa die nii, Pool sii chin ba sipaan a bula piba a bul, "Mi naanbiirin, u fa maga di ma jegile nii mi teen. Di ma ne fa jegile nii mi teen, la ne fa bi Kiriiti le lia, la kiaa deenba kala si cheye, ba fa bi chei. Kialin kala si lele ma fa bi lel. ²² Ama mii sulma, ma nyire boye. Liin daboro dunduja ne jan lel, ama ma kun-kala bi jan suu. ²³ Wiala si tiimi, mi maa chuolu. U tinjdaara dia ko mi teen titanin ²⁴ a bula pimi a bul, 'Pool, si fawullun fa. N jan mu chin kuori-balin sipaan. Wia tin n wiaa ne a len ma di nialin kala si he liin daboro tuon, ma kala jan ken miisinj.' ²⁵ Nii wiaa, mi naanbiirin, ma nyire boye. Mi naa Wia yarida ari wii-la kala u si bula, u jan chaasa naa. ²⁶ Ama la ta jan mu chin dundoli-bie kubala le ne liin si gollo chu."

²⁷ Pel-la kenla kaa ven nii ne tapulaa fii ari banese mugi-bal-la ba sii yire Adira tuon. U titan-la ari tita-siesee nialin sii duori liin daboro-la, ba biine ari baa mu dundolo niin ne. ²⁸ Nii ne ba jon kun he lii-la le di ba magise a na u lunun. Ba na duu lunie a mage naakielin mahin balia. Muapilii ba bira magise a na duu naa naakielin mara ari fii. ²⁹ Fawullun fa kenba ari ba jan mu

ηmoo buη. Nii ne ba chaare hoonu-la ba si yie kaa chichage liiη daboro-la a kikii. Ba banese ne ba chaare liiη daboro-la hariη a chagu kii, aη susul Wia di taη-pul di ba na pulumuη. ³⁰ Nii ne nialiη fa sii duori liiη daboro-la lii a chiche di ba fá, aη ka liiη daboro-la ari ni-kaanaa. Ba liise liiη dabori-bie-la a he liiη tuoη, a fufugi ari baa che di ba lii liise hoo-la ba si kaa chichage liiη daboro-la sipaan ne. ³¹ Nii ne Pool jin a bula pi laali-yuoroo kuhian-la ari laali-yuoro-la a bul, "Ma bi jaη keη miisiη, see nialiη sii duori liiη daboro-la he liiη daboro tuoη." ³² Pool si bul ηii, laali-yuoro-la keru ηmesi-la ba fa si kaa voo liiη dabori-bie-la, a leη liiη joηo viiri.

³³ Taη si kpage puluη, Pool sul nialiη kala si he liiη daboro-la tuoη di ba dii kiaa a bul, "Tapulaa fii ari banese ne ηla ma sii gberε wii-la si jaη ηaama. Ma bi kuη-kala die. ³⁴ Nii wiaa mii sulma di ma dii kiaa. Di ma ne dii kiaa, ma jaη keη doluη a wuo laa ma titia a keη miisiη. Ma kuη nyu-puη ma bi jaη wii." ³⁵ Pool si bul ηii dere, u joη boroboro, a chuole Wia ba kala sipaan, aη choε didii. ³⁶ Ba nyire boye, ba kuη-kala ma dii kudiilee. ³⁷ La nialiη kala fa si he liiη daboro-la tuoη fa ηaa zo-balia ari mahiη batori ari fii ari balidu ne. ³⁸ Ba kala si dii kiaa voge, ba chaare mia-la fa si he liiη daboro-la le a ta, di liiη daboro-la sí faasa yuη.

Liη daboro ka chei ne

³⁹ Taη si pula, nialiη sii duori liiη daboro-la bi wuo jin di ba yi duηdolo-la niη ne, ka ba yi. Ba na di tinteen ne golli lii-la chu, lii-la bi jal. Lee-la

kala taale. Ba biina ba jaŋ wuo keŋ liiŋ daboro-la a lii lii-la niinŋ. ⁴⁰ Nii ne ba keru hoo-bala-la ba fa si yie kaa chichage liiŋ daboro-la a lo he liiŋ le. Ba keŋ nmeŋ-la ma puri ba si kaa voo danyine-la ba fa si kaa kukuosi liiŋ, a didage liiŋ daboro-la wonbiinŋ. Ba bira wasa keŋ genni-la maa ba si kaa voo liiŋ daboro-la sipaanŋ, di pelinŋ keŋ liiŋ daboro-la viveŋ. Ba wasa kaa ta ba jil a voo, di pelinŋ kaa vene mu lii-la niinŋ. ⁴¹ Ama liiŋ daboro-la fa mu juu hagili-bunbugulo tuonŋ fuo-balaa balia si ku cheŋ donjo a kuro bil. Daboro-la sipaanŋ muure, u bi wuo venŋ, an ka pel-bal-la naa lii-pelinŋ ku nmoo liiŋ daboro-la, a naa u harinŋ kala bori. ⁴² Nii ne laali-yuoro-la vuure di ba kpu dansarikaba-la kala, di ba kuŋ-kala si wuo lii a duori lii-la a fa lel. ⁴³ Ka laali-yuoro kuhianŋ-la faa che duu laa Pool ta, nii ne u bula piba di ba si nii naa. U ta bula piba ari nialinŋ kala si jinŋ liiŋ a he liiŋ daboro-la tuonŋ, di ba laa sipaanŋ fula tuu a duoro mu lii-la niinŋ, ⁴⁴ an ka di ni-kaana-la ma tuu, di donsunŋ paa daa-borusunŋ, di donsunŋ ma paa liiŋ daboro-la dabori-yerie-la, a ma kaa duori liiŋ lii. Nla ne la kala naa a lii lii-la niinŋ.

28

Pool he Malita le

¹ La si lii liiŋ niinŋ a laa la miisinŋ nii, la na ari tinteenŋ ne liiŋ gollo chu nii. Nialinŋ si he lee-la bula pila ari tintee-la yirinŋ ne Malita. ² Nialinŋ kenla worunŋ lee-la, a pela le kinkenŋ. La si he dime nii, duonunŋ suomo ninii. Lerinŋ fiela worunŋ. Ba he nyininŋ pila la wiwieni. ³ Pool mu jaa daasinŋ

a kaa ku he nyinin le, di dimin he daasi-la le. Wulimin ken din-la u ku lii a dima pe Pool nisin le. ⁴ Nialin si he lee-la na di din-la dima pe Pool nisin le nii. Ba bula pipi donjo a bul, "U naga baala deen ka kpu niaa ne. U wuo lii liin tuon a ken miisin, ama Wia bi seye duu ken miisin." ⁵ Nii ne Pool ken din-la kpesi u tel nyin-la tuon, ama din-la si dimu nii, u buu wii-kala naa. ⁶ Ba faa gberε din-la si din Pool nii duu nmerε, koo duu guu tele suu, di ba na. Ba gberε a dieni. Ba si gberε a dieni nii, ba bi na ari wii-kala naau le. Ba ken ba tuobiinaa birime a bul duu naa vene ne.

⁷ Tintee-la kuoro yirin ne fa Pubilias. U bagisin ma fa kpage lee-la ne. U kenla kaa mu u lerin, a kenla woron tapulaa batori. ⁸ Kuoru-la nyimma faa wiile ne a pin dia le. U yaraa fa lima ne, an ka u ninigile. Nii ne Pool juu nau u dia le a jon u nisin danu le a chuole Wia pu, u duori. ⁹ Pool fa si naa nii, puwuolo-la kala fa si he lee-la ko Pool teen. U naa ba duori. ¹⁰ Ba pila chogitaba yuge. Bua-la le la sii che di la sii juu liin daboro a duoro viiri, ba jon kialin kala la sii che a he liin daboro-la le di la kaa jon wonbiin.

Pool lii Malita le a mu Rom tinteen

¹¹ La he dime chensin batori ne an sii juu liin daboro a lii Alekizandia. Liin daboro-la yirin ne ven-daalierin. Yibiinin fa si suomo, ba fa voo liin daboro-la a bil ne liin niin. ¹² La sii mu nii, la mu yi tan kubala baa yire Sirakas, a chua dime tapulaa batori. ¹³ La bira lii dime a juu liin daboro, a duoro mu tan kubala baa yire

Riigiam. U taŋ si pula, peliŋ bira suomo lu a lii taŋ bubuɔŋ. U tapulaa balia cheeŋ ne la ku yi taŋ kubala baa yire Putooli. ¹⁴ La na nialiŋ doŋsuŋ si laa Yesu wiaa dii dime. Ba si, di la chua ba teen tapulaa balipe. La chua. Nii ne la bira lii dime a mumu Rom. ¹⁵ La naanbiiri-la si laa Yesu wiaa dii Rom e nii la wiaa ari laa ko ne. Ba ku chenla di-bolii. Ba doŋsuŋ chenla lee kubala baa yire Apias Yɔbo. Doŋsuŋ ma chenla lee-la ba sii yire Diisiŋ batori Nuhuɔraa sii chua dime. Pɔol si naba, u lolle Wia aŋ nyire u boye.

Pɔol he Rom e

¹⁶ La si yi Rom, ba pi Pɔol wonbiin duu juuu u dunɔɔŋa dia, ka ba ŋaa laali-yuoro kubala bibenu. ¹⁷ U tapulaa batori cheeŋ Pɔol yire Juu tiŋŋaa kuhiasin taŋ-la e ba ku hilimi. Ba si ku hilimi nii, u bula piba a bul, “Mi naanbiirin, mi bi wii-kala ŋaa chei la niaa e, mi bi la naabalimaba kisinnin ma cheye. Ama ba keŋmi a to dia Jerusalem e, aŋ bira joŋmi a he Rom tiŋŋaa nisiŋ e ŋla. ¹⁸ Ba piesemi a na ari mi bi wii-kala cheye a mage di ba kpumi. Nii ne tii ba chiche di ba joŋmi ta. ¹⁹ Ama Juu tiŋŋaa bi seye di ba joŋmi ta, nii ne fugemi mi sul wonbiin di ba keŋmi kaa ko kuori-balin teen duu dii mi sariya. Ama mi-na bi wu-boŋ kala kene di mi bul a mu tige mi niaa Juu tiŋŋaa e. Ba ne fugemi mi ko kuori-balin teen. ²⁰ Nla ne tii mi si mi jaŋ nama di la bul wiaa. Ba keŋ chorumoɔ deenba vɔomi a tin nii-la wiaa ma Iziral tiŋŋaa sii yiele ari u jaŋ ko e ne.” ²¹ Pɔol si bul nii, ba bula pu a bul, “La bi ten kala laa a lii Judiya a mu tige ŋ e.

La naanȚiirinȚ kubala ma bi lee-la lii kɔ a ku bul wu-bɔŋ a tige ŋ lɛ. ²² Ama la jima ari lee-na kala niaa yie bubul wu-bɔŋŋɔɔ a mu tige paati-la ŋ sii to nɛ. Nii nɛ tii la chiche di la nii wialinȚ ŋ si laa dii.”

²³ Nii nɛ ba hɛ tapulunȚ pi Pɔɔl. Tapulii-la si yie, niaa yuga a kɔ lee-la Pɔɔl sii juu. Pɔɔl bul Wia kuorii-la wiaa a pipiba siiflesinȚ a lii chichuɔŋ kala a kaa mumu didaaninȚ. U karime wialinȚ Moosis fa si ŋmuŋsa bil di niaa tuto, ari nialinȚ fa sii bul wiaa, Wia DinȚ-zɔŋ-la dolunȚ lɛ fa si ŋmuŋsa bil Wia teninȚ tuɔŋ. U dageba ŋii a bul Yesu wiaa piba, a wiwalime di ba laa Yesu wiaa dii. ²⁴ NialinȚ si nii wialinȚ u si bula, ba dɔŋsunȚ laa dii, dɔŋsunȚ ma bi laa dii. ²⁵ Wiaa deenȚba nɛ Pɔɔl bul, ka ba keŋ wiaa lɛrɛ dɔŋɔ lɛ a sii viiri. U bula piba a bul, “WialinȚ Wia DinȚ-zɔŋ-la si to Azaaya lɛ ŋii a ŋaa u bula pi ma naabalimaba, ba ŋaa wutitii. Azaaya fa ŋaa nii-la fa sii bul wiaa u dolunȚ lɛ nɛ. ²⁶ U fa bula a bul,

‘Mu niaa deenȚba teenȚ a bula piba a bul,

Ma jaŋ jegile nii wiaa aŋ bi ba bubuɔŋ jinȚ.

Ma jaŋ chaare ma siaa kala aŋ bi kuŋ-kala jaŋ na,

²⁷ bɛɛ wiaa niaa deenȚba nyunȚ dolie,

ba tɔ ba digilaa di ba sɨ wii nii.

Ba keŋ ba siaa ma tɔ di ba sɨ kuŋ-kala na.

Wia si, di ŋii dee ba siaa fa jaŋ nina,

ba digilaa ma fa jaŋ ninii wiaa.

Ba nyusunȚ ma fa jaŋ jijinȚ wiaa bubuɔsaa.

Ba fa jaŋ birima tomi

di mi ŋaa di ba duori.’ ”

²⁸ Nii ne PƆol bira bula piba a bul, “U maga di ma jin ari baa bul Wia wu-zomɔ-la si laa niaa tita a pi nialin si bi Juu tinȚaa Țaa ne. Ba jan jegile nii.” ²⁹ PƆol si bul wiaa deenba dere, Juu timma-la ken wialin lilere donɔ le siifesiȚ, a sii viiri.

³⁰ PƆol hon Rom le jisȚ balia, a yɔɔ u dia u titia le a juuu. Nuuna kala si kɔ duu nau, u yie kenu worun ne. ³¹ U bul Wia kuorii-la wiaa a pi niaa, a dage la Tiina Yesu Kirisito ma wiaa ari nyu-duon. Nuuna kala buu tɔ ari u siȚ Ții Țaa.

**Yesu Kiristito Wu-Zɔŋŋɔɔ (Ghana)
Sisaala-Tumulung NT Ghana**

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Sisaala, Tumulung)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

b3eb8618-120f-5a96-8c1c-1dbc16914330